

GROENBELEIDS- EN BIODIVERSITEITSPLAN

*Beleid voor fysieke vergroening
van de openbare ruimte
in 2026 - 2036*

Colofon

OPDRACHTNEMER	idverde Advies Willemsplein 2 5211 AK 's-Hertogenbosch T 073 205 11 00 E advies@idverde.nl
OPGESTELD DOOR	Sigrid Noordam, Eva Fletcher, Nina Pigmans, Theresia van den Bogaard
VRIJGEGEVEN DOOR	Wendy Hopmans
OPDRACHTGEVER	Gemeente Best Dorpsplein 2 5683 GA Best
PROJECTNUMMER	721250291
STATUS	Definitief
VERSIE	1.0
DATUM	23 oktober 2025
BEELDMATERIAAL	Beeldbank van de Leefomgeving

Copyright 2025 gemeente Best. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van gemeente Best. Gemeente Best is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

Voorwoord

De Brainportregio maakt een onstuimige ontwikkeling door. Dat geldt ook voor Best, waar sprake is van een stevige woningbouwopgave van 4.200 woningen tot 2040. Daarbij komt dat ASML zich op BIC-Noord wil vestigen. De onlangs uitgevoerde analyse Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT-analyse) maakt duidelijk dat de ruimtelijke druk op de driehoek Eindhoven-West/Veldhoven/Best-Oirschot de komende jaren sterk toeneemt. Dit maakt de juiste aandacht voor groen en biodiversiteit extra noodzakelijk.

Vanuit de MIRT-analyse wordt een gezamenlijke gebiedsvisie opgesteld. Daarbij is het van belang dat Best de voor haar relevante uitgangspunten voldoende verankerd heeft. Een van de essentiële vragen die de komende jaren speelt, is welke (woningbouw)verdichting in Best gewenst en realiseerbaar is. Het is van belang dat zulke vragen en mogelijke oplossingen in samenhang worden bekeken en integraal worden aangevlogen. Hierbij is de juiste aandacht voor groen en biodiversiteit onontbeerlijk.

Voldoende kwalitatief groen in wijken en leefomgeving beïnvloedt in positieve zin de woonbeleving, draagt bij aan de gezondheid en voorkomt hittestress. We moeten extra goed opletten op biodiversiteit, omdat dit belangrijk is voor onze gezondheid, de gezondheid van de ons omringende ecosystemen en de gezondheid van onze planeet.

Dit Groen- en Biodiversiteitsplan geeft richting aan de (groen- en biodiversiteits-)ontwikkelingen en ambities in Best. Het is in lijn met het belang dat in de Omgevingsvisie aan groen en biodiversiteit wordt gegeven. Het oude plan was al van geruime tijd geleden (2012) en gaf onvoldoende ondersteuning bij de majeure uitdagingen die Best als gemeente op dit moment heeft.

De komende jaren speelt ook in het kader van de mogelijke fusie met Oirschot de vraag op welke wijze de nieuwe gemeente zich ontwikkelt. De plaats van groen en biodiversiteit is hierbij een wezenlijk onderwerp. Dit actuele Groen- en Biodiversiteitplan is een goede basis om enerzijds nu al de nodige acties uit te zetten en anderzijds die noodzakelijke discussie te voeren.

Jan Willem Slijper
Wethouder

Samenvatting

De gemeente Best staat de komende jaren voor grote uitdagingen en kansen op het gebied van groen en biodiversiteit. Enerzijds is er de noodzaak om de leefomgeving aan te passen aan klimaatverandering, verstedelijking en biodiversiteitsverlies. Anderzijds groeit het besef dat groen een belangrijke motor is voor gezondheid, leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de gemeente.

Dit Groen- en Biodiversiteitsplan is opgesteld om richting te geven aan de keuzes die Best maakt voor de periode 2026–2036. Het plan biedt een samenhangende visie op hoe het groen moet worden ontwikkeld, beheerd en benut, en geeft concrete handvatten voor uitvoering. Daarbij staat het idee centraal dat groen niet een sluitpost is, maar een basisvoorwaarde voor een gezonde en toekomstbestendige gemeente.

Het plan gaat nadrukkelijk niet alleen over bomen en parken, maar over het hele groene netwerk in en rond Best: van plantsoenen en bermen tot natuurgebieden. Groen wordt daarbij gezien in relatie tot thema's als klimaatadaptatie, gezondheid, wonen, recreatie en economie.

De analyses in dit plan maken duidelijk dat Best een stevige basis heeft, maar dat het groenareaal kwetsbaar is. Zonder ingrijpen neemt de biodiversiteit verder af, worden de gevolgen van klimaatverandering sterker voelbaar en komt de leefbaarheid onder druk. Het plan is daarom noodzakelijk om het groen te behouden én actief te versterken en toekomstbestendig te maken.

Huidige situatie

De gemeente beschikt over een aanzienlijke hoeveelheid groen, maar de kwaliteit en verdeling ervan zijn niet overal toereikend. Best heeft bomenlanen, parken, plantsoenen, sportvelden, gazons en omliggende natuur- en agrarische gebieden. Deze groene structuren vervullen belangrijke functies: ze zorgen voor verkoeling, bieden ruimte voor ontmoeting en recreatie, dragen bij aan biodiversiteit en maken het dorp aantrekkelijk.

Knelpunten

- ✓ Ruimtelijke ongelijkheid: sommige wijken zijn rijk aan groen, terwijl andere een steniger karakter hebben.
- ✓ Kwetsbaarheid van bomen: het bomenbestand bestaat voor een groot deel uit dezelfde soorten, zoals de zomereik. Dit maakt het gevoelig voor ziekten en plagen.
- ✓ Beperkte groei ruimte: veel bomen hebben te kleine boomspiegels en onvoldoende wortelruimte, waardoor ze minder oud worden.
- ✓ Druk op de ruimte: uitbreiding van ASML en woningbouw zorgen voor schaarste aan ruimte voor groen, juist waar meer groen nodig is.
- ✓ Klimaatstress: hitte, droogte en wateroverlast brengen extra risico's mee voor bomen, planten en de leefomgeving van inwoners.

Maatschappelijke waarde

Inwoners ervaren het groen als belangrijk voor gezondheid, ontspanning en leefbaarheid. Uit eerdere peilingen blijkt dat bewoners waarde hechten aan bomen en parken, maar zich zorgen maken over het verdwijnen van groen bij nieuwe ontwikkelingen.

Vertrekpunt

Het vertrekpunt (hoofdstuk 3) vormt de brug tussen de huidige situatie en de gewenste toekomst. Hierin worden de

belangrijkste uitdagingen en kansen samengebracht en wordt uitgelegd welke uitgangspunten de basis vormen voor het Groen- en Biodiversiteitsplan.

Belangrijkste uitdagingen

- ✓ Klimaatverandering: langere periodes van hitte en droogte, hevige regenval en nieuwe plagen vragen om een robuuster en veerkrachtiger groenareaal.
- ✓ Verstedelijking en groei: de uitbreiding van ASML en de bouw van duizenden woningen vergroten de druk op de ruimte, terwijl groen juist méér nodig is.
- ✓ Biodiversiteitsverlies: eenzijdige beplanting, beperkte verbindingen en intensief gebruik zorgen voor afnemende soortenrijkdom.
- ✓ Financiële druk: beheer en vervanging van groen vergt structurele investeringen, terwijl de middelen niet onbeperkt zijn.

Kansen

- ✓ Groen kan een sleutelrol spelen bij klimaatadaptatie, gezondheid en leefbaarheid.
- ✓ Door slimmer te ontwerpen en beheren kan de levensduur van bomen en beplanting worden verlengd, waardoor kosten op de lange termijn lager uitvallen. Uit onderzoek blijkt bovendien dat vooral oude bomen niet alleen bijdragen aan de biodiversiteit maar ook dat de CO₂ opname groter is dan bij jonge bomen.
- ✓ Bewoners en organisaties zijn bereid bij te dragen, bijvoorbeeld via participatieprojecten of onderhoud van buurtgroen.
- ✓ Aansluiting bij regionale en landelijke ambities biedt richting en vergroot de kans op samenwerking en financiering.

Uitgangspunten

- 1. Groen als basisvoorziening: niet optioneel, maar essentieel voor een gezonde leefomgeving.
- 2. Integraal beleid: groen wordt meegenomen in alle ruimtelijke en maatschappelijke keuzes.
- 3. Diversiteit en veerkracht: afwisseling in soorten, structuren en functies voorkomt kwetsbaarheid.
- 4. Samenwerking: gemeente, inwoners, bedrijven en organisaties dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid.
- 5. Langetermijnperspectief: keuzes worden niet alleen voor nu gemaakt, maar gericht op een duurzaam en toekomstbestendig Best in 2050.

Het vertrekpunt maakt duidelijk dat de urgentie hoog is, maar dat er ook veel kansen liggen. Het plan is gestoeld op de overtuiging dat groen geen bijzaak is, maar een kernvoorwaarde om de groei van Best op een gezonde en duurzame manier mogelijk te maken.

Groenbeleidsplan

Het groenbeleidsplan (hoofdstuk 4) vormt de kern van dit document. Hierin wordt beschreven hoe de gemeente Best de komende tien jaar haar groen wil inrichten, beheren en versterken. Het gaat om een mix van concrete maatregelen en strategische keuzes die samen moeten zorgen voor een klimaatbestendig, biodivers en aantrekkelijk groenareaal.

Doelen

- 1. Een robuuste groenstructuur: zorgen voor samenhang tussen parken, lanen, natuur en wijken, zodat een netwerk ontstaat dat ecologisch en recreatief functioneert.
- 2. Toegankelijk en beleefbaar groen: iedere inwoner moet binnen korte afstand toegang hebben tot kwalitatief groen.
- 3. Klimaatbestendige inrichting: groen inzetten tegen hittestress, droogte en wateroverlast, met nadruk op bomen en grotere kroonbedekking.
- 4. Kostenbewust en duurzaam beheer: investeren in gezonde

groeiplaatsen en levensduurverlenging, waardoor de waarde van het groen stijgt en de beheerkosten op termijn dalen.

Instrumenten en richtlijnen

- ✓ De BEST-methode: Bodem als basis, Ecosysteemdiensten verbeteren, Santamour-regel en biodiversiteitsregels toepassen en Toekomstbestendig beheer.
- ✓ De 10-20-30 regel: spreiding in soorten, geslachten en families van bomen om kwetsbaarheid te verminderen.
- ✓ Zonering: verdeling van de gemeente in zones (centrum, wijken, buitengebied) met elk eigen richtlijnen voor beplanting en beheer.

Uitwerking per zone

- ✓ Centrum en binnenwijken: nadruk op klimaatbomen die tegen hitte en verharding kunnen, gecombineerd met vergroening van straten en pleinen.
- ✓ Randwijken en buitengebied: meer ruimte voor inheemse soorten en versterking van biodiversiteit.
- ✓ Verbindingszones: groene linten en corridors die wijken en natuurgebieden verbinden.

Beheer en uitvoering

Het plan benadrukt dat goed beheer cruciaal is. Bomen en planten krijgen voldoende groeiruimte, onderhoud wordt cyclisch gepland en bewoners kunnen betrokken worden bij beheer van groen.

Het groenbeleidsplan geeft Best een duidelijke koers: investeren in een groene en gezonde leefomgeving die bestand is tegen toekomstige uitdagingen. Groen is hierbij een kostenpost, maar ook een strategische investering in welzijn, klimaatadaptatie en de aantrekkelijkheid van het dorp.

Biodiversiteitsplan

Het biodiversiteitsplan (hoofdstuk 5) vormt het tweede inhoudelijke deel van dit beleidsdocument. Het gaat specifiek in op het vergroten van de soortenrijkdom en de ecologische kwaliteit van Best. Het uitgangspunt is dat biodiversiteit niet alleen natuurwaarde oplevert, maar ook bijdraagt aan klimaatbestendigheid, gezondheid en leefkwaliteit.

Doelen voor biodiversiteit

- 1. Versterken van ecologische verbindingen: zorgen dat groengebieden en natuurgebieden binnen en buiten de gemeente met elkaar verbonden zijn, zodat soorten zich beter kunnen verspreiden.
- 2. Vergroten van variatie: meer diversiteit in beplanting, zodat het groen minder kwetsbaar is en aantrekkelijker voor flora en fauna.
- 3. Ruimte voor natuurinclusief beheer: minder intensief maaien, meer bloemrijke graslanden, en inzetten op structuurrijk groen.
- 4. Betrekken van inwoners: biodiversiteit zichtbaar maken in de leefomgeving en stimuleren dat bewoners zelf bijdragen, bijvoorbeeld via het monitoren van planten en dieren in bepaalde gebieden.

Maatregelen

- ✓ Aanplanten van gebiedseigen soorten waar dat kan, gecombineerd met klimaatrobuuste soorten die beter bestand zijn tegen hitte en droogte.
- ✓ Differentiatie in maaibeheer: minder vaak maaien van bermen en grasvelden, waardoor bloemen en insecten meer ruimte krijgen.
- ✓ Inrichting van biodiversiteitsplekken: wadi's, poelen en natuurvriendelijke oevers.
- ✓ Vergroening van bebouwde omgeving en vergroening van bedrijventerreinen.
- ✓ Monitoring en kennisdeling: periodieke inventarisaties om ontwikkelingen te volgen en inwoners te informeren.

Samenhang met andere doelen

Het biodiversiteitsplan is nauw verweven met het groenbeleid. Meer variatie en ecologische kwaliteit versterken ook klimaatadaptatie (meer waterberging, minder hittestress) en sociale waarde (mooier en gezonder leefklimaat).

Met het biodiversiteitsplan kiest Best voor een omslag: van groen dat vooral functioneel en esthetisch is, naar groen dat nadrukkelijk ook ecologische waarde toevoegt. Zo wordt de gemeente onderdeel van het bredere netwerk van natuur en kan biodiversiteit in de regio herstellen en groeien.

Participatie

De gemeente Best vindt de betrokkenheid van inwoners belangrijk bij het beheer en de inrichting van het openbaar groen. Bij herinrichtingen worden de wensen van omwonenden vooraf geïnventariseerd. Bewonersinitiatieven om buurten te vergroenen of te beheren worden gewaardeerd en ondersteund. Delen van openbaar groen worden niet verhuurd aan particulieren, maar gebruik door verenigingen en stichtingen blijft wel mogelijk onder duidelijke voorwaarden.

Communicatie, voorlichting en samenwerking

Bij grote ontwikkelingen worden inwoners en belanghebbenden vanaf het begin betrokken. Heldere en tijdige communicatie is hierbij essentieel. De gemeente besteedt aandacht aan groeneducatie en geeft voorlichting over de waarde van groen en ecologisch beheer. Ook stimuleert de gemeente bewoners met voorpootrecht om bomen te planten en legt zij uit waarom minder maaien belangrijk is voor de biodiversiteit. De gemeente werkt samen met verschillende organisaties om de kwaliteit van het gemeentelijk groen te versterken, onder meer via de Klankbordgroep Groen, waarin partijen vertegenwoordigd zijn die zich inzetten voor natuur, landschap, duurzaamheid, erfgoed en recreatie.

Financiën

In hoofdstuk 7 wordt inzicht gegeven in de financiële kant van het Groen- en Biodiversiteitsplan. Groenbeleid vraagt om investeringen, maar levert ook maatschappelijke en economische baten op. Door helder te rekenen aan kosten en waarden, kan de gemeente bewuste keuzes maken voor een duurzaam en haalbaar beheer.

Vervangingswaarde en jaarkosten

De theoretische vervangingswaarde van het totale groenareaal in Best bedraagt ruim 46 miljoen euro. Daarvan is het grootste deel toe te schrijven aan bomen en heesters, omdat deze zowel hoge aanschaf- als onderhoudskosten kennen. De jaarlijkse kosten voor vervanging worden geschat op 1.252.700 euro.

Verdeling per beheergroep

- ✓ Bomen vormen met meer dan 21 miljoen euro de grootste kapitaalpost. Bomen in verharding zijn duurder in vervanging en beheer dan bomen in beplanting.
- ✓ Heesters, vaste planten en hagen vertegenwoordigen samen 22 miljoen euro. Deze beplantingen hebben hogere vervangings- en onderhoudskosten dan gras en gazons, maar ook hogere maatschappelijke baten.
- ✓ Gras en gazons hebben een lagere vervangingswaarde, maar blijven belangrijk voor recreatie en klimaatadaptatie.

Goed beheer wordt nadrukkelijk neergezet als investering in plaats van louter een kostenpost. Bomen en groen leveren ecosysteemdiensten op: ze zorgen voor schaduw, vangen regenwater op, verbeteren luchtkwaliteit en dragen bij aan gezondheid en welzijn.

Financiële strategie

De financiële analyse maakt duidelijk dat het groen van Best aanzienlijke waarde vertegenwoordigt. Investeren in beheer en versterking van het groenareaal is noodzakelijk om die waarde te behouden én te vergroten. Daarmee is het Groen- en Biodiversiteitsplan niet alleen een ecologische, maar ook een economische strategie voor een toekomstbestendige gemeente.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	8				
1.1 Groen en biodiversiteit in Best	9	4.1.4 Onnodige verharding	22	5.7.1 GEN-kaart huidige situatie	40
1.2 Raakvlakken (kaders wet- en regelgeving)	9	4.2 Groen en gezondheid	22	5.7.2 Ambitiekaart	41
1.2.1 Europese kaders	9	4.2.1 Bereikbaarheid van groen	22	6. Participatie	42
1.2.2 Omgevingswet en omgevingsvisie	10	4.2.2 Spelen en bewegen	22	7. Financiën	45
1.2.3 Beleidsakkoord Best 2022 - 2026	10	4.2.3 Eetbaar en beleefbaar groen	23	Bijlage 1: Begrippenlijst	48
1.2.4 Speelruimtebeleidsplan 2013	10	4.2.4 Cultuurhistorisch groen	23	Bijlage 2: Resultaten enquête inwonerspanel	57
1.2.5 Klimaatstresstest	10	4.2.5 Recreatie	24	Bijlage 3: Verwerking van de participatie	72
1.2.6 Water- en Rioleringsprogramma	10	4.3 Regelgeving en beheer	24	Bijlage 4: Adviesrapport voor een klimaatbestendig en klimaatadaptief boomareaal voor Best.	75
1.2.7 Soortenmanagementplan (SMP)	10	4.3.1 Bestaand groen en ruimtelijke ontwikkelingen	25	Bijlage 5: Ambassadeurs- en paraplusoorten	77
1.2.8 Afwegingskader natuurinclusief bouwen	11	4.3.2 Ruimtelijke kwaliteit	25	Bijlage 6: Stappenplan vervanging speeltoestellen	85
1.2.9 Principebesluit fusie Best - Oirschot	11	4.3.3 Bomen	27		
1.3 Afbakening	11	4.3.4 Voorpootrecht	30		
1.4 Participatie	12	4.3.5 Soortkeuze beplanting	30		
1.5 Leeswijzer	12	4.3.6 Onderhoudskwaliteit	31		
		4.3.7 Ziektes, plagen en invasieve soorten	31		
		4.3.8 Renovatie en vervanging	31		
2. Huidige situatie	13	5. Biodiversiteitsplan	32		
2.1 Groen Best	14	5.1 Gebiedsindeling	33		
2.2 Huidige biodiversiteit	14	5.1.1 Bebouwde kom	33		
3. Vertrekpunt	17	5.1.2 Buitengebied	34		
4. Groenbeleidsplan	20	5.2 Basiskwaliteit Natuur	35		
4.1 Klimaatadaptatie	21	5.3 Ambassadeurs- en paraplusoorten	35		
4.1.1 Klimaatadaptief groen	21	5.4 Ecologisch beheer	37		
4.1.2 Groen en water	21	5.5 Monitoring	38		
4.1.3 Groennorm	22	5.6 Bewustwording creëren	39		
		5.7 GEN-kaart en ambitiekaart	40		

1. Inleiding

Groen maakt van Best een aantrekkelijke gemeente om in te wonen. Niet alleen het groen in de kernen, maar ook in het buitengebied zorgt voor een prettige leefomgeving. In dit hoofdstuk schetsen we kort een beeld van groen en biodiversiteit in de gemeente en kijken we naar beleid binnen de gemeente en daarbuiten. Ook beschrijft dit hoofdstuk wat de afkadering van dit beleidsplan is en hoe het tot stand is gekomen.

Foto: biodivers plantsoen aan de Broekbeemd in Best.

1.1 Groen en biodiversiteit in Best

Best is trots op haar groen. De gemeente wil graag een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving bieden aan haar inwoners. Groen en biodiversiteit zijn daar een onlosmakelijk onderdeel van. Groene gebieden in en om Best hebben grote waarde: ze hebben voordelen voor inwoners, geven leefruimte aan dieren en planten en helpen de gevolgen van klimaatverandering te verminderen door onder andere koeling en wateropvang te bieden.

Parels in de gemeente zijn onder andere natuurgebied De Scheeken en De Nieuwe Heide met het Langven, maar ook de groene parken binnen de bebouwde kom zoals de Koetshuistuin, het Wilhelminapark en het Kruispark.

Op basis van het groenbeleidsplan uit 2012 heeft de gemeente Best de afgelopen jaren gewerkt aan de instandhouding en waar mogelijk uitbreiding van waardevolle groenstructuren. Door de huidige omstandigheden waarin klimaatverandering zich laat voelen en biodiversiteitsverlies steeds zichtbaarder wordt, is een actualisatie van dat plan gewenst. Deze ontwikkelingen, die ook hun effect hebben op het groenbeheer, zijn in dit plan verwerkt. Ook is nieuw beleid zoals de Omgevingsvisie Best en de Europese natuurherstelwet opgenomen.

1.2 Raakvlakken (kaders wet- en regelgeving)

Het gemeentelijk groenbeleid staat niet op zichzelf. Het groen is één van de zaken in de openbare ruimte waar de gemeente verantwoordelijk voor is. Maar ook bijvoorbeeld voor bouwplannen, water en riolering. Naast lokale en regionale belangen spelen er ook nog landelijke en zelfs Europese regels en kaders mee.

1.2.1 Europese kaders

Natuurherstelwet

De [Natuurherstelwet](#) is een verordening van de Europese Unie (EU) die bedoeld is om biodiversiteit en ecosystemen binnen de EU te herstellen. Dat wil zeggen: de verdere achteruitgang van habitats en soorten voorkomen. Met deze wet wil de EU bijdragen aan klimaatadaptatie en het verzachten van de gevolgen van klimaatverandering. Ook het versterken van de voedselzekerheid is een doel. In de wet zijn specifiek doelstellingen opgenomen voor stedelijke ecosystemen:

- Geen nettoverlies van stedelijke groene ruimten en boomkroonbedekking in elke stad of dorp tegen 2030 ten opzichte van de situatie in 2024.
- Een stijgende trend in het areaal stedelijke groene ruimte en boomkroonbedekking tegen 2050. Vanaf 1 januari 2031 moet boomkroonbedekking elke zes jaar worden gemeten, totdat een bevredigend niveau is bereikt. Het advies is minimaal 10% boomkroonbedekking in de stad/het dorp te hebben. Deze verplichting geldt op nationaal niveau voor stedelijke groene ruimtes. De toename in boomkroonvolume geldt voor elk stedelijk ecosysteemgebied.

In de Europese Natuurherstelwet zijn concrete verplichtingen voor herstel van natuur opgenomen die ook gelden voor het buitengebied. Dat buitengebied bestaat uit een mix van agrarisch gebied, natuurgebieden (zoals heide en bossen) en landschappelijke elementen zoals bermen, houtwallen en sloten. De wet verplicht EU-lidstaten om herstelmaatregelen door te voeren op minstens 20% van hun landoppervlak vóór 2030. Dat betekent dat in elk land een aanzienlijk deel van het landschap moet worden aangepakt om de biodiversiteit te verbeteren, de natuur weerbaarder te maken tegen klimaatverandering en ecosystemen duurzaam te herstellen.

Voor ecosystemen die er slecht aan toe zijn geldt een extra verplichting. Dat gaat bijvoorbeeld over bloemrijke graslanden die zijn verruigd of verdwenen, verdroogde bossen, verarmde heidegebieden en landbouwgebieden met weinig ruimte voor natuur. De verplichtingen bestaan uit:

- Uiterlijk in 2030 moet 30% van deze aangetaste gebieden hersteld zijn.
- In 2040 moet dit zijn opgelopen naar 60%.
- In 2050 moet 90% van deze gebieden hersteld zijn.

Het gaat hier om daadwerkelijk ecologisch herstel, zoals het terugbrengen van oorspronkelijke vegetatie, verbeteren van bodem- en waterkwaliteit, herstel van leefgebieden van soorten en het verbinden van versnipperde natuur.

De gemeente Best draagt al bij aan deze doelen via haar beleid voor ecologisch bermbeheer. In de komende jaren zal Best deze inzet mogelijk moeten uitbreiden of verbreden om ook aan de strengere doelen voor 2040 en 2050 te voldoen.

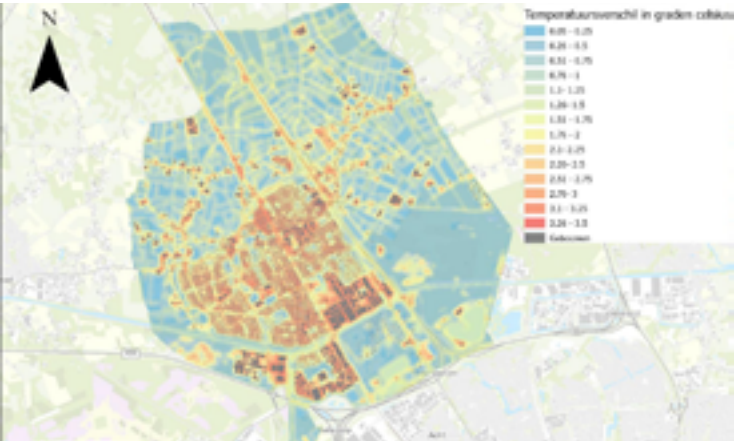
Afbeelding 1: ecologisch bermbeheer geeft voedsel aan insecten.

1.2.2 Omgevingswet en omgevingsvisie

Vanaf januari 2024 is de [Omgevingswet](#) van kracht. Deze stelt dat elke gemeente een omgevingsvisie moet hebben. In de visie [Best 2040: dorp van formaat](#) is veel aandacht voor groen: het versterken van de groene leefomgeving is opgenomen als één van de drie kernopgaven. Er is aandacht voor de gebruiks-, belevings- en ecologische waarde van het groen in wijken en buitengebied. Een gezonde, samenhangende hoofdgroenstructuur is een van de doelen. De visie is in ontwikkeling. Ook in volgende visies zal er aandacht zijn voor groen.

1.2.3 Beleidsakkoord Best 2022 - 2026

In het [Beleidsakkoord Best 2022-2026](#) is aandacht voor groen en biodiversiteit, de openbare ruimte en spelen. De gemeente stimuleert vergroening van de openbare ruimte om biodiversiteit en klimaatadaptatie te bevorderen. Dit gebeurt onder meer door de aanleg van wadi's. In natuurgebieden blijft ruimte voor recreatie, maar zullen ook zones worden toegewezen zonder menselijke activiteit, om natuurwaarden te behouden. Ook door deelname aan het Van Gogh Nationaal

Afbeelding 2: kaart uit de klimaatstresstest met het hitte-eiland effect.

Park draagt de gemeente bij aan natuurontwikkeling en -bescherming. Het is belangrijk dat de openbare ruimte schoon, veilig, toegankelijk en klimaatbestendig is. Bij her(in)richting van straten en wijken heeft de gemeente aandacht voor vergroening, onder andere door het toepassen van klimaatadaptieve maatregelen zoals wadi's en verwijderen van overbodige verharding. Inwoners worden door middel van communicatie en subsidies gestimuleerd om hun eigen ruimte te vergroenen.

De gemeente ondersteunt beweging, spelen en sporten in de openbare ruimte en investeert in speel- en sportvoorzieningen. Bij de ontwikkeling hiervan worden inwoners betrokken. Natuurlijk spelen en speelaanleidingen worden meegenomen bij herinrichting van wijken.

1.2.4 Speelruimtebeleidsplan 2013

Het [Speelruimtebeleidsplan](#) biedt een praktische en beleidsmatige basis om het spelen in de openbare ruimte in Best veilig, aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden. Het beschrijft hoe de gemeente zorgt voor voldoende, veilige en goed onderhouden speelplekken voor kinderen. Het plan gaat uit van het belang van spelen voor de ontwikkeling van kinderen. In het plan is opgenomen dat minimaal 3% van de bouwblokken in een buurt moet worden ingericht als formele speelruimte. Daarmee volgt de gemeente de norm die deskundige instanties en het toenmalige ministerie van VROM aanbevelen.

1.2.5 Klimaatstresstest

In 2022 is een [klimaatstresstest](#) uitgevoerd. Hierbij werden de gevolgen van hittestress, wateroverlast en droogte in kaart gebracht. Bij de steeds vaker voorkomende extreme buien (bijv. van 70 mm in één uur) treedt in verschillende wijken wateroverlast op. Wat betreft hittestress is er sprake van het stedelijk hitte-eiland effect (temperatuurverschil met het

buitengebied) van 0,05° C tot 3,5° C. Dit speelt vooral in het centrum, Oud Best en op de bedrijventerreinen. Plekken waar veel bebouwing, (donkere) verharding en weinig groen is.

Wat betreft droogte signaleert de stresstest dat door klimaatverandering steeds langere droge periodes voor gaan komen, met name in de zomer. Best, gelegen op zandgrond en met een diepe grondwaterstand, kan watertekorten verwachten. Dit leidt tot schade aan openbaar groen en landbouw.

1.2.6 Water- en Rioleringsprogramma

De input van de klimaatstresstest, waarin een beeld geschetst is van te verwachten wateroverlast, is verwerkt in het gemeentelijke water- en rioleringsplan. Klimaatadaptatie, waterkwaliteit verbeteren en vervanging en onderhoud zijn hierin belangrijke thema's. Hemelwater wordt geïnfiltreerd of gebufferd en in het plan is aandacht voor het op peil houden van het grondwaterpeil. Door toenemende structurele onttrekkingen van grondwater ligt hier een uitdaging.

1.2.7 Soortenmanagementplan (SMP)

Gemeente Best is in 2025 gestart met het opstellen van een Soortenmanagementplan (SMP). Dit plan richt zich op de bescherming van gebouwbewonende soorten, zoals huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen, bij werkzaamheden als isolatie en renovatie van woningen. In het SMP komt een overzicht van de waargenomen soorten en hun locaties binnen de gemeente. Met een gebiedsvergunning kunnen ontwikkelingen vervolgens efficiënter verlopen, omdat niet voor elke ingreep afzonderlijke een vergunning nodig is. Tegelijk worden mitigerende en compenserende maatregelen vastgelegd om leefgebieden te behouden en te versterken. Zo voldoet de gemeente aan de verplichtingen uit de Omgevingswet. Het SMP draagt bij aan een natuurinclusieve uitvoering van projecten en het versterken van de biodiversiteit in Best.

1.2.8 Afwegingskader natuurinclusief bouwen

‘Natuurinclusief bouwen’ houdt in dat in bouw- en gebiedsontwikkelingsprojecten natuur altijd wordt meegewogen. Hierbij worden maatregelen getroffen in, aan, om of op gebouwen en in de omliggende private en openbare ruimte om de biodiversiteit te versterken. Gemeente Best geeft met het Afwegingskader natuurinclusief bouwen invulling aan een gezonde verstedelijking met aandacht voor biodiversiteit en groenvoorzieningen. Een belangrijk onderdeel van het afwegingskader is de opname van de afspraak met het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) om 8 m² groen toe te voegen per nieuwe woning. Het doel van de regioafpraak is om verstedelijking samen te laten gaan met een prettig leefklimaat, met klimaatadaptieve en natuurinclusieve buurten en gebouwen. Dit doen we door het toevoegen van meer en beter binnenstedelijk groen.

1.2.9 Principebesluit fusie Best - Oirschot

Op 1 juli 2025 hebben de gemeenteraden van Best en Oirschot ingestemd met een principebesluit om een fusie van de twee gemeenten verder te onderzoeken. In navolging daarvan wordt gewerkt aan een herindelingsontwerp. In maart 2026 nemen de gemeenteraden een definitief besluit. Gemeente Oirschot wordt conform de intergemeentelijke afspraken geïnformeerd over dit beleidsplan vóór vaststelling in de Bestse gemeenteraad.

1.3 Afbakening

Het groenbeleids- en biodiversiteitsplan gaat over de bestaande openbare ruimte (inclusief openbare speelplaatsen) en specifiek over de volgende gebieden:

- de bebouwde kom;
- gemeentelijk cultuurgroen in het buitengebied;
- landschapselementen (binnen de bebouwde kom én in het buitengebied);
- gemeentelijk natuurgebied De Scheeken.

Dit plan richt zich op het beheer van het bestaande openbare groen en laat zien hoe groen kan bijdragen aan belangrijke thema’s als klimaatadaptatie, gezondheid en biodiversiteit. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen - zoals de aanleg van nieuwbouwwijken waar openbaar groen onderdeel van uitmaakt - vallen niet onder dit plan. Wel biedt dit groenbeleids- en biodiversiteitsplan richtlijnen voor de functionele en technische invulling van nieuw te ontwikkelen groen, inclusief speelplaatsen. Dit plan vult daarmee het speelruimtebeleidsplan aan. De kwaliteitsnormen voor het beheer en onderhoud van openbaar groen zijn vastgelegd in het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte (KOR) en vallen buiten de scope van dit plan.

Klankbordgroep Groen

De Klankbordgroep Groen is een samenwerkingsverband waarin vertegenwoordigers van negen verschillende organisaties zitting hebben. Dit zijn:

- Populierenwerkgroep Het Groene Woud
- Bewonersoverleg Buitengebied Aarle-Heikant (BOBAH)
- ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie)
- Bewonersoverleg Best-Oost (BOBO)
- Jagersvereniging Best
- Erfgoedvereniging Dye van Best
- Best Duurzaam (BD)
- IVN Best
- Gemeente Best

De klimaatburgemeester is officieel geen lid van de klankbordgroep, maar wel betrokken.

Samen zetten zij zich in om het groen, de natuur en het landschap binnen de gemeente te behouden en te versterken. De groep vervult een belangrijke advies- en verbindingsrol tussen beleid, praktijk en samenleving.

De taken van de Klankbordgroep Groen zijn als volgt:

1. Adviseren over de algemene beleidsontwikkeling en projecten op de thema’s landschap, natuur, groen, recreatie en erfgoed.
2. Adviseren over gemeentelijk groenbeleid en groenprojecten, zonder daarbij zelf besluiten te nemen.
3. Delen van informatie over groen tussen de deelnemende organisaties onderling en met de gemeente.
4. De lokale politiek zelfstandig bevragen om groene thema’s nadrukkelijk op de politiek-maatschappelijke agenda te krijgen en te houden.
5. Steunen en (deels) uitvoeren van kleinschalige groenprojecten.
6. Maandelijks vergaderen (met uitzondering van de zomermaanden) over actuele onderwerpen en kansen voor het versterken van het groen in Best.

1.4 Participatie

Dit groenbeleidsplan is tot stand gekomen in samenwerking met verschillende partijen. Tijdens het opstellen zijn bijeenkomsten georganiseerd met beleidsmedewerkers van de gemeente Best en met de leden van de Klankbordgroep Groen, die in de beginfase hebben meegedacht en feedback hebben gegeven op conceptversies. Ook inwoners van Best zijn betrokken via een enquête onder een inwonerspanel. De resultaten daarvan zijn te vinden in [bijlage 2](#) en [bijlage 3](#).

1.5 Leeswijzer

Dit Groenbeleids- en biodiversiteitsplan bestaat uit verschillende onderdelen die samen richting geven aan hoe de gemeente Best omgaat met groen, natuur en biodiversiteit. Het document is omvangrijk, maar door de opbouw kunt u gemakkelijk de informatie vinden die voor u relevant is.

Hoofdstuk 1 – Inleiding

Hier vindt u de achtergrond van het plan: waarom het is opgesteld, hoe het aansluit bij landelijke en Europese regels en welke beleidsstukken en kaders er aan ten grondslag liggen. Ook leest u hoe participatie met inwoners en partners is meegenomen en waar het plan zich wel en niet op richt.

Hoofdstuk 2 – Huidige situatie

Dit hoofdstuk schetst het startpunt: hoeveel en welk type groen er in de gemeente aanwezig is, hoe het groen is verdeeld over kern en buitengebied en hoe het staat met de biodiversiteit. Ook zijn hier de resultaten opgenomen van de enquête onder het inwonerspanel, waarin bewoners hun mening hebben gegeven over groen, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Hoofdstuk 3 – Vertrekpunt

Hier leest u hoe de inbreng van inwoners, de Klankbordgroep Groen en ambtelijke collega’s is verwerkt in dit plan. Per thema

– klimaatadaptatie, biodiversiteit, gezondheid, regelgeving en beheer – wordt toegelicht welke input is ontvangen en hoe die een plek heeft gekregen.

Hoofdstuk 4 – Groenbeleidsplan

Dit hoofdstuk vormt de kern van het beleid. Het beschrijft hoe de gemeente groen inzet voor klimaatadaptatie, gezondheid, ruimtelijke kwaliteit en beheer. Specifieke onderwerpen zoals bomen, speelplekken, verharding, cultuurhistorisch groen en regelgeving komen uitgebreid aan bod.

Hoofdstuk 5 – Biodiversiteitsplan

In dit deel staat de biodiversiteit centraal. Het grondgebied van Best is opgedeeld in deelgebieden (bebouwde kom en buitengebied), met per gebied ambassadeurs- en paraplu-soorten. Daarmee krijgt biodiversiteit een concreet gezicht en kan het beheer gericht worden uitgevoerd. Ook is aandacht voor ecologisch beheer, monitoring en bewustwording.

Hoofdstuk 6 – Participatie

Dit hoofdstuk geeft richting aan hoe inwoners en andere partners betrokken worden bij het beheer en de inrichting van het groen. Ook leest u hier hoe de gemeente omgaat met initiatieven vanuit de samenleving.

Hoofdstuk 7 – Financiën

Dit hoofdstuk beschrijft de financiële kaders en laat zien welke waarde het huidige groenareaal vertegenwoordigt en welke structurele middelen nodig zijn voor beheer en vervanging. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende beheergroepen, zoals bomen, heesters, vaste planten en gazons.

Bijlagen

De bijlagen bevatten verdieping en achtergrondinformatie,

zoals de volledige resultaten van het inwonerspanel, het stappenplan voor vervanging van speeltoestellen en een begrippenlijst.

2. Huidige situatie

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van het bestaande groen in 2025. We laten zien hoe het groen is opgebouwd, hoeveel er is en welke kenmerken en bijzondere locaties opvallen. Ook beschrijven we de stand van de biodiversiteit: welke planten- en diersoorten leven in onze gemeente? Tot slot presenteren we de resultaten van de enquête onder het inwonerspanel, waarin inwoners hun waardering voor het groen én hun wensen voor verbetering hebben gedeeld.

Foto: park Koetshuistuin aan de Hoofdstraat in Best.

2.1 Groen Best

De gemeente heeft een bepaald areaal groen in beheer. Hieronder een beknopt overzicht van de groentypen en -hoeveelheden die in 2025 beheerd worden (peildatum 1 januari 2025). Dit groen is verdeeld over zowel het bebouwde als het buitengebied.

Tabel 1: stedelijk groen en hoeveelheden

Stedelijk groen	Hoeveelheid
Bomen	14296 stuks
Bosplantsoen	15,46 hectare
Heesters	24,30 hectare
Vaste planten	0,67 hectare
Heesterrozen	0,33 hectare
Mos – sedum	0,91 hectare
Klim- en leiplanten Hagen	275 meter
Hagen	5,20 hectare
Gazons (incl. gazons met bloembollen)	37,86 hectare
Gras extensief	57 hectare
Speeltuinen	139 stuks
Speel- en sporttoestellen*	736 stuks
Watergang (oever)	9217 meter

Tabel 2: groen in het buitengebied en hoeveelheden

Groen in het buitengebied	Hoeveelheid
Laanbomen	11484 stuks
Landschaps-elementen	16 hectare
Bermen buitengebied	18 hectare
Bloemrijk/ hooigrasland	7,68 hectare
Plasdras en oeverzones	0,83 hectare
Poelen	14 stuks
Watergangen	areaal wordt in 2026 in kaart gebracht
* hiermee bedoelen we doeltjes bij een trapveld, tafeltennistafels en fitnessstoestellen.	

2.2 Huidige biodiversiteit

Voor het opstellen van biodiversiteitsbeleid is het essentieel om de huidige biodiversiteit binnen de gemeente in beeld te brengen. Op basis van gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn beschermde soorten en Basiskwaliteit Natuur (BKN)-soorten geïnventariseerd die in de afgelopen vijf jaar in de gemeente Best zijn waargenomen. Daarbij is gekeken naar zowel de bebouwde kom als het buitengebied. Daarnaast is gebruikgemaakt van reeds bestaande inventarisatierapporten die zijn opgesteld in het kader van monitoringsprojecten binnen de gemeente Best. Deze aanvullende gegevens bieden waardevolle inzichten in trends en lokale aandachtspunten.

Bebouwde kom

De bebouwde kom van Best omvat woonwijken, bedrijventerreinen, tuinen, parken, bermen, watergangen en infrastructuur. Ondanks de verstedelijking blijkt dit gebied een verrassend rijke biodiversiteit te herbergen. In tuinen, plantsoenen en parken komen insecten voor als het klein koolwitje, zwart weeskind en diverse nachtvlinders. Ook bijzondere wilde bijensoorten, waaronder de kortspruitgroefbij, de donkere dubbeltand en de verscholen dwergbloedbij, weten hun plek te vinden tussen de bebouwing. Bijzondere planten als de bijenorchis, aardaker en akkerereprijs, en paddenstoelen als de vliegenzwam en parelamaniet duiken op in halfnatuurlijke hoekjes en ruigere stadsranden. Gebouwen en infrastructuur met openbaar groen in de directe nabijheid bieden leefruimte aan soorten als de huismus, gierzwaluw en dwergvleermuis, die gebruikmaken van nestgelegenheid in spouwmuren, dakranden en andere structuren. Elementen als groene erfafscheidingen, gevelgroen, bloemrijke gazons en waterpartijen dragen bij aan de geschiktheid van de bebouwde kom als leefgebied én als verbindende schakel naar het buitengebied.

Buitengebied

Het buitengebied van Best omvat waardevolle bos- en heidegebieden, afgewisseld met agrarische gronden. Deze gebieden bieden een mozaïek van leefomgevingen voor een grote diversiteit aan planten- en diersoorten.

Natuurgebied De Mortelen en De Scheeken

De Mortelen en De Scheeken vormen samen een bijzonder natuurgebied met hoge biodiversiteitswaarden. Het landschap bestaat uit gevarieerde bossen, oude populierenlanen, zoomvegetaties en vochtige laagtes met drassige plekken en slootjes. Deze afwisseling biedt leefruimte aan een rijke en karakteristieke flora en fauna. In de bossen en zomen groeien onder meer bosanemoon, welriekende agrimonie, eenbes, wegedoorn en een rijke mosvegetatie. Hier

leeft ook een rijke variatie aan bosvogels, waaronder de groene specht, zwarte specht, grote, middelste en kleine bonte specht, wespindief, houtsnip en goudvink. De overgangszones tussen bos en open terrein vormen een geschikt habitat voor reptielen, zoals de levendbarende hagedis die op meerdere plekken is aangetroffen. Vochtige graslanden en slootkanten herbergen soorten als pinksterbloem, slanke sleutelbloem, echte koekoeksbloem, borstelbies, liggend hertschooi, watermunt, wolfspoot en adderwortel — een karakteristieke soort van Brabantse leemgronden. De recente waarnemingen van blauwe zegge, geelgroene zegge, veldlathyrus, naaldwaterbies en akkerhoornbloem tonen een verdere toename in soortenrijkdom. Ook voor bijzondere insectensoorten is het gebied van belang: de zeldzame boktor *Stictoleptura scutellata* werd aangetroffen in het leembosgebied en wortelkluiten in houtrillen bieden geschikte nestplekken voor de zeldzame gewone schoorsteenwesp. Voor diverse bijensoorten zijn planten als moerasrolklaver, bosandoorn, grote kattenstaart en paardenbloem aantrekkelijk. Binnen de bijzondere bijensoorten zijn onder andere groepjesgroefbij, bruine slobkousbij, andoornbij, zwartgespoorde houtmetselbij en distelbehangersbij nog steeds aanwezig en in sommige gevallen zelfs toegenomen. Ook grotere zoogdieren als de das en boommarter komen voor in het gebied.

Afbeelding 3: natuurgebied De Scheeken.

Agrarisch gebied

Het agrarisch-recreatief landschap bestaat voornamelijk uit akkers, graslanden, boerderijen met erfbeplanting, houtwallen, poelen, sloten en verspreid liggende recreatievoorzieningen. Dit kleinschalige cultuurlandschap biedt leefruimte aan verschillende soorten. Hier groeien karakteristieke inheemse planten als het boerenwormkruid, duizendblad, schermhavikskruid, gewoon biggenkruid, mannetjesereprijs en zandblauwtje. Deze kruiden trekken talloze insecten aan, waaronder het oranje zandoogje, zwartspruitdikkopje en diverse bijensoorten zoals de zeldzame weidemaskerbij. De droge, schraalzandige overgangen tussen houtwal en zandpad blijken bovendien waardevol voor koekoeksbijen, zoals wespbijen (*Nomada* spp.) en bloedbijen (*Sphecodes* spp.), die respectievelijk zandbijen en groefbijen als gastheer gebruiken. In de kruidenrijke bermen en langs de slootkanten komen onder andere grote wederik, moerasrolklaver, pinksterbloem, speenkruid, witte en paarse dovenetel en kruipende boterbloem voor. De sloten en poelen bieden leefruimte aan amfibieën zoals de kleine watersalamander en bruine kikker. Zoogdieren zoals egel, vos en hermelijn maken gebruik van ruige randen, houtwallen met braamstruweel en erfbeplanting. Op en rond de erven broeden de huismus en boerenwaluw, beide soorten die op landelijke schaal onder druk staan en in het open landschap zijn algemene soorten als houtduif, buizerd en torenvalk geregeld aanwezig. Het agrarisch-recreatief landschap is daarmee van belang als leefgebied voor diverse planten, insecten, amfibieën, vogels en zoogdieren. Bovendien functioneert het als verbindende schakel tussen grotere natuurkernen zoals De Mortelen, De Scheeken en de Nieuwe Heide.

Heidegebieden

De heidegebieden Nieuwe Heide en Aarlesche Heide bestaan uit droge en vochtige heide, open zandige plekken, vennen, natte laagten en struweel. Deze variatie tussen nat en droog, en open en begroeid is ecologisch bijzonder waardevol. In deze biotopen zijn onder andere soorten aangetroffen als dophei, struikhei, zonnedaauw en wilde lijsterbes. Zandige, schrale plekken worden benut door insecten waaronder de grote groene sabelsprinkhaan, bloedrode heidelibel en venwitsnuitlibel. Open plekken zijn geschikt voor reptielen zoals de levendbarende hagedis. In de natte delen en poelen komen de gewone pad, heikikker en alpenwatersalamander voor. Verder is het heidegebied van belang voor de nachtzwaluw en in de meer open en meer ruige delen voor zoogdieren als konijn en vos.

Afbeelding 4: recreanten in natuurgebied De Nieuwe Heide.

Heideontginningsgebieden

Het heideontginningslandschap bestaat uit agrarische gronden, vochtige laagten, ruigteranden en zandpaden met schrale bermen. Dit open landschap wordt gekarakteriseerd door lemige zandgronden waarin de sporen van voormalige heidevelden nog zichtbaar zijn. Het is een belangrijk leefgebied voor uiteenlopende soorten insecten, planten en vogels. Veel voorkomende soorten zijn onder meer veldkrekel, akkerhommel, heidesabelsprinkhaan, boomklever en kuifmees. De veldkrekel, die geldt als kwetsbaar op de Rode Lijst, is opvallend talrijk waargenomen, een gevolg van extensief beheerde schrale bermen. Ook het groot dikkopje – een typische vlinder van kruidenrijke randen – komt veel voor. Opvallende libellen- en sprinkhaansoorten zoals tengere pantserjuffer, moerassprinkhaan en bruine winterjuffer wijzen op een gevarieerd microklimaat en voldoende water in vennen en laagten. Het gebied herbergt diverse ruigte- en schraallandplanten die van belang zijn als nectarbron en waardplant. En de overgangszones tussen de zandgronden en het landbouwgebied zijn waardevol voor specialisten zoals graafbijen, zandbijen en hun parasitaire koekoeksbijen.

3. Vertrekpunt

In dit hoofdstuk laten we zien hoe we de basis voor dit groenbeleidsplan hebben gelegd. We starten met de uitgangspunten: het streven naar voldoende kwalitatief, vitaal en divers groen dat bijdraagt aan drie hoofdthema's: klimaatadaptatie, gezondheid en biodiversiteit. Omdat groen ons allemaal aangaat, hebben we inwoners, organisaties en collega's actief betrokken bij het opstellen van dit plan. Hun ideeën en zorgen zijn zorgvuldig afgewogen en waar mogelijk verwerkt. Zo is er een breed gedragen vertrekpunt ontstaan, waarmee we samen kunnen bouwen aan een groene, gezonde en biodiverse gemeente.

Foto: ecologisch bermbeheer aan de Ringweg in de wijk Heuveleind in Best.

De gemeente Best heeft als doel haar inwoners een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving te bieden. Groen speelt daarin de centrale rol: het heeft natuurwaarde, maar is er ook om te gebruiken en te beleven. Daarmee vormt groen een onmisbaar onderdeel van een leefomgeving waarin mens en dier zich prettig voelen. Best streeft ernaar een groene gemeente te zijn, met voldoende kwalitatief, vitaal en divers groen dat bijdraagt aan drie hoofdthema's:

- klimaatadaptatie
- groen en gezondheid
- biodiversiteit

Bij het realiseren van voldoende kwalitatief groen kunnen knelpunten ontstaan, omdat andere functies als wonen, parkeren, infrastructuur en kabels en leidingen ook ruimte opeisen. Daarom hanteren we een integrale aanpak, waarbij verschillende beleidsvelden nauw samenwerken. Dit zorgt voor efficiënt gebruik van de beschikbare middelen en een goede afstemming van regelgeving en beheer. Door bewust te kiezen voor een groene invulling en inwoners actief te betrekken, ontstaat draagvlak en sluiten de maatregelen beter aan bij de wensen en behoeften. Zo benut de gemeente de beschikbare ruimte optimaal en draagt groen bij aan een gezonde, klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving.

3.1 Verwerking van de participatie

Het groen in Best is van ons allemaal. Daarom vindt de gemeente het belangrijk dat inwoners, organisaties en andere betrokkenen hebben kunnen meedenken bij de totstandkoming van dit groenbeleids- en biodiversiteitsplan. Voor dit plan zijn verschillende vormen van participatie ingezet:

- Een enquête onder het inwonerspanel: ruim 800 inwoners hebben hun mening gegeven over het groen, klimaatadaptatie en biodiversiteit.
- Klankbordgroep Groen: hierin zijn lokale organisaties en belangenvertegenwoordigers betrokken die hun kennis en perspectief hebben ingebracht (zie kader bij paragraaf 1.4).
- Bijeenkomsten met beleidsmedewerkers: interne afstemming om de plannen goed aan te laten sluiten bij lopende ontwikkelingen en beleid.

Deze combinatie van perspectieven heeft gezorgd voor een breed gedragen en toekomstgericht plan.

In [bijlage 3](#) is opgenomen hoe de resultaten uit de gehele participatie zijn verwerkt in het plan. Daarbij maken we inzichtelijk welke wensen en signalen naar voren zijn gekomen en op welke manier deze zijn meegenomen in de keuzes die gemaakt zijn.

3.1.1 Resultaten inwonerspanel

In het voorjaar van 2025 is het inwonerspanel van Best geraadpleegd. In totaal 830 inwoners hebben via een vragenlijst hun mening gegeven over het openbaar groen, de klimaatadaptatie en de biodiversiteit. In [bijlage 2](#) is het volledige onderzoek opgenomen.

Openbaar groen

De meeste deelnemers aan het onderzoek zijn tevreden over het groen in hun wijk en in de gemeente (89%) en ervaren dat dit bijdraagt aan een gezonde leefomgeving (86%). Over de uitstraling van het groen zijn zij wat minder enthousiast: 64% vindt het groen in de gemeente mooi. Ongeveer de helft van de geënquêteerden geeft aan dat hun wijk voldoende groen bevat en dat het groen aangenaam is om in te verblijven en anderen te ontmoeten, terwijl een vijfde aangeeft dat dit niet het geval is. Maar liefst 78% is het eens met het idee om speelplekken een meer natuurlijke uitstraling te geven, en 16% wil graag meer groen rondom de speel- en ontmoetingsplekken. Twintig procent van de respondenten wil samen met andere inwoners het openbaar groen in hun wijk onderhouden. Opvallend is dat de meerderheid (57%) vindt dat biodiversiteit in het groen belangrijker is dan dat het er strak en netjes uitziet.

Klimaatadaptatie

De aanpak van klimaatadaptatie door de gemeente krijgt gemiddeld een rapportcijfer van 6,5. Driekwart van de deelnemers geeft een voldoende, een kwart daarvan zelfs een 8 of hoger. In het centrum zijn inwoners kritischer: hier geeft ruim de helft (52%) een onvoldoende. Bij de vraag welke acties de gemeente kan toepassen qua klimaatadaptatie bleek dat het vervangen van overbodige verharding de meest populaire maatregel is, gevolgd door tijdelijke waterberging in het groen bij hevige regenval. Als deelnemers wordt gevraagd te kiezen tussen meer groen of extra parkeerplaatsen, kiest 59% voor meer groen. Dat kan samenhangen met de behoefte aan voldoende koele, groene plekken voor warme dagen. Een derde vindt dat er al genoeg koele, groene plekken zijn, terwijl 36% aangeeft dat er juist meer nodig zijn. Ook maatregelen als het aanleggen van wadi's en aanplanten van bomen voor schaduw krijgen brede steun. Over kleinere maatregelen zoals het aanleggen van verlaagde stoepbanden ter vervanging van straatkolken is iets minder dan de helft (49%) enthousiast.

Biodiversiteit

De gemeentelijke inzet voor biodiversiteit wordt gemiddeld met een 6,4 beoordeeld. Driekwart van de deelnemers geeft een voldoende, een kwart daarvan een 8 of hoger. Net als bij klimaatadaptatie komt de meeste kritiek van inwoners uit het centrum, 47% van hen geeft een onvoldoende. Een

grote meerderheid vindt het belangrijk dat natuur meer ruimte krijgt in de openbare ruimte en ziet de meeste kansen in maatregelen als natuurlijke plaagdierbestrijding, meer natuurlijke bermen met kruiden en bloemen en meer afwisseling in kleur en bloei van planten in gemeentelijk groen. Ook insectenhôtels, het aanplanten van struiken en kleine bosjes, en het meer toepassen van fruitbomen en -struiken worden redelijk positief ontvangen, ruim de helft is enthousiast. Minder draagvlak is er voor maatregelen als minder vaak maaien van gazons, dood hout laten staan of stroken met wildere beplanting toestaan. Dit is opvallend omdat er eerder nog door 57% van de inwoners aangegeven werd dat biodiversiteit in het groen belangrijker is dan netheid. Er is dus minder enthousiasme voor concrete maatregelen die dit bereiken.

Afbeelding 5: bewegen in het groen langs het Beatrixkanaal in stadsdeel Breeven.

4. Groenbeleidsplan

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste uitgangspunten voor het groenbeleid van de gemeente Best. We beschrijven hoe groen bijdraagt aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid, en laten zien welke rol deze thema's spelen in ander beleid van de gemeente. Ook leggen we uit hoe de beheerorganisatie deze vertaalt naar de praktijk met speciale aandacht voor de relatie met ruimtelijke ontwikkelingen en het gemeentelijke bomenbestand.

Foto: vijver in het Wilhelminapark in de wijk Wilhelminadorp in Best.

4.1 Klimaatadaptatie

De gevolgen van klimaatverandering zijn al langer merkbaar in onze leefomgeving: langere periodes van droogte, zware buien met wateroverlast en steeds vaker hittegolven. Sommige gebieden verdrogen met als gevolg schade aan natuur en groen. Gemeente Best neemt maatregelen om de leefomgeving zo in te richten dat die bestand is tegen het extreme weer. Dit noemen we klimaatadaptatie. In de volgende paragrafen lichten we toe hoe we dat aanpakken.

4.1.1 Klimaatadaptief groen

We realiseren zoveel mogelijk effectief groen om ons gebied klimaat- en toekomstbestendig te maken en beheren ons groen waar het kan klimaatadaptief. Dit betekent onder meer dat we onze maaifrequentie aanpassen, zodat de bermen en andere grasvlakken beter bestand zijn tegen droogte. Ook kiezen we bij het vervangen van bomen of andere beplanting voor klimaatrobuuste soorten die zowel droogte als tijdelijke overstromingen aankunnen. We selecteren op locaties en maatregelen waarmee we de grootste klimaatadaptieve winst kunnen behalen.

In 2025 werd een onderzoek uitgevoerd naar het bomenbestand van de gemeente, in opdracht van de gemeente. Het rapport Omdenken – klimaatbestendig bomenareaal Best bevat onder meer beleid om de gemeente klimaatbestendiger te maken, gericht op de pijlers:

- 1. de vier richtlijnen van de BEST-methode (Bodem als basis, Ecosysteemdiensten verbeteren, Santamour-regel gebruiken, Toekomstbestendig klimaatadaptief beheer);
- 2. de veerkracht van het boomareaal vergroten;
- 3. de levensduur van bomen verlengen;
- 4. het adaptief vermogen vergroten door juiste boom op de juiste plek;
- 5. meer schaduw te realiseren door grotere bomen.

Door middel van een zoneringskaart en kenmerken per zone zijn maatregelen uitgewerkt. In [paragraaf 4.3.3](#) is de kaart en een samenvatting van de maatregelen per zone opgenomen. De samenvatting uit het rapport is opgenomen als [bijlage 4](#).

4.1.2 Groen en water

Bij reconstructies kijken we hoe regenwater beter kan worden opgevangen en geïnfiltreerd in de bodem, zodat het riool minder wordt belast. Bijvoorbeeld door bij projecten waarbij de straat wordt opengebrouwen de straatkolken in verhoogde trottoirbanden te vervangen door verlaagde uitstroombanden, zodat het regenwater kan afstromen naar het groen. We beperken verdamping met bodembedekkers en mulch, en verbeteren de bodemstructuur, zodat water in de bodem wordt vastgehouden, het groen beter bestand is tegen droogte en het bodemleven floreert. We starten een pilot met het laten liggen van blad en het mulchen van plantvakken, geïnspireerd door een succesvolle proef in Eindhoven.

Watergangen

We streven ernaar water zo lang mogelijk vast te houden (zie Water- en Rioleringsprogramma). Met name in het buitengebied onderzoeken we de mogelijkheden voor dempen, afdammen, verondiepen, laten verlanden of gefaseerd uitgeven van sloten. Ook kijken we naar het vervangen van duikers door smallere of hoger gelegen exemplaren. Het onderhoud van duikers ligt bij de eigenaren van de percelen die grenzen aan de watergang. Watergangen langs particuliere percelen worden in overleg onderhouden: particulieren kunnen vóór 1 november schonen en het slootveegsel in de berm leggen; de gemeente voert dit af. Gebeurt dit niet, dan veegt de gemeente en legt het veegsel op het perceel (woonerven uitgezonderd).

Afbeelding 6: regenwater infiltreren in open parkeerplaatsen, Prins Bernhardlaan.

4.1.3 Groennorm

Een groennorm is een richtlijn of streefwaarde die aangeeft hoeveel groen er minimaal aanwezig moet zijn in de leefomgeving van mensen. Het gaat dan bijvoorbeeld om bomen, struiken, grasvelden, parken of ander openbaar groen in een wijk of stad. Groennormen kunnen heel concreet zijn (bijvoorbeeld: elke inwoner moet binnen 300 meter een koele, groene plek hebben) of meer algemeen (bijvoorbeeld: een bepaald percentage van het oppervlak moet groen zijn). De gemeente onderzoekt mogelijke groennormen voor Best. Dit ondersteunen we vanuit dit Groenbeleids- en Biodiversiteitsplan.

4.1.4 Onnodige verharding

Onnodige verharding is bestrating die niet wordt gebruikt zoals bedoeld of waarvan de functie makkelijk kan worden vervuld door bestrating in de nabije omgeving. Ons doel is om onnodige verharding te vervangen door groen. De eerste stap die we hierin gaan zetten is het inventariseren van de onnodige verharding, zodat we gezamenlijke keuzes kunnen maken. Komen wensen vanuit bewoners om verharding te vergroenen, dan nemen we dat ook op in de inventarisatie.

4.2 Groen en gezondheid

Een zorgvuldig ingerichte, groene buitenruimte draagt aantoonbaar bij aan gezondheid en welzijn. De gemeente ziet het als haar taak om goed voor haar inwoners te zorgen en de openbare ruimte in te richten met gezond groen waar mensen kunnen ontmoeten, bewegen en spelen in het groen. Daarvoor zetten we in op onderstaande speerpunten.

4.2.1 Bereikbaarheid van groen

Groen moet voor alle inwoners van Best bereikbaar zijn. Daarom investeren we in groen in de directe leefomgeving, zoals parken als ontmoetingsplekken en kleinschalig groen op buurtniveau. Ook kleinschalig groen is waardevol voor de

Afbeelding 7: spelen en bewegen voor iedereen in het infiltratiegebied en park in de wijk Dijkstraten in Best.

beleving van een buurt en draagt bij aan de gezondheid van de bewoners.

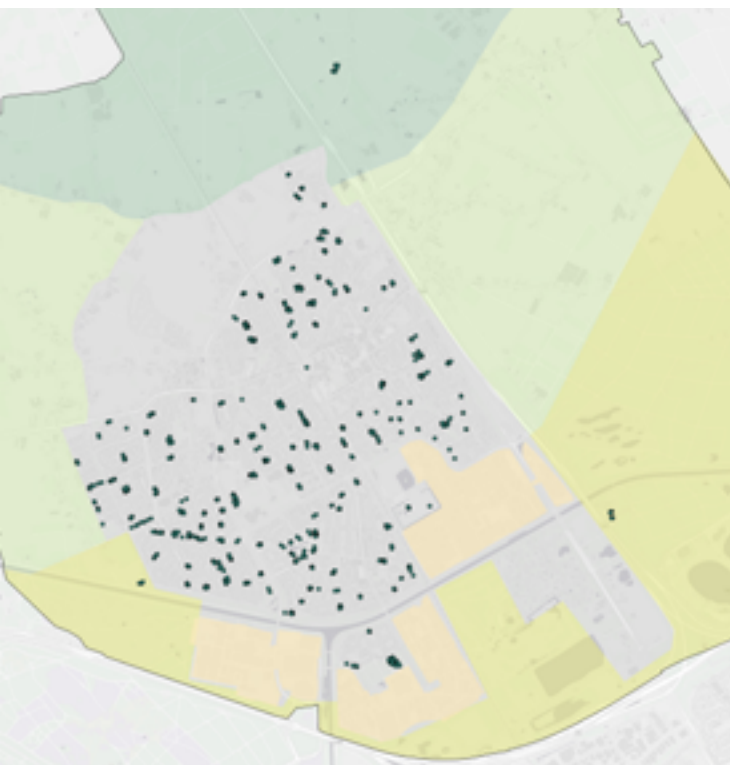
4.2.2 Spelen en bewegen

De gemeente zet in op spelen en bewegen voor iedereen, ongeacht leeftijd of beperking. We streven naar een gevarieerd aanbod van speelplekken op wijkniveau en hanteren daarbij de landelijk geaccepteerde 3%-norm voor formele speelruimte. Dat betekent dat we ervoor zorgen dat alle kinderen van 0 tot 18 jaar op bereikbare plekken gebruik kunnen maken van verschillende vormen van speelvoorzieningen, met speciale aandacht voor mindervalide kinderen. Nieuwe kleine speelplekken leggen we in principe niet meer aan; in plaats daarvan richten we ons op grotere en meer gevarieerde speelplekken die meer mogelijkheden bieden.

Bij de vervanging van speelvoorzieningen houden we rekening met dit gevarieerde aanbod en letten we op de toegankelijkheid van de voorzieningen, zodat deze voor alle inwoners op loopafstand bereikbaar blijven. Op basis van inspectiegegevens bepalen we of speelvoorzieningen aan vervanging toe zijn. In dit proces worden wijkbewoners, en nadrukkelijk ook de gebruikers zoals jongeren en kinderen, actief betrokken. Zij denken mee in veranderplannen voor speelplekken en praten mee over het verwijderen of vervangen van oude speeltoestellen. Specifiek het advies van de Jeugdraad wordt meegenomen bij vervangingen. Voor deze vervangingen hanteren we een stappenplan (zie [bijlage 6](#)). Ook kan ervoor gekozen worden om bestaande speeltoestellen op een andere plek in de wijk terug te plaatsen. Binnen het gemeentelijk beleid en het beschikbare budget komt de gemeente zoveel mogelijk tegemoet aan de wensen van bewoners.

Daarnaast willen we bij de vervanging van speelvoorzieningen aansluiten bij groene ontwikkelingen, zoals natuurlijk spelen. Hierbij stimuleren we spelen in de natuur door gebruik te

maken van natuurlijke speelaanleidingen. Bij speeltoestellen en speelaanleidingen passen we uitsluitend natuurlijke valondergronden toe, zoals gras of valzand. Kunstmatige ondergronden, zoals rubbertegels en kunstgras, gebruiken we niet, omdat die ongunstig zijn voor de omgeving vanwege hittestress en een verminderde infiltratie van hemelwater. Bovendien zijn de aanleg en vervanging van kunstmatige ondergronden duur en milieubelastend. Een uitzondering maken we alleen bij speelvoorzieningen voor mindervalide kinderen: in sommige gevallen is het voor de bereikbaarheid noodzakelijk om hier kunstmatige ondergronden toe te passen.

Afbeelding 8: speeltuinen in de gemeente Best.

Naast het realiseren van speeltuinen vinden we het ook belangrijk om bewegen voor alle inwoners te stimuleren. Dat doen we door onze bestaande wandel- en fietsroutes door natuurgebieden zorgvuldig te beheren en uit te nodigen tot gebruik. We verbinden de routes in het buitengebied met groene routes door de bebouwde kom en richten bestaande wandel- en fietsroutes waar mogelijk groener in. Zo begint een groene wandeling of fietstocht vaak al bij de voordeur.

4.2.3 Eetbaar en beleefbaar groen

Eetbaar groen vormt een waardevolle aanvulling op het bestaande groen in onze gemeente, zowel voor mens als dier. Deze vorm van groen wint steeds meer aan populariteit en de gemeente wil dit stimuleren. Bij renovaties of herinrichtingen kijken we daarom of er plekken zijn waar eetbaar groen goed past. Denk hierbij aan voedselbosjes, fruitbomen in de openbare ruimte, plukvelden met eetbare bloemen of tuinstraten. Een bestaand voorbeeld hiervan is het Plukbos aan het Dopveldenpad in Best.

Eetbaar groen is niet wenselijk op locaties als het centrum of langs ontsluitingswegen omwille van de veiligheid en de netheid. Op dergelijke plekken kiezen we voor andere vormen van groen die bijvoorbeeld beleefbaarheid vergroten en biodiversiteit versterken. Zowel in bebouwd als in het buitengebied willen we het groen aantrekkelijker en meer beleefbaar maken, onder andere door meer onderbegroeiing in de bomenrijen aan te brengen. Hierbij geven we de voorkeur aan gebiedseigen struiken die goed zijn voor de lokale biodiversiteit of struiken die zowel een hoge sierwaarde als ecologische waarde hebben.

4.2.4 Cultuurhistorisch groen

In Best zijn verschillende groene elementen van cultuurhistorische waarde. Bijvoorbeeld beeldbepalende oude bomen, de populieren die herinneren aan de vroegere klompenindustrie en de beplanting rond de molen. Ook

Afbeelding 9: plukbos Dopveldenpad in Best.

oude laanstructuren vallen hieronder, zoals die langs de Sint-Oedenrodenseweg, de Nieuwstraat, Hoofdstraat, Oirschotseweg en de Spoorstraat bij het stationsgebied. Daarnaast zijn er groenelementen die passen bij de verschillende landschapstypen in Best (zie [paragraaf 5.1](#)), zoals de hout-

singels en houtwallen van het vroegere kampenlandschap. Ook de broekontginningslandschappen en de kanaalzones worden als cultuurhistorisch waardevol beschouwd. Binnen de bebouwde kom geldt park De Koetshuistuin als groene parel.

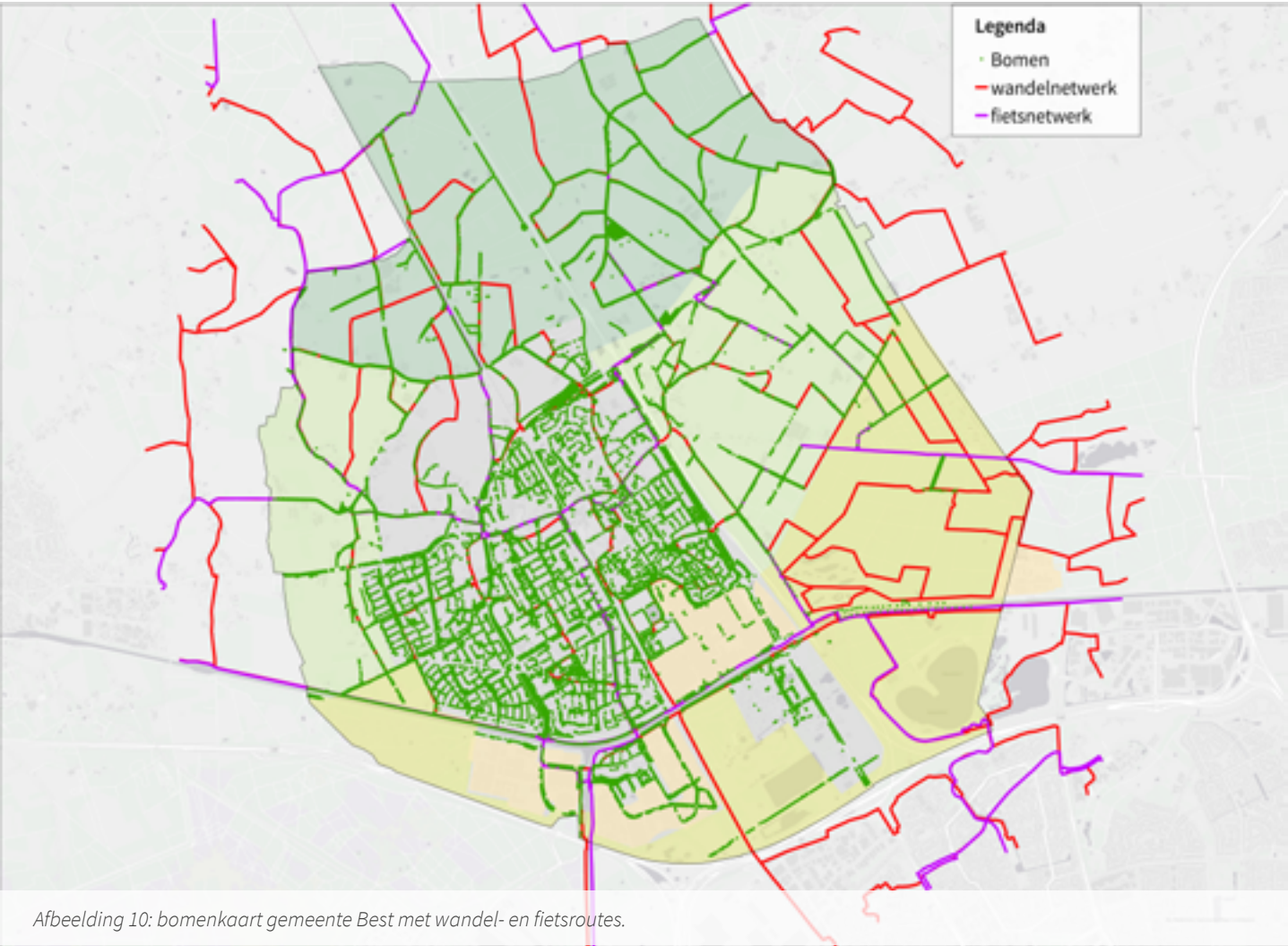
De gemeente zet zich in om al deze elementen te behouden en beschermen. Historische bomenlanen worden hersteld waar dat kan, waarbij zowel rekening wordt gehouden met de oorspronkelijke boomsoorten als met de eisen van deze tijd. Binnen de bebouwde kom passen we populieren slechts terughoudend toe, met uitzondering voor de zichtlocatie De Klomp (hoek Oirschotseweg – Prinses Margrietlaan), waar populieren vanuit cultuurhistorisch oogpunt behouden blijven. Ook de molenbiotop blijft behouden en wordt waar nodig hersteld. Gemeentelijke bomen rond de molen moeten daarbij voldoen aan de voorwaarden voor molenbiotopen. Dat houdt in dat vrije windvang belangrijk is, dus geen bomen van de eerste of tweede grootte in de buurt van de molen geplant mogen worden. Bestaande bomen worden gesnoeid om windbelemmering te minimaliseren.

4.2.5 Recreatie

Wij zetten in op de ruimtelijke kwaliteit en de kleinschalige uitstraling van onze gemeente. Daarmee willen we het groene karakter van Best zichtbaar en beleefbaar maken, niet alleen voor inwoners maar ook voor bezoekers. We realiseren aantrekkelijke groene plekken waar mensen prettig kunnen recreëren. Dit doen we door wandelpaden door het groen goed te onderhouden en door voorzieningen - zoals picknickveldjes, - op peil te houden.

4.3 Regelgeving en beheer

De inrichting en het beheer van het openbaar groen staan niet op zichzelf. Landelijke regelgeving, algemene groennormen en lokaal beleid hebben hier direct invloed op. Daarnaast zien we in Best dat inwoners betrokken zijn bij het groen in hun leefomgeving. Sommige elementen, zoals bomen, vragen om specifieke aandacht binnen het beleid. De gemeente ziet het daarom als haar taak om duidelijke kaders te bieden en richting te geven.

Afbeelding 10: bomenkaart gemeente Best met wandel- en fietsroutes.

4.3.1 Bestaand groen en ruimtelijke ontwikkelingen

Wanneer bij herinrichting van de openbare ruimte of bij een ruimtelijke ontwikkeling openbaar groen verloren gaat, moet dit altijd worden gecompenseerd. Projectontwikkelaars dienen daarom in hun begroting of grondexploitatie een stelpost op te nemen voor het aankopen en aanplanten van gronden. Daarbij geeft de gemeente advies mee aan de ontwikkelaars, door inrichtingsvereisten vanuit het beheerbeleid mee te geven. Daarvoor hanteren we de volgende compensatieladder voor bestaand groen:

- 1. Groen wordt in of in de directe nabijheid van het projectgebied gecompenseerd.
 - 2. Als regel 1 niet mogelijk is, vindt groencompensatie in de wijk plaats.
 - 3. Als regel 2 ook niet kan, vindt groencompensatie in het dorp plaats.
 - 4. Wanneer geen van deze opties binnen de gemeentegrenzen haalbaar zijn, volgt financiële compensatie in het gemeentelijke Fonds Stedelijk Groen. Hierbij geldt een vergoeding van twee keer de groenwaarde (vervangingswaarde + grondprijs).
- Alle openbaar groen blijft altijd in eigendom van de gemeente.

4.3.2 Ruimtelijke kwaliteit

Het groen in Best is opgebouwd uit diverse groenstructuren. We verdelen dat in hoofdstructuren en overig groen. Daarnaast zijn enkele structuren aangewezen als ecologische hoofdstructuur onder de noemer van Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze vallen onder extra bescherming vanuit overkoepelende wetgeving en zijn opgenomen in ons Gemeentelijk Ecologisch Netwerk (GEN) ([zie hoofdstuk 5](#)). Er zijn geen Natura2000 gebieden aanwezig binnen de gemeentegrenzen van Best.

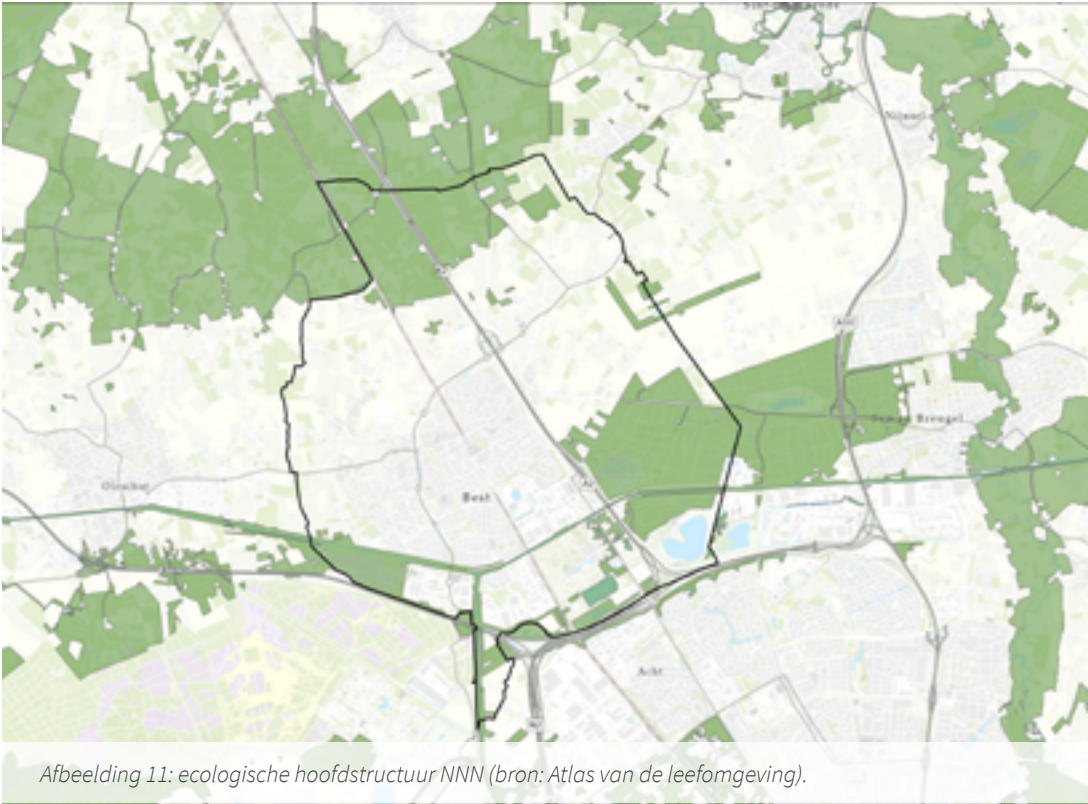
Door alle groenstructuren goed in kaart te brengen, borgen we de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte en weten we waar we actie moeten ondernemen om de ruimtelijke kwaliteit te behouden en beschermen.

Groenstructuurkaart

Binnen onze gemeente verdelen we het groen in hoofdstructuren en overig groen. Op de groenstructuurkaart (zie volgende pagina) is *alleen* het cultureel groen in beheer van de gemeente opgenomen.

Hoofdstructuur

Tot de hoofdstructuur behoren groengebieden en -lijnen met een bovenlokale stedelijke of landschappelijke betekenis, maar ook groen met een wijk of buurtfunctie. Hoofdstructuren met een bovenlokale stedelijke of landschappelijke betekenis vormen bij voorkeur een samenhangend,

verbonden netwerk. Dit ondersteunt de biodiversiteit en vormt koele recreatieve routes door de bebouwde kom en het buitengebied. Groen met een wijk- of buurtfunctie heeft een belangrijke rol in het versterken van de leefbaarheid van woongebieden. Een samenhangend netwerk is hier wel gewenst, maar minder belangrijk dan bij de bovenlokale structuren.

Onder de hoofdstructuur vallen:

In de bebouwde kom:

- parken
- monumentale bomenrijen langs een dorps-as of een historische laan
- bomenrijen en beplanting langs hoofdwegen in de wijken
- buurtgroen
- begraafplaatsen
- groenzones rondom voorzieningen zoals scholen en sportvelden
- groene bufferzones aan de randen van een dorp
- pleinen met bomen

In het buitengebied:

- beplantingen langs infrastructuur, zoals hoofd-, snel- en spoorwegen
- oeverbeplantingen langs waterlopen
- landgoederen of ander cultuurgroen

Overig groen

Overig groen betreft kleinschalig, fijnmazig groen dat bijdraagt aan de groene beleving en ecologische kwaliteit op straat- of perceelniveau. Hieronder vallen:

- straatbomen en boomspiegels met onderbeplanting
- bomen in hofjes of parkeerplaatsen
- groene erfafscheidingen (hagen)
- plantvakken met heesters en vaste planten
- grasstroken

Afbeelding 12: groenstructuurkaart met de huidige hoofdgroenstructuur.

4.3.3 Bomen

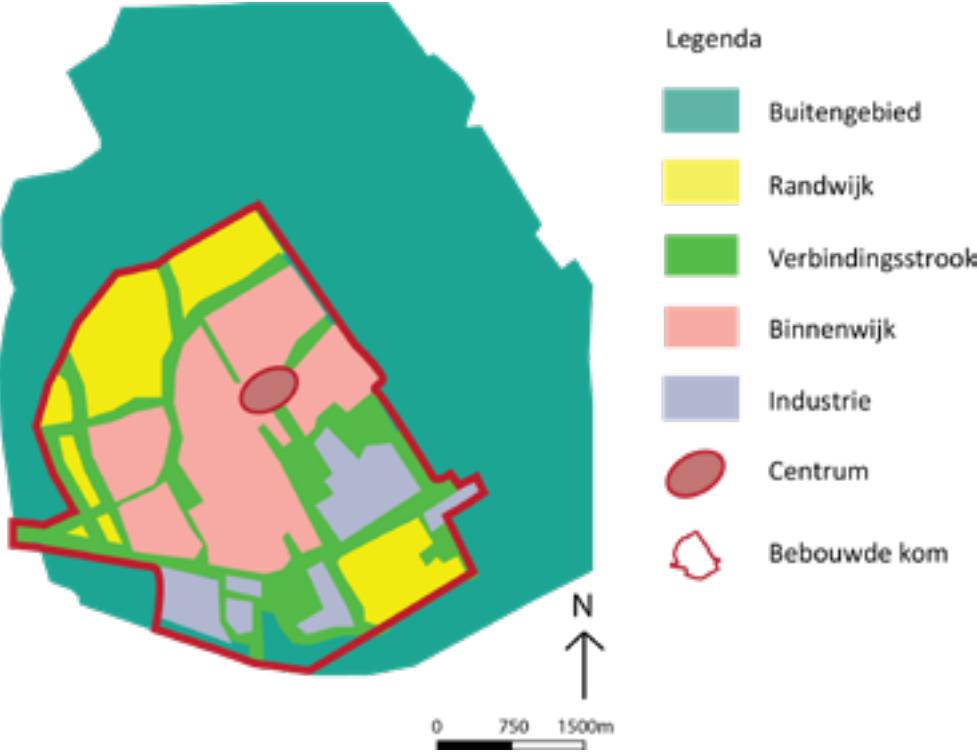
De gemeente Best hecht veel waarde aan het beschermen van haar bomen. We hebben regels voor kap, voor bijzondere bomen, voor werkzaamheden in de openbare ruimte en voor conflictsituaties tussen bomen en zonnepanelen.

- 1. Bomen mogen niet zomaar gekapt worden. De gemeente heeft voorwaarden voor kap opgenomen in de [Algemene Plaatselijke Verordening Best 2023](#).
- 2. Bijzondere particuliere bomen zijn opgenomen in de lijst bijzondere bomen en we gaan een vergelijkbare lijst opstellen voor gemeentelijke bijzondere bomen, zodat die ook extra bescherming krijgen.
- 3. Bij werkzaamheden in de openbare ruimte mogen omringende bomen hier geen schade van ondervinden. Hierbij volgen wij de richtlijnen uit het Handboek Norminstituut Bomen, waarin onder meer regels staan over afstanden en bescherming van de wortels en de stam.
- 4. Soms ontstaan conflictsituaties tussen bomen en zonnepanelen. De notitie [‘bomen en zonnepanelen’](#) biedt daarbij houvast om zorgvuldige keuzes te kunnen maken. Het uitgangspunt hierbij is dat bestaande bomen niet wijken voor zonnepanelen.

Zonering voor maatwerk in boomkeuze

In Best bestaat het grondgebruik deels uit menselijk invloeden - zoals wonen, infrastructuur en verharding - en voor een ander deel uit open gronden. Vooral in sterk verharde gebieden zijn de effecten van klimaatverandering - zoals hittestress en droogte - het meest voelbaar. Bomen zijn essentieel om deze effecten tegen te gaan: ze geven koelte door schaduw en verdamping, en bevorderen de afvoer van regenwater.

Per gebied zijn lokaal belangrijke verschillen in bodemstructuur, verharding en ruimte opgenomen in een zoneringskaart. In tabel 3 op de volgende pagina zijn de belangrijkste eigenschappen per deelgebied uitgewerkt.

Afbeelding 13: schematische zoneringskaart op basis van beheergebieden (uit rapport Omdenken – klimaatbestendig bomenareaal Best).

Tabel 3: de belangrijkste eigenschappen per deelgebied van de zoneringskaart.

Zone	Bodem	Ruimtelijke inrichting	Klimaat-omstandigheden
Buitengebied	veel open grond	weinig bebouwing en infrastructuur, veel groen	in balans: koelte in bossen en lanen door schaduw van hoge bomen
Randwijk	open grond in combinatie met verharding	relatief veel gebouwen en infrastructuur, begeleidingsgroen met schaduw, enkele groene parels	plekken met koelte, afgewisseld door plekken met hogere temperaturen
Verbindingsstrook	veel open grond, weinig verharding	geen gebouwen, veel infrastructuur, veel begeleidingsgroen met schaduw	koele, schaduwrijke corridors
Binnenwijk	weinig open grond, veel verharding	veel gebouwen en infrastructuur, weinig begeleidingsgroen met schaduw, enkele groene parels	veel plekken met hogere temperaturen, enkele koele plekken
Industrie	vlakken met open grond, veel verharding	veel gebouwen en infrastructuur, weinig tot geen groen	hoogste temperaturen
Centrum	veel verharding	veel gebouwen en infrastructuur, weinig groen, één groene parel	hoogste temperaturen, één koelere plek

Volgens de vier richtlijnen van de BEST-methode (Bodem als basis, Ecosysteemdiensten verbeteren, Santamour regel gebruiken, Toekomstbestendige klimaatadaptief beheer) zijn doelstellingen uitgewerkt:

Veerkracht in het bomenareaal vergroten

Door de 10-20-30 regel van Santamour toe te passen, zorgen we voor een evenwichtige soortenverdeling, wat de weerbaarheid van het bomenbestand tegen ziekten en plagen vergroot.

10-20-30 regel van Santamour in bestaande situaties

Naast het beschermen van bestaande bomen kijken we ook kritisch naar welke soorten we nieuw planten. Ons doel is een gezond en gevarieerd bomenbestand, dat beter bestand is tegen ziekten, plagen en de gevolgen van klimaatverandering. Daarom passen we de 10-20-30-regel van Santamour toe als controle voor het huidige bomenbestand:

- Maximaal 30% van de bomen mag tot dezelfde familie behoren (bijvoorbeeld zeepboomfamilie).
- Maximaal 20% tot hetzelfde geslacht (bijvoorbeeld esdoorn).
- Maximaal 10% tot dezelfde soort, inclusief cultivars (bijvoorbeeld Spaanse aak).

Door deze regel te volgen kunnen we bestaande situaties analyseren en bij herplant of nieuwe aanplant de soorten aanpassen aan de regel. Zo ontstaat meer variatie in het bomenbestand, wat de biodiversiteit versterkt en de bomenstructuur toekomstbestendiger maakt. Op sommige locaties is het moeilijk de regel strikt toe te passen, bijvoorbeeld wanneer slechts enkele soorten goed groeien. In die gevallen kiezen we voor robuuste soorten, die passen bij de omstandigheden en voldoende groeikans hebben. Zo bouwen we aan een inzichtelijk, divers en veerkrachtig bomenbestand voor de lange termijn.

5-10-20 regel voor nieuwe ontwikkelingen

Bij nieuwe ontwikkelingen willen we meer diversiteit en houden daarom de strengere 5-10-20 regel aan op wijkniveau. Dat houdt in dat in de nieuw te ontwikkelen wijk of deel van een wijk in de totale wijk:

- maximaal 20% van de bomen tot dezelfde familie mag behoren;
- maximaal 10% tot hetzelfde geslacht;
- maximaal 5% tot dezelfde soort, inclusief cultivars.

Levensduur bomen verlengen

In 2050 moet minimaal 50% van de bomen de leeftijd van 50 jaar of ouder bereiken. Want oudere bomen leveren meer ecosysteemdiensten en zorgen voor lagere kosten. Dat betekent dat deze bomen anno 2025 allemaal al zijn geplant. Ook daarom is het zaak het bestaande bomenareaal te koesteren en behouden.

Juiste boom op de juiste plek

Door per zoning te kiezen voor een geschikte mix van boomsoorten uit de Soortenlijst van de WUR, afgestemd op de lokale omstandigheden, wordt de juiste boom op de juiste plek geplant.

Meer schaduw door grotere bomen

Door te sturen op meer 1e grootte bomen (hoger dan 12 meter) en 2e grootte (tussen 6 en 12 meter hoog), krijg je meer schaduw. De kroonbedekking van grotere bomen is efficiënter en daardoor ontstaat meer schaduw in de openbare ruimte, wat bijdraagt aan ecosysteemdiensten als verkoeling en leefbaarheid.

Beheer

Het beheer van bomen richt zich voornamelijk op een toekomstbestendige gezonde groeiplaats. Dat wil zeggen veel organisch materiaal, lucht en soms vocht toevoegen, waardoor de bodem als een spons werkt en beter tegen droogte en tegen natte omstandigheden kan.

Deze doelstellingen vertalen zich naar maatregelen per zone:

Buitengebied: de nadruk ligt op inheemse soorten en grotere bomen van de 1e en 2e grootte. De veerkracht wordt vergroot met diversiteit en bomen krijgen voldoende ruimte om oud te worden en zo veel ecosysteemdiensten te leveren.

Randwijken: hier wordt gestreefd naar een mix van inheemse soorten en cultivars. De nadruk ligt op bomen die relatief oud kunnen worden en bijdragen aan biodiversiteit. Ook wordt

ruimte gemaakt voor grotere bomen om schaduw te creëren.

Binnenwijken: krijgen vooral klimaatbomen die goed bestand zijn tegen droogte, hitte en wateroverlast. Er wordt gestuurd op diversiteit en een groter aandeel bomen die minimaal 50 jaar oud kunnen worden. Ook wordt nadrukkelijk ingezet op grotere bomen in straten.

Het centrum: krijgt vooral robuuste klimaatbomen, omdat de omstandigheden hier het meest extreem zijn (hittestress, beperkte groeiruitte). Grote bomen zijn essentieel voor schaduw en verkoeling. De levensduur wordt verlengd door betere groeiplaatsen en beheer.

Verbindingsstroken: hier worden vooral inheemse soorten en verwante cultivars toegepast. Ze versterken de verbinding tussen gebieden en verhogen de biodiversiteit. Grote bomen zorgen voor veel verkoeling en ecologische samenhang.

Industriegebied: in deze gebieden komen sterke, klimaatadaptieve soorten die tegen extreme omstandigheden kunnen. Hier is relatief weinig ruimte, maar de inzet op grotere bomen waar mogelijk blijft belangrijk. De levensduur wordt verlengd door zorgvuldig beheer en robuuste soortkeuze.

Uit het rapport Omdenken – klimaatbestendig bomenareaal Best. De samenvatting uit dit rapport is opgenomen als [bijlage 4](#).

Principes van het Norminstituut Bomen

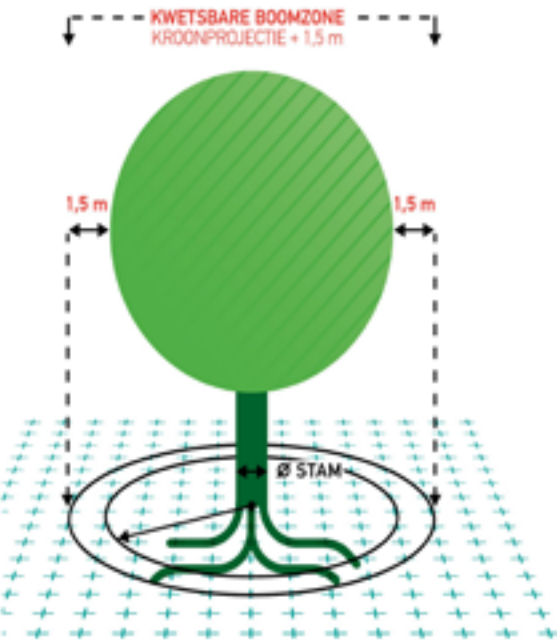
Voor het aanplanten en beheren van bomen is het Handboek Norminstituut Bomen leidend. Enkele kernprincipes hieruit zijn:

- De juiste boom op de juiste plaats: we kijken zorgvuldig naar de beschikbare groeiruitte en de lokale omstandigheden. Ook ondergrondse groeiruitte is een belangrijk aandachtspunt, zeker langs wegen en straten waar riolering, kabels en leidingen veel ruimte in beslag nemen. De juiste boom op de juiste plaats is maatwerk, waarbij we streven naar grote bomen op plekken met veel hittestress, mits dit onder- en bovengronds mogelijk is.

Afbeelding 14: beplanting aan de Hoofdstraat in Best.

- Onderlinge boomafstand: in bomenrijen en lanen binnen de bebouwde kom hanteren een onderlinge afstand van 10 tot 15 meter, afhankelijk van de ordegrootte van de boom (1e, 2e of 3e grootte). In het buitengebied ligt die afstand tussen 15 en 20 meter. Hier kan van worden afgeweken, bijvoorbeeld bij zuilbomen die minder ruimte nodig hebben en dus dicht op elkaar kunnen staan.
- Boomonderhoud: vanuit onze zorgplicht als boomeigenaar worden alle bomen in de gemeente periodiek geïnspecteerd (VTA) en onderhouden. Hiervoor hanteren we een vierjarige inspectie- en snoeicyclus, waarbij de inspectiegegevens leidend zijn om te bepalen welke bomen gesnoeid moeten worden.

Afbeelding 15: boomzone en kroonprojectie (bron: Norminstituut Bomen).

4.3.4 Voorpootrecht

Het voorpootrecht is een eeuwenoud recht dat inwoners toestaat om bomen en struiken te planten op gemeenteground langs hun perceel, meestal aan de rand van wegen. Dit recht komt voort uit een middeleeuws gebruik, waarbij bewoners toestemming kregen om bermen te beplanten en de opbrengst ervan – bijvoorbeeld hout of vruchten – zelf te gebruiken. In ruil daarvoor moesten zij vaak belasting betalen en zorgdragen voor het onderhoud van de weg waaraan het recht werd uitgeoefend. Het recht is verbonden aan het perceel en wordt in principe eeuwigdurend toegekend. Dat betekent dat het recht blijft bestaan, ook als het perceel van eigenaar wisselt. Gemeenten zijn in veel gevallen eigenaar van de weg en de berm, maar hebben bij erkende voorpootrechten niet automatisch de zeggenschap over de beplanting.

Binnen de gemeente Best is het voorpootrecht nog steeds op diverse locaties van kracht, vooral in het buitengebied. Sommige van deze rechten zijn bij ruilverkaveling opgeheven of afgekocht, maar veel andere bestaan nog altijd, ook als ze niet officieel zijn vastgelegd in het Kadaster. De gemeente erkent dat het voorpootrecht een cultuurhistorisch waardevol gebruik is dat bijdraagt aan het karakter van het landschap en wil er zorgvuldig mee omgaan. We inventariseren hoe er regionaal met dit recht omgegaan wordt.

Wanneer een particulier volgens het voorpootrecht bomen en struiken plant langs wegen op gemeenteground heeft hij of zij ook de plicht tot onderhoud van de beplanting en zorgdragen voor de veiligheid. De zorgplicht ligt dus niet bij de gemeente. De gemeente heeft als wegbeheerder wel een zorgplicht voor de verkeersveiligheid en inspecteert daarom ook de voorpootrechtbomen. Inwoners die gebruik willen maken van hun voorpootrecht melden dit tijdig bij de gemeente, zodat de aanplant afgestemd kan worden op het wegbeheer

en de verkeersveiligheid en zo de beste situatie kan ontstaan voor beide partijen. Als bestaande voorpootrechtbomen voor bijvoorbeeld het verkeer onveilig worden, dan wordt de pootrechthebbende op zijn zorgplicht aangesproken. Daarbij zijn situaties voorstelbaar dat de gemeente sommige voorpootrechtbomen beheert.

4.3.5 Soortkeuze beplanting

Naast diversiteit in bomen is variatie in andere beplanting ook belangrijk. Met onze beplantingskeuze willen wij meerwaarde creëren voor de biodiversiteit. Dit doen we bijvoorbeeld door:

- soorten te kiezen die bloeien en waarde hebben voor insecten, zoals wilde bijen en vlinders. In de praktijk betekent dit dat alleen soorten met niet-gevulde (enkele) bloemen worden toegepast, omdat gevulde bloemen ontoegankelijk zijn voor insecten;
- zo veel mogelijk afwisseling van soorten in woonstraten aan te planten, met een zo lang mogelijke bloeiboog;
- ook bes- en nootdragende soorten te planten, behalve boven parkeerplaatsen. Bessen en noten hebben een grote meerwaarde voor vogels en kleine zoogdieren als eekhoorns en egels;
- meer hagen aan te leggen als verbindingzones voor flora en fauna.

Vaste planten passen we spaarzaam toe en vrijwel uitsluitend op zichtlocaties, zoals rotondes, bij dorps- en wijkontsluitingswegen en winkelcentra. Vaste planten zijn relatief duur in aanleg en onderhoud ten opzichte van heesters. Daarnaast is met bloeiende heesters ook kleur en variatie toe te passen en hebben ze juist veel te bieden aan insecten, vogels en kleine zoogdieren als egels. Vaste planten bieden vrijwel alleen maar iets aan insecten.

Op specifieke plekken gebruiken we uitsluitend gebiedseigen bomen en heesters: soorten die van oorsprong in onze omgeving

thuishoren. Hiermee maken en versterken we natuurlijke verbindingen in het buitengebied en tussen het buitengebied en de bebouwde kom. Dit geldt onder andere voor:

- ontsluitingswegen
- wegen in het buitengebied
- landschapselementen
- natuurgebied De Scheeken
- de bebouwde kom, bij beheertypen 'bos' en 'bosplantsoen'

4.3.6 Onderhoudskwaliteit

De kwaliteitsnormen voor beheer en onderhoud zijn vastgelegd in het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (KOR). Dit plan gebruiken we als leidraad om het groen passend te beheren. Voor ecologisch beheerd groen hanteren we aanvullende criteria, waarbij de bescherming van vooraf bepaalde dier- en plantsoorten leidend zijn ([zie hoofdstuk 5 - Biodiversiteitsplan](#)).

4.3.7 Ziektes, plagen en invasieve soorten

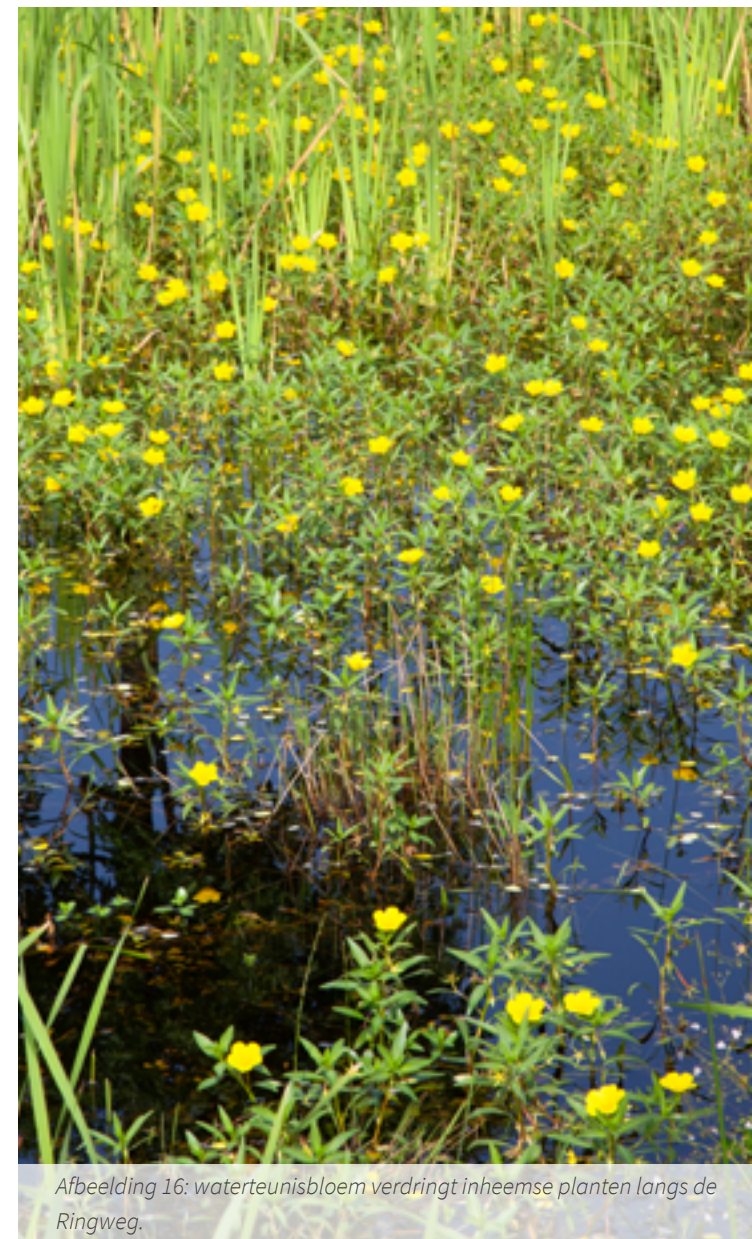
Invasieve exoten, ziekten en plagen hebben een negatieve invloed op zowel de biodiversiteit als de gezondheid van mensen. Invasieve exoten als waterteunisbloem, watercrassula, grote waternavel en ambrosia verdringen inheemse beplanting en verspreiden zich gemakkelijk doordat ze weinig of geen natuurlijke vijanden hebben. De verantwoordelijkheid voor de bestrijding van deze soorten ligt bij de provincie. Daarnaast schrijft Europese wetgeving voor dat sommige invasieve soorten verplicht bestreden moeten worden, zoals de Japanse en Sachalinse duizendknoop, de hemelboom, de reuzenberenklauw en de reuzenbalsemien. De gemeente bestrijdt actief duizendknoop, reuzenberenklauw en reuzenbalsemien en registreert dit. Ook ziekten en plagen, zoals essentaksterfte en kastanjabloedingsziekte, veroorzaken grote schade doordat planten en bomen afsterven. Plaagdieren, waaronder de eikenprocessierups, brengen bovendien risico's mee voor de volksgezondheid.

Deze problematiek vraagt om specifiek beheer, waarbij de bestrijding vaak langdurig en intensief is. De gemeente zet in eerste instantie in op preventie, door te zorgen voor een gevarieerd sortiment en een robuuste groenstructuur. Hierdoor krijgen ziektes en plagen minder snel een kans en blijft de schade beperkt als ze toch toeslaan. Wanneer bestrijding toch nodig is, doen we dit zo natuurlijk mogelijk met zo min mogelijk schade aan andere organismen. Bijvoorbeeld door het plaatsen van nestkastjes voor koolmeesjes, die processierupsen eten.

Tot slot letten we op de balans tussen wilde bijen en honingbijen. Om concurrentie met wilde bijen te voorkomen, worden in de openbare ruimte geen bijenkasten voor honingbijen geplaatst.

4.3.8 Renovatie en vervanging

Om de onderhoudsdruk zo laag mogelijk te houden, zorgt de gemeente voor een goede cyclus van renovatie en vervanging van het groen. Waar mogelijk koppelen we renovaties van groen aan andere werkzaamheden in de wijk, zoals vervanging van riolering. Zo maken we efficiënt gebruik van tijd en middelen: werk met werk maken. Een voorbeeld hiervan is dat een aannemer bij het aanleggen van kabels zijn werkzaamheden afsluit met het inzaaien van de berm met een kruidenrijk of bloemrijk mengsel. Voor de vervanging van openbaar groen is een specifiek renovatiebudget beschikbaar ([zie hoofdstuk 7 - Financiën](#)).

Afbeelding 16: waterteunisbloem verdringt inheemse planten langs de Ringweg.

5. Biodiversiteitsplan

De gemeente Best zet zich in voor het behoud en de versterking van biodiversiteit, zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied. Door het grondgebied op te delen in deelgebieden en per landschapstype passende maatregelen te nemen, wordt gewerkt aan een gezonde en soortenrijke leefomgeving. Dit biodiversiteitsplan beschrijft hoe de gemeente dat aanpakt, welke soorten daarbij centraal staan en hoe beheer en monitoring hierop worden afgestemd.

Foto: waterjuffer boven een vijver aan de Ringweg in Best.

5.1 Gebiedsindeling

Om te kunnen sturen op het behouden en versterken van biodiversiteit in de gemeente Best, wordt het gemeentelijk grondgebied onderverdeeld in deelgebieden. De onderverdeling is gebaseerd op een combinatie van abiotische kenmerken zoals bodemtype en grondwaterinvloed, huidig grondgebruik en karakteristieke landschapsstructuren. Deze indeling vormt de basis voor het adviseren van beheermaatregelen die passen bij de ecologische potentie van elk gebied.

Binnen de gemeente Best zijn zeven landschapstypen te onderscheiden, geordend onder de hoofdcategoryën 'bebouwde kom' en 'buitengebied'. Deze indeling heeft geen juridische status. De gemeente streeft ernaar deze landschapstypen optimaal te beheren, om zo hun afzonderlijke natuurwaarden te behouden, beschermen en versterken. Daarbij wordt nadrukkelijk ook gekeken naar de bebouwde kom: de stedelijke omgeving kent immers unieke kenmerken en vervult een belangrijke rol als leefgebied voor uiteenlopende dier- en plantensoorten. In paragraaf 5.1.1 en 5.1.2 worden de deelgebieden beschreven.

5.1.1 Bebouwde kom

Bermen

Bermen vormen een fijnmazig netwerk van groen langs wegen, fietspaden en spoorlijnen. Ondanks hun geringe breedte kunnen bermen een belangrijke ecologische functie vervullen als leefgebied én verbindingszone voor planten, insecten, vogels en kleine zoogdieren. Bij ecologisch beheer, zoals gefaseerd maaien, bieden bermen ruimte aan soorten als wilde bijen, vlinders, sprinkhanen en (inheemse) kruiden. Bovendien dragen ecologisch goed beheerde bermen bij aan de verbinding tussen grotere groengebieden en met het buitengebied.

Parken

Parken binnen de bebouwde kom bieden ruimte voor biodiversiteit op meerdere niveaus. Door hun omvang en variatie in vegetatie - zoals grasvelden, boomgroepen, waterpartijen en struweel - kunnen parken een mozaïek vormen van leefgebieden voor vogels, insecten, kleine zoogdieren en amfibieën. Daarnaast fungeren parken als ecologische stapstenen binnen de bebouwde kom.

Woonwijken

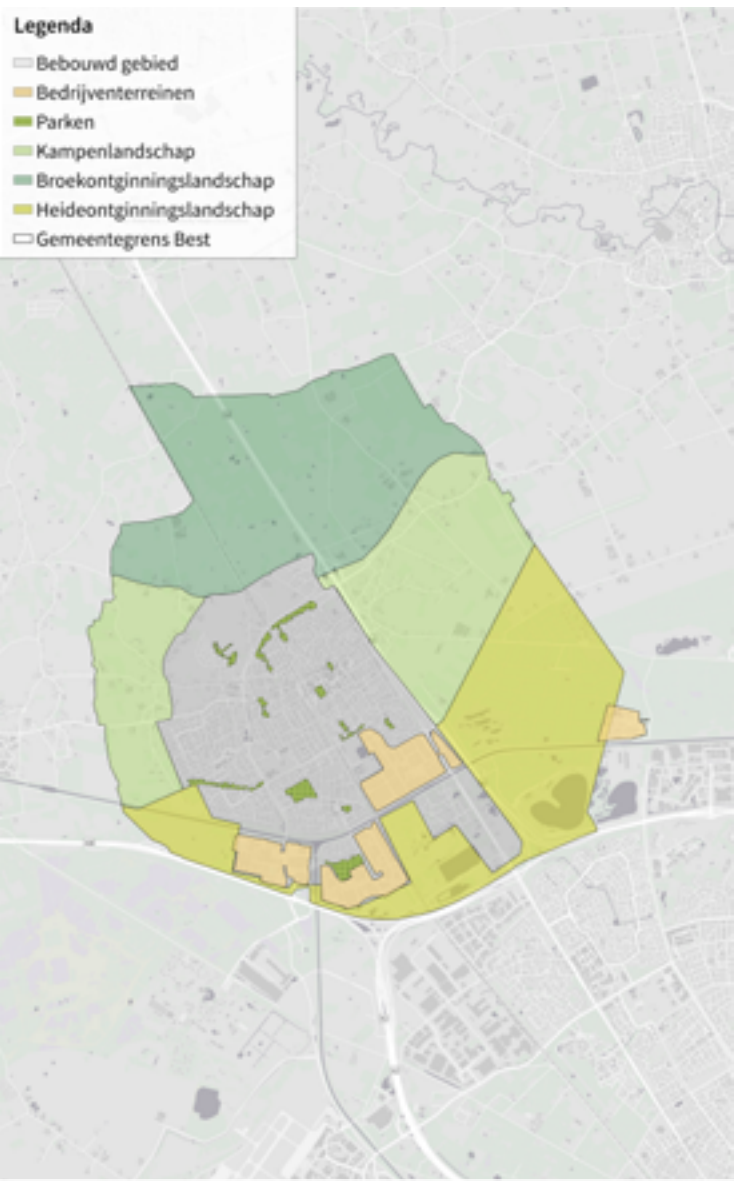
Binnen de bebouwde kom van Best komen verschillende typen woonwijken voor, elk met hun eigen ruimtelijke en ecologische kenmerken. Verschillen in bouwperiode, groendichtheid, inrichting en gebruik hebben invloed op de mate waarin een woonwijk potentieel leefgebied biedt voor diverse soorten. Zo worden laagbouwwijken vaak gekenmerkt door tuinen, erfafscheidingen, straatbomen en een wisselende verhardingsgraad. Oudere laagbouw (vóór 1970) biedt daarnaast vaak geschikte nestgelegenheid voor gebouwgebonden soorten. Modernere wijken (na 1980) worden vaker gekenmerkt door compacte bebouwing, met minder mogelijkheden voor natuurlijke nestlocaties. Het aanwezige groen is daar vaak functioneel van aard en versnipperd over de wijk.

Bedrijventerreinen

De gemeente Best kent meerdere bedrijventerreinen. Deze bevinden zich voornamelijk in het zuiden van de kern, grenzend aan de Nieuwe Heide en het kanaal. De bedrijventerreinen kenmerken zich door een versteende omgeving. Overdag heerst veel bedrijvigheid, maar 's avonds en 's nachts is het juist rustig. Hierdoor is dit landschapstype een interessant leefgebied voor bepaalde (nacht-actieve) dieren.

Afbeelding 17: boomgroepen en struweel in het Wilhelminapark.

Afbeelding 18: landschapstypen in de gemeente Best.

5.1.2 Buitengebied

Het buitengebied van Best bestaat uit drie karakteristieke landschapstypen: het heideontginningslandschap, het broekontginningslandschap en het kampenlandschap. Het heideontginningslandschap wordt gevormd door uitgestrekte heide- en bosgebieden, zoals de Aarlesche Heide, Nieuwe Heide en Sonse Heide. Van zuid naar noord is het hoogteverschil duidelijk merkbaar door de beekdalen van de Beerze en de Dommel, die net buiten het grondgebied van Best liggen.

Het noordelijke deel van de gemeente maakt deel uit van een uitgestrekte dekzandvlakte tussen deze beekdalen. Hier vinden we de kleinschalige broekontginningslandschappen, waaronder De Mortelen, Veldersbos, Achterste Broek en De Scheeken. Tussen de hogere dekzandrug en de lager gelegen dekzandvlakte ligt een brede overgangszone. Dit gebied wordt gekenmerkt door het kampenlandschap, een historisch cultuurlandschap met oude, kleinschalige landbouwontginningen.

Heideontginningslandschap

Het heideontginningslandschap in Best is ontstaan vanaf circa 1900, toen kunstmest beschikbaar kwam en landbouw op voormalige heidegebieden mogelijk maakte. Kenmerkend is de strak regelmatige indeling met rechte wegen en rechthoekige percelen, ontworpen voor efficiënte akkerbouw. Oorspronkelijk kende dit landschap een besloten karakter, met houtsingels en houtwallen op de hoger gelegen delen en knotbomen in lagere, natte zones. Veel van deze beplantingsstructuren zijn inmiddels verdwenen, waardoor het landschap nu meer open oogt. Gelukkig is wel een aantal houtsingels bewaard gebleven, waardoor het Bestse heideontginningslandschap op sommige plekken relatief minder grootschalig is. Ook de rijke erfbeplantingen in het gebied dragen bij aan ecologische stepping stones.

Broekontginningslandschap

Het noordelijke deel van de gemeente Best ligt in een uitgestrekte dekzandvlakte tussen beekdalen. Dit relatief laaggelegen en natte gebied omvat de kleinschalige broekontginningslandschappen van De Mortelen, Veldersbos, Achterste Broek en De Scheeken. Samen met De Pailjaart maken De Mortelen en De Scheeken deel uit van het uitgestrekte broekontginningslandschap op een relatief laaggelegen deel van het dekzandgebied. Dit deelgebied bestaat vooral uit vlakvaag- en beekeerdgronden met een natte, lemige bodem. Door de bijzondere bodem en waterhuishouding, en het vele groen is het gebied rijk aan natuurwaarden. Kwel- en bosvegetaties geven het landschap een grote ecologische waarde. Het wordt verder gekenmerkt door een kleinschalige afwisseling van broekbosjes, houtsingels, bomenrijen (vooral populieren) en kleinschalige graslanden, die samen een mozaïek van groene structuren vormen.

Kampenlandschap

Het agrarisch-recreatief landschap in de gemeente Best heeft voor het overgrote deel de kenmerken van een kampenlandschap. Een kampenlandschap is een oud landbouwgebied met kleine akkers die door houtwallen, heggen of boomrijen worden omzoomd. Door de eeuwenlange bewerking ontstonden verhoogde akkers en een kleinschalig, afwisselend landschap. Deze variatie maakt het niet alleen cultuurhistorisch waardevol, maar ook een belangrijk leefgebied voor veel planten- en diersoorten. De buurtschappen De Vleut en Aarle zijn een specifiek onderdeel van dit landschap. Het agrarisch-recreatief landschap ligt grotendeels op een vlakke dekzandrug. In de ondergrond zijn enkeerd- en laarpodzolgronden (oude akkerbodems) aanwezig. Waterhuishoudkundig wordt het gebied als ‘intermediair’ bestempeld. Dit houdt in dat hemelwater niet altijd direct in de bodem kan infiltreren.

5.2 Basiskwaliteit Natuur

Om de biodiversiteit in de gemeente Best te behouden en vergroten werken we met Basiskwaliteit Natuur (BKN). Dit is een landelijk ontwikkelde systematiek die aangeeft welke minimale omgevingscondities nodig zijn om natuur gezond te laten functioneren, met name buiten de beschermde natuurgebieden. Het gaat om de samenhang van drie onderdelen: abiotiek (zoals water, bodem en lucht), inrichting (structuur en verbindingen in het landschap) en beheer (het gebruik en onderhoud). Wanneer deze condities op orde zijn, kunnen algemene soorten – planten en dieren die typisch zijn voor een landschap – zich duurzaam handhaven. BKN vormt daarmee de ondergrens voor een gezonde en veerkrachtige natuur en een eerste stap naar systeemherstel. Het richt zich niet op zeldzame soorten, maar op het ervoor zorgen dat algemene soorten algemeen kunnen blijven en daarmee natuurarmoede wordt voorkomen.

Met Basiskwaliteit Natuur hebben we een methode in handen waarmee we beleidsmatige kaders kunnen stellen, maar ook in de praktijk de situatie kunnen beoordelen en monitoren. Daarom is gekozen voor deze methode. BKN is bij uitstek een methode die goed toepasbaar is in het stedelijk en het landelijk gebied.

5.3 Ambassadeurs- en paraplusoorten

Om het biodiversiteitsbeleid in de gemeente Best concreet te maken en gebiedsgericht uit te voeren, zijn door een ecooloog volgens de BKN soorten planten en dieren geselecteerd. Het gaat om vier soorten per deelgebied, één ambassadeurssoort en drie paraplusoorten.

Ambassadeurssoorten

De ambassadeurssoorten zijn ambassadeurs van de biodiversiteit. Het zijn zichtbare en herkenbare soorten die thuis horen in een deelgebied en gebruikt worden voor de communicatie. Zo worden inwoners meer betrokken bij soorten die in hun directe omgeving voorkomen.

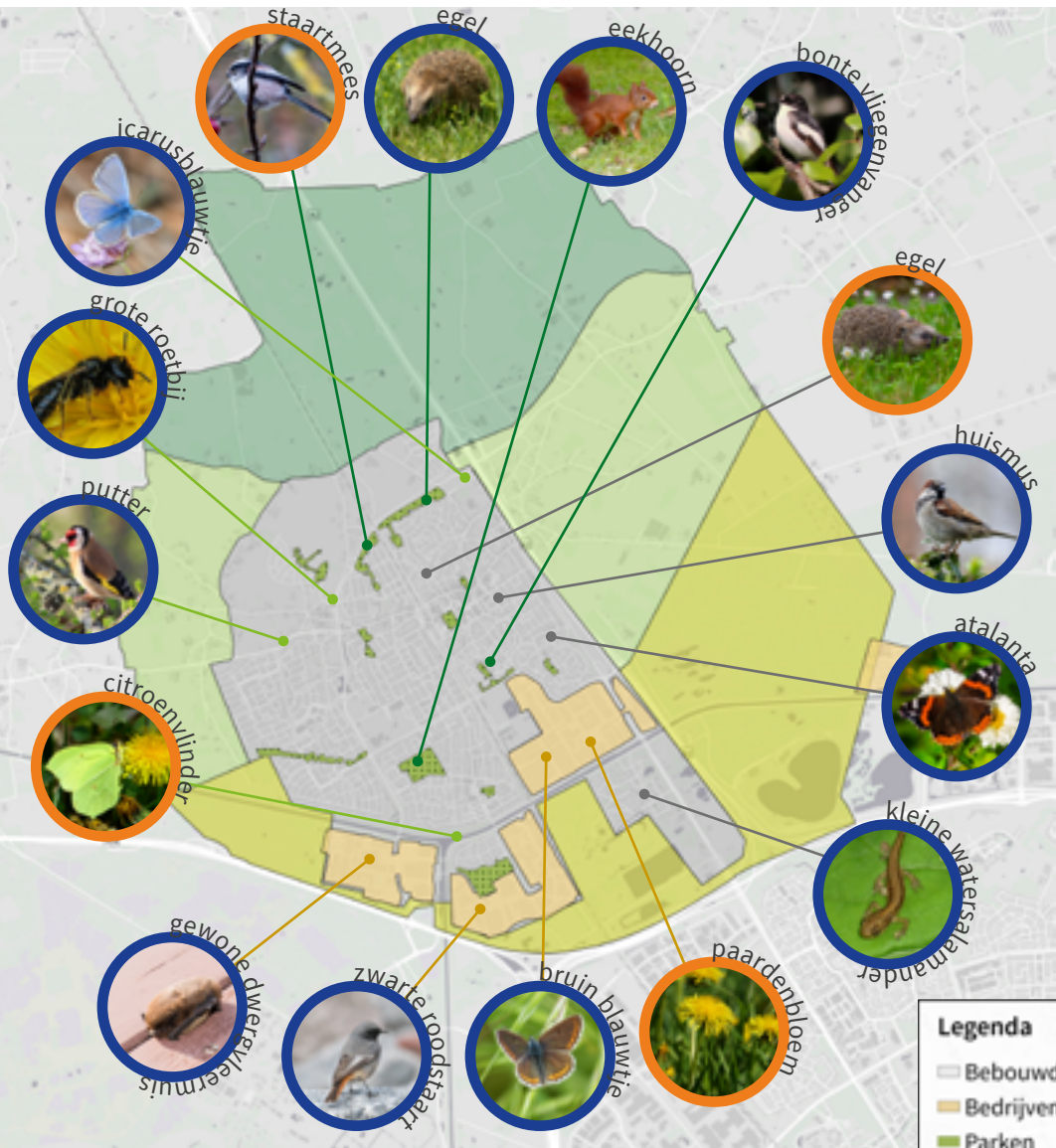
Paraplusoorten

De paraplusoorten zijn soorten die aan hun leefgebied hoge eisen stellen, waarvan de ecologische behoeften voor een groot deel overlappen met die van veel andere soorten. Ze fungeren dus als ‘paraplu’, want door het beheer af te stemmen op die paraplusoorten, profiteren veel andere planten- en diersoorten met dezelfde leefomgeving mee. De paraplusoorten zijn richtinggevend voor het beheer, ze maken duidelijk welke randvoorwaarden nodig zijn in een gebied en zorgen ervoor dat maatregelen effectiever en breder bijdragen aan de biodiversiteit.

De soorten zijn te monitoren en daardoor is er een indicatie van het succes van de beheermaatregelen die genomen worden om biodiversiteit te vergroten.

Tabel 4: Soorten per deelgebied. In oranje de ambassadeurssoorten, in blauw de paraplusoorten. In bijlage 5 worden de soorten beschreven.

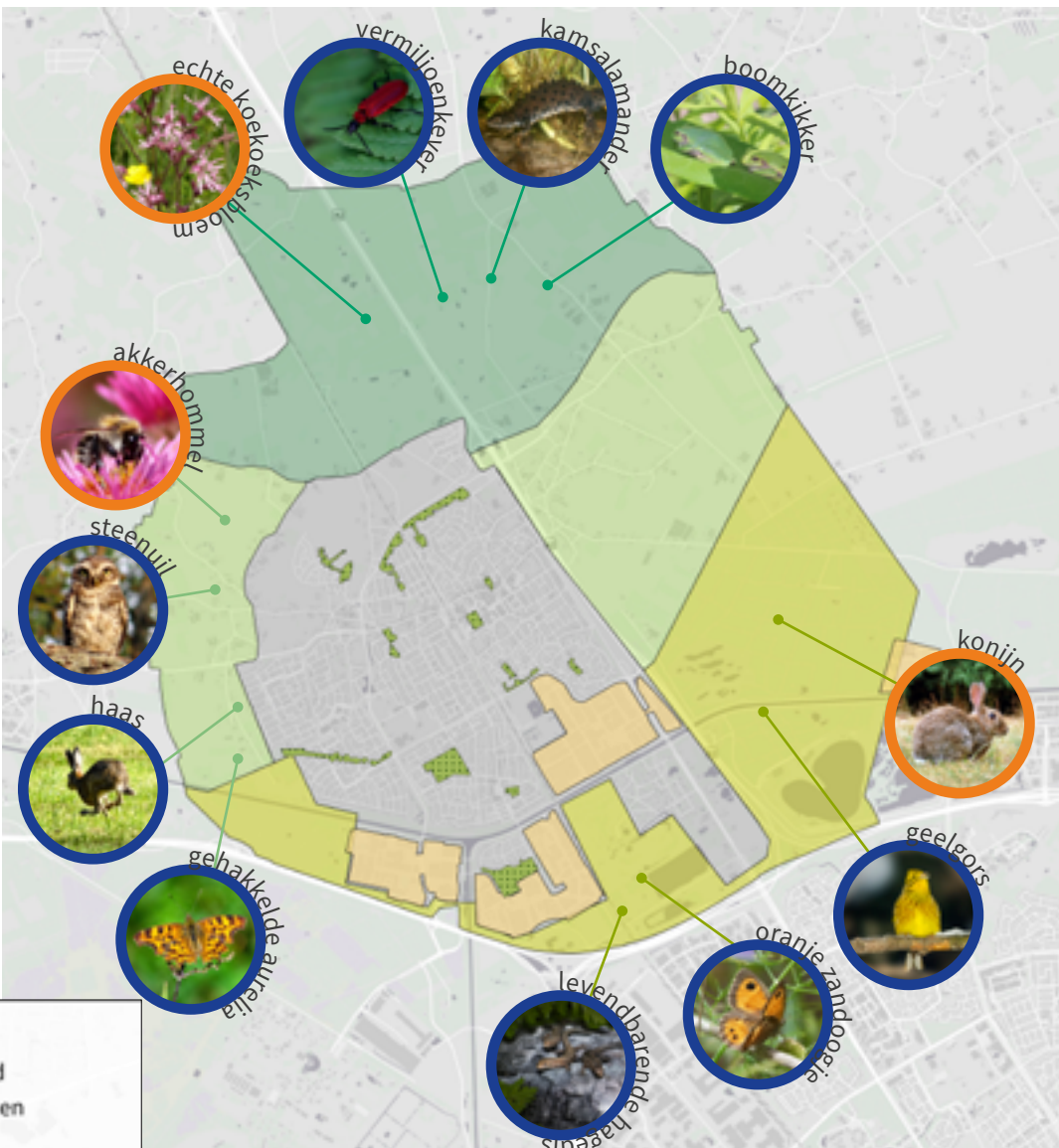
	Gebied	Soorten
Bebouwde kom	bermen	citroenvlinder putter grote roetbij icarusblauwtje
	parken	staartmees egel eekhoorn bonte vliegenvanger
	woonwijken	egel (tuingerelateerd) huismus (gebouwbewonend) atalanta kleine watersalamander
	bedrijventerreinen	paardenbloem bruin blauwtje zwarte roodstaart gewone dwergvleermuis
Buitengebied	broekontginnings-landschap	echte koekoeksbloem vermiljoenkever kamsalamander boomkikker
	kampenlandschap	akkerhommel steenuil haas gehakkelde aurelia
	heideontginnings-landschap	konijn geelgors oranje zandogje levendbarende hagedis

Afbeelding 19: ambassadeurssoorten (oranje cirkel) en paraplu-soorten (blauwe cirkel) voor de bebouwde kom.

Legenda

- Bebouwd gebied
- Bedrijventerreinen
- Parken
- Kampenlandschap
- Broekontginningslandschap
- Heideontginningslandschap
- Gemeentegrens Best

Afbeelding 20: ambassadeurssoorten (oranje cirkel) en paraplu-soorten (blauwe cirkel) voor het buitengebied.

5.4 Ecologisch beheer

Al meer dan twintig jaar is de gemeente Best bezig met ecologisch bermbeheer als structureel onderdeel van haar inzet voor natuur en biodiversiteit. De gemeente beschikt over circa 61 hectare bermen, waarvan in 2025 ruim 60% ecologisch wordt beheerd. Dit percentage wil de gemeente graag verhogen. Doelstelling is om dit met ruim 10 hectare uit te breiden en zo naar 75% ecologisch beheerde bermen te gaan. Ook gaat de gemeente een aantal gazons (gedeeltelijk) ecologisch beheren. Bermbeheer is onderdeel van het totale wegbeheer, waarbij het ecologische belang zorgvuldig wordt afgewogen tegen aspecten als verkeersveiligheid en betaalbaarheid.

Ecologisch beheer wordt toegepast op kansrijke locaties. Onder kansrijke bermen worden brede bermen van minimaal twee meter verstaan, met voldoende zonlicht, een geschikte voedselrijkdom of juist schrale omstandigheden, voldoende bodemvocht, een gunstige ligging binnen de ecologische structuur en zichtbaarheid in het landschap. Ook het omringende gebruik speelt een rol bij het bepalen van de potentie.

De komende jaren wil de gemeente Best het ecologisch beheer verder ontwikkelen door het af te stemmen op de aanwezige doelsoorten binnen de verschillende deelgebieden. Dat betekent: niet alleen beheren voor biodiversiteit in algemene zin, maar juist met specifieke soorten en hun leefgebiedseisen als leidraad. Deze maatwerkbenadering sluit aan bij het huidige beheer, waarin al lokaal wordt gevarieerd, bijvoorbeeld door het sparen van braamstruweel of heide, het laten staan van dood hout en het aanleggen van takkenrillen. De ambitiekaart aan het slot van hoofdstuk 5 vormt een belangrijk hulpmiddel om dit ecologisch beheer ruimtelijk te onderbouwen en doelgericht in te zetten.

Handvatten ecologisch beheer deelgebieden

Voor de verschillende deelgebieden in het buitengebied en de bebouwde kom zijn handvatten voor ecologisch beheer opgesteld. Deze sluiten aan op de leefgebiedseisen van de geselecteerde ambassadeurs- en paraplusoorten en bieden houvast om biodiversiteit te versterken binnen het bestaande beheer.

Tabel 5: handvatten voor ecologisch beheer in de deelgebieden.

Deelgebied	Beheermaatregelen
Bebouwde kom	
Bermen	✓ Beheer met een doel: leg vast waar bijzondere flora en fauna aanwezig is en waar nog kansen liggen voor het creëren van ecologische verbindingen. ✓ Maai gefaseerd en laat delen staan (15-30%). ✓ Voer het maaisel af (2 tot 3 dagen na de maaibeurt) ter bevordering van bodemvershraling en behoud van soortenrijkdom (zowel flora als fauna). ✓ Vermijd klepelen en chemische bestrijding. ✓ Pas natuurvolgend groenbeheer toe, bijvoorbeeld door spontane opslag van bomen en struiken aan de stamvoet van bomen te sparen.
Parken	✓ Bloemrijk graslandbeheer: maai gefaseerd, voer het maaisel af en bied ruimte aan bloei en zaadvorming. ✓ Behoud en ontwikkel struweelzones in de overgangen tussen open en gesloten groengebieden om schuil- en nestgelegenheid te bieden. ✓ Laat dood hout liggen waar mogelijk, rekening houdend met veiligheid. ✓ Stel ecologische zones vast waarin rust heerst; beperk verstoring door recreatie in de delen met hoge natuurwaarden. ✓ Pas natuurvolgend groenbeheer toe, bijvoorbeeld door spontaan in bomen gegroeide klimop te sparen.
Woonwijken	✓ Communiceer de voordelen van ecologisch (berm)beheer via meerdere kanalen - zoals de gemeentelijke website of sociale media - samen met het ontwikkelbeleid. ✓ Integreer nestkasten en faunavoorzieningen, bijvoorbeeld door het plaatsen van uittreedvoorzieningen voor amfibieën in straatkolken. ✓ Pas natuurvolgend groenbeheer toe, bijvoorbeeld door spontaan in bomen gegroeide klimop te sparen.

Deelgebied	Beheermaatregelen
Bedrijventerreinen	✓ Vergroot de bewustwording en betrokkenheid van bedrijven, bijvoorbeeld via informatiebijeenkomsten waarin goede voorbeelden belicht worden. ✓ Creëer samenhang met omliggende groengebieden (bermen, parken, bossen of landelijk gebied). ✓ Beheer groenstroken en bermen ecologisch, rekening houdend met functies, veiligheid en zichtbaarheid. ✓ Integreer nestkasten en faunavoorzieningen, bijvoorbeeld door het plaatsen van uittreedvoorzieningen voor amfibieën in straatkolken. ✓ Pas natuurvolgend groenbeheer toe.
Buitengebied	
Broekontginningslandschap	✓ Behoud vochtige, ruige graslanden met open plekken en dekking. ✓ Maai gefaseerd met overstaanders (voor kamperfoelie) ✓ Creëer zonbeschenen bosranden. ✓ Laat dood hout en spontane opslag staan/licgen. ✓ Stel maaien plaatselijk uit voor overjarige vegetatie. ✓ Behoud poelen met natuurlijke oevers en leg nieuwe aan. ✓ Spaar lokaal braam- en ander struweel.
Kampenlandschap	✓ Maai gefaseerd op rotatiebasis. ✓ Behoud en herstel houtwallen, struweel en bosranden. ✓ Stimuleer inheemse kruiden. ✓ Creëer dekking in grasland.
Heideontginningslandschap	✓ Behoud/herstel heischrale bermen. ✓ Behoud zandwegen met een open bodemstructuur. ✓ Beheer kleinschalig gefaseerd, zodat er mantel-zoom randen ontstaan met jaarrond dekking, bloei en structuurvariatie.

5.5 Monitoring

De gemeente Best beheert ruim 60% van haar bermen ecologisch. Dat is een belangrijke stap richting een biodiverser landschap. Om te kunnen beoordelen wat het effect is van dit beheer, is monitoring op structurele basis onmisbaar. Meten is weten: alleen door doelgerichte en herhaalde waarnemingen kunnen trends worden gevolgd, successen worden onderbouwd, betrokkenheid vergroot en beheer waar nodig bijgestuurd.

De gemeente monitort al op wilde bijen, dagvlinders, drachtplanten en amfibieën in groengebieden binnen en buiten de bebouwde kom. Vanaf 2022 wordt op negen bermlocaties gemonitord op het voorkomen van wilde bijen en drachtplanten. De resultaten zijn veelbelovend: in 2023 zijn 70 bijensoorten vastgesteld, waarmee het totaal aantal soorten in de hele gemeente op 157 komt. Daarvan staan 30 soorten op de Rode Lijst en zijn 6 aangemerkt als prioritaire soort voor het Brabantse natuurbeleid. Ook in het buitengebied zijn de resultaten positief. In Natuurpark De Scheeken werden in 2023 64 bijensoorten aangetroffen, waarvan acht op de Rode Lijst staan. Dagvlinders namen hier ook toe zowel in aantallen als in soorten, waaronder het bruin zandoogje, oranje zandoogje en groot dikkopje. Langs de Boslaan werden in 2022 52 bijensoorten en 45 bloeiende plantensoorten (exclusief grassen) geteld. Deze hoge soortenrijkdom is waarschijnlijk te danken aan de combinatie van nestelplekken in het zandpad en de variatie in structuur, met kruidenrijke bermen, sloottaluds en een houtsingel. De monitoring van deze gebieden en plekken onderstreept het belang van ecologisch beheer als effectief instrument om diverse soortgroepen – inclusief kwetsbare en bedreigde soorten – te ondersteunen.

Om de monitoring verder te verdiepen en te verbreden, wordt de bestaande monitoring voortgezet en uitgebreid met aanvullende locaties. Deze locaties kunnen bepaald worden aan de hand van de ambitiekaart, waarin ontbrekende schakels en kansen voor versterking van het Gemeentelijk Ecologisch Netwerk (GEN) zichtbaar worden gemaakt. De ambitiekaart is gebaseerd op het netwerk van landschapstypen binnen Best, bestaande natuurgebieden, het Natuurnetwerk Brabant en overige groengebieden met hoge natuurwaarden, waaronder ecologisch beheerde bermen. Op basis van deze analyse kunnen gerichte keuzes worden gemaakt voor het toevoegen van nieuwe monitoringslocaties, waarbij zowel bestaande leefgebieden van doelsoorten als ontbrekende verbindingen aandacht krijgen. De monitoring vindt jaarlijks plaats op basis van een steekproefopzet, uitgevoerd door een combinatie van ecologische professionals en betrokken vrijwilligers. Deze aanpak waarborgt vakinhoudelijke kwaliteit én versterkt de lokale betrokkenheid.

Als meetbare indicator voor biodiversiteit wordt de soortenrijkdom - ofwel het aantal aangetroffen soorten planten, vogels, vlinder en bijen - in de te monitoren gebieden gehanteerd. Deze biodiversiteitsindicator geeft een breed en representatief beeld van de ecologische kwaliteit. Om het draagvlak voor biodiversiteit te vergroten en extra gegevens te verzamelen, wordt waar mogelijk ingezet op participatie. Dit kan onder meer door het betrekken van bewoners, vrijwilligers en scholen bij het waarnemen en tellen van soorten. Deze vorm van burgerparticipatie vergroot het draagvlak voor biodiversiteit en versterkt het bewustzijn van de directe leefomgeving.

De verdere uitwerking en borging van de monitoring wordt vastgelegd in een monitoringsplan. Hierin worden de locaties, onderzoeksmethodiek, frequentie, indicatoren en eventuele betrokken partijen beschreven. Het plan vormt de basis voor een eenduidige, meerjarige aanpak en maakt het mogelijk om ontwikkelingen te volgen en onderbouwd te rapporteren over de voortgang van het biodiversiteitsbeleid. Voor De Scheeken en de ecologische bermen is dit al gedaan, de andere gebieden volgen nog.

Afbeelding 21: monitoring van de vegetatie door vrijwilligers in het park aan de Boomheuvel.

Afbeelding 22: ecologisch bermbeheer langs de Ringweg-Gagel.

5.6 Bewustwording creëren

Voor het behoud en de versterking van de biodiversiteit binnen de gemeente Best is het niet alleen belangrijk om aanpassingen door te voeren in het beheer en monitoring, maar ook om bewustwording onder inwoners te creëren. Wanneer mensen zich bewust worden van de waarde van het groen in hun leefomgeving, zullen zij hier meer zorg voor dragen en bijdragen aan het behoud ervan.

Daarom zet de gemeente Best in op het vergroten van de kennis over biodiversiteit en betrokkenheid van inwoners. Dit doen we door middel van communicatie, educatie en participatie. Denk hierbij aan informatie op de website en informatieborden over ecologisch beheer of de ambassadeur- en paraplu-soorten, voorlichting op scholen en informatiebijeenkomsten. Deze inzet wordt door de gemeente integraal opgepakt, zodat biodiversiteit zowel in het dagelijks beheer als bij nieuwe ontwikkelingen zichtbaar en beleefbaar wordt gemaakt voor inwoners.

De gemeente kan dit niet alleen en zoekt daarom de samenwerking met lokale partners, zoals de organisaties die zitting hebben in de Klankbordgroep Groen (zie kader bij paragraaf 1.4), scholen en de woningcorporaties, om zo samen meer impact te kunnen maken. Door inwoners te betrekken, te inspireren en de meerwaarde van biodiversiteit concreet te maken, bouwen we samen aan een groene, biodiverse gemeente.

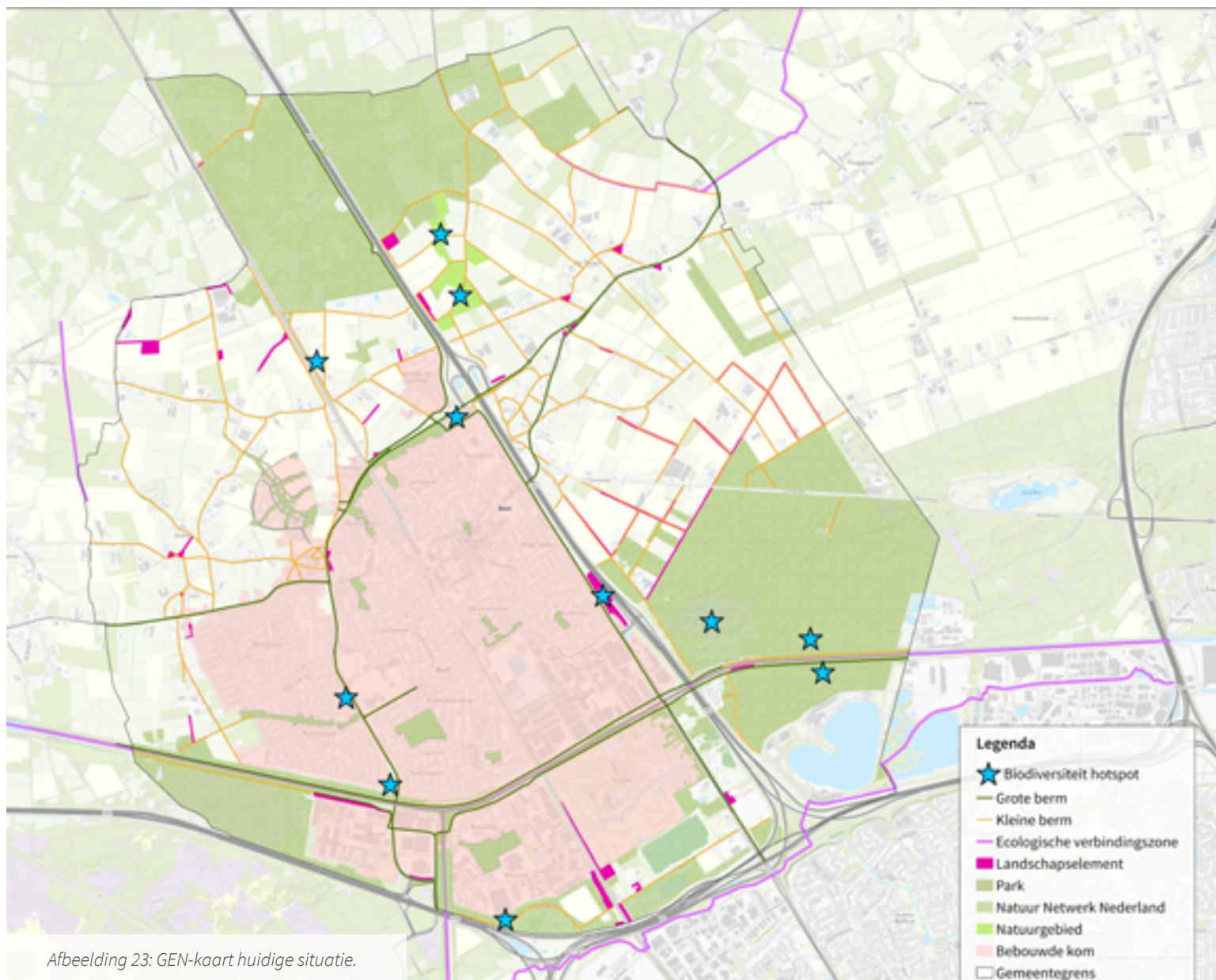
5.7 GEN-kaart en ambitiekaart

5.7.1 GEN-kaart huidige situatie

Hiernaast is het Gemeentelijk Ecologisch Netwerk (GEN) afgebeeld. Het laat zien waar er in 2026 verbindingen tussen het groen in de gemeente aanwezig zijn. Veel van deze verbindingen bestaan uit bermen. Maar ook parken, landschapselementen zoals singels of bosjes en natuurgebieden maken deel uit van het GEN. Daarnaast zijn de huidige biodiversiteit hotspots aangegeven. Dat zijn plekken waar veel verschillende planten en dieren een thuis gevonden hebben.

Deze hotspots zijn hier te vinden:

- Natuurgebied De Scheeken;
- De Groene Broekbeemd;
- Bergbezinkbassin Wilg e.o.;
- Geluidswal Draadeind – Ringweg;
- Natuurveldje Boomheuvel – Ringweg;
- Vennetje en greppels De Amer;
- Landschapselement 32 – bosje carpoolplaats Speelheide;
- Langvennen;
- Bosven Noord – NCB-weg;
- Bosven Zuid – Terraweg.

Afbeelding 23: GEN-kaart huidige situatie.

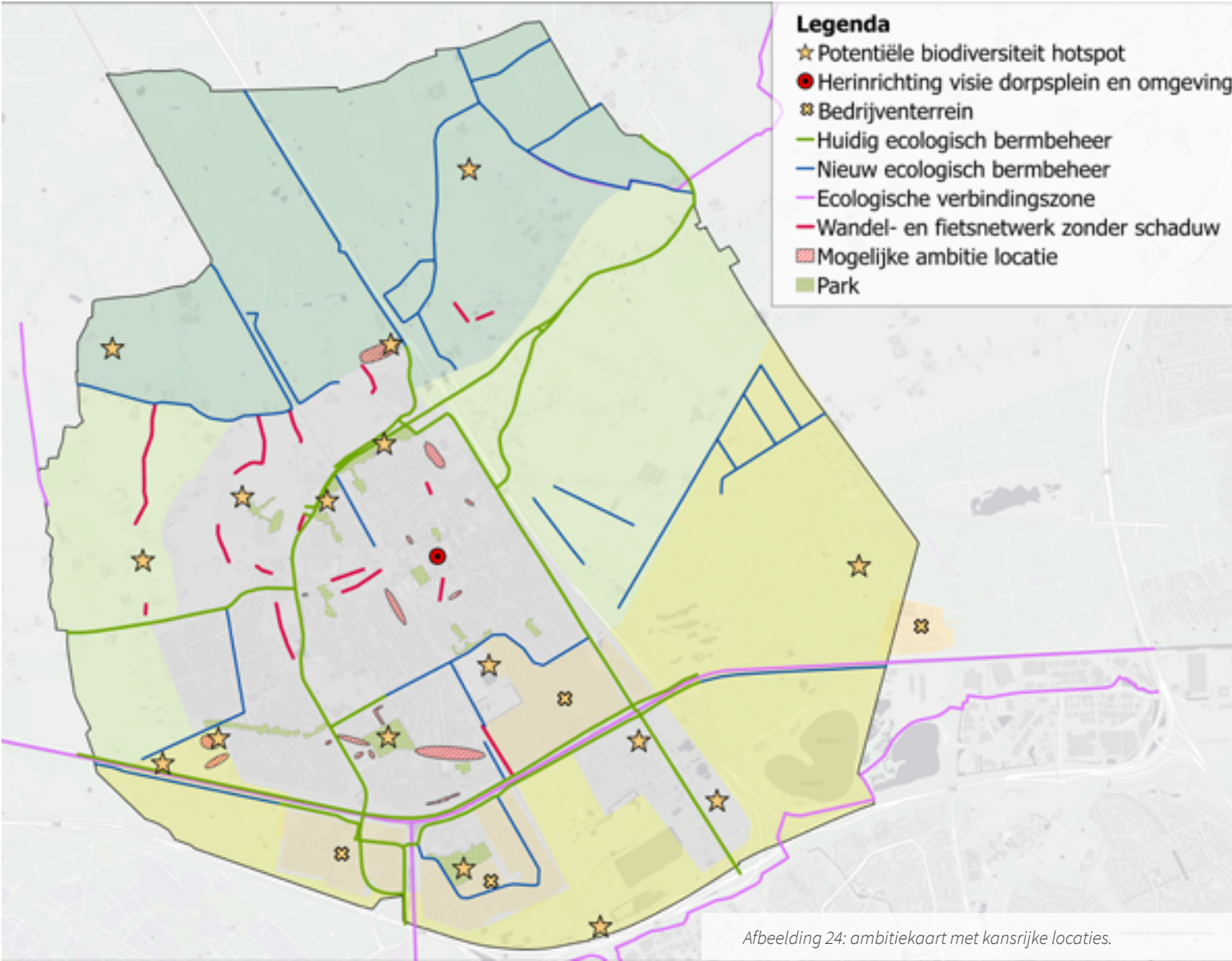
5.7.2 Ambitiekaart

De ambitiekaart laat zien waar kansen liggen voor de ontwikkeling van biodiversiteit. Dit zijn de mogelijke ambitie locaties. Daarnaast zijn er aanvullend bermen aangegeven die ecologisch beheerd gaan worden, waarmee het GEN verder versterkt wordt. Verder worden er in het centrum activiteiten uitgevoerd in het kader van de herinrichting van het dorpsplein en omgeving. Ook liggen er kansen op de bedrijventerreinen rondom Best, zodat hittestress en waterproblematiek verminderd wordt. Tenslotte zijn er ook mogelijkheden om op sommige plekken schaduw aan het fiets- en wandelnetwerk toe te voegen.

Op basis van de ambitiekaart wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma en beheerplannen opgesteld.

Potentiële biodiversiteit hotspots:

- De Kavelen
- Parkje Steegsche Velden-Noord
- Landschapselement 1 – bosje en houtsingel Lieringsedijk
- Amfibieënpool en steenuil-leefgebied Kapelweg
- Park De Wildernis – Aarlesche Erven
- Natuurgraslanden Effer – Kloofhamer
- Salderespark
- Bosjes Heikantweg
- Landschapspark Heikantweg – Wensheuvel
- Wilhelminapark
- Visvijver bij Vispad
- Breevenpark
- Landschapselementen Ploegstraat – De Maas
- Landschapselement 33-34 – Eindhoveneweg-Zuid
- Oostelijke vijver Villawijk
- Het Lisseven

6. Participatie

Inwoners en organisaties spelen een belangrijke rol in hoe we het groen in Best beheren en ontwikkelen. Hun ideeën, wensen en initiatieven geven waardevolle inzichten en zorgen voor meer draagvlak en betrokkenheid. In dit hoofdstuk laten we zien hoe de gemeente samenwerkt met bewoners en partners, welke mogelijkheden er zijn om mee te doen en hoe we initiatieven ondersteunen.

Foto: wadi met vaste planten aan de Prinses Beatrixlaan in de wijk Wilhelminadorp in Best.

Samenwerken met inwoners

De betrokkenheid van inwoners speelt een belangrijke rol bij het beheer en de inrichting van het openbaar groen. Bij de herinrichting van de openbare ruimte nemen we zoveel mogelijk de wensen van omwonenden mee door deze vooraf te inventariseren. Daarnaast staan we open voor initiatieven van bewoners die hun straat of buurt willen vergroenen en/of beheren. De gemeente waardeert de bijdrage van bewoners en benut de input waar dat kan.

In de komende periode stellen we spelregels op om richting te geven aan het zogeheten uitdaagrecht. Hoewel we geen delen van het openbaar groen meer verhuren aan particulieren, blijft het wel mogelijk om openbaar groen in georganiseerd verband te gebruiken, bijvoorbeeld door verenigingen en stichtingen. Dit gebruik wordt schriftelijk vastgelegd, met een looptijd van minimaal drie en maximaal vijf jaar. Ook rotondesponsoring door bedrijven blijft mogelijk, mits rotondes altijd groen blijven of worden ingericht.

Prettige Plekken

Met het project Prettige Plekken werkt de gemeente Best ieder jaar op één locatie aan het vergroenen en verbeteren van de openbare ruimte. Daarbij wordt bestaand groen opgeknapt en/of onnodige verharding omgevormd tot nieuw, aantrekkelijk openbaar groen. Bewoners en andere betrokkenen worden actief uitgenodigd om te participeren - bijvoorbeeld met het maken van een passend groenontwerp -, zodat het eindresultaat past bij de omgeving en aansluit bij de wensen van de buurt.

Een Prettige Plek is meer dan alleen een mooi stukje groen. Het is een plek waar biodiversiteit wordt bevorderd, waar de inrichting bijdraagt aan een klimaatbestendige leefomgeving (met aandacht voor hitte, droogte en wateroverlast) en waar jong en oud elkaar kunnen ontmoeten. Ook is er ruimte voor natuurlijk spelen, zodat kinderen spelenderwijs de natuur kunnen ontdekken. Zo groeit ieder jaar een stukje Best uit tot een fijnere, groenere en gezondere plek voor iedereen.

Afbeelding 25: door participatie kwam bij het park bij de Spinnerstraat de eerste 'Prettige Plek' van Best.

Communicatie

Bij grote ontwikkelingen in de openbare ruimte betrekken we inwoners en andere belanghebbenden vanaf de planvormingsfase. Heldere en tijdige communicatie is hierbij de sleutel om samen tot goede resultaten te komen.

Voorlichting

(Groen)educatie is een belangrijk speerpunt van de gemeente. We geven voorlichting over de waarde van groen en het belang van ecologisch beheer, zodat inwoners beter begrijpen welke voordelen dit oplevert. Zo creëren we draagvlak voor veranderingen in het straatbeeld. Voorbeeld hiervan is dat we educatie geven op scholen, onder meer door mee te doen met de Boomfeestdag. Verder stimuleert de gemeente voorpootrechthebbenden om bomen aan te planten (zie [paragraaf 4.3.4 Voorpootrecht](#)). En geven we goede voorlichting over het ecologische nut van het minder maaien van bermen, om het intensief maaien ervan door particulieren te stoppen. De gemeente zal monitoren en evalueren wat het effect van de voorlichting is.

Samenwerking

De gemeente werkt samen met verschillende organisaties die betrokken zijn bij groen en landschap, om de kwaliteit van het gemeentelijk groen te vergroten. We werken bijvoorbeeld nauw samen met de Klankbordgroep Groen, waarin organisaties zijn vertegenwoordigd die zich inzetten voor groen, natuur, landschap, cultuurhistorie, duurzaamheid en extensieve recreatie (zie kader bij paragraaf 1.4).

Afbeelding 26: Fietzers bij vaste plantenvakken aan de Oirschotseweg.

7. Financiën

Het financieel hoofdstuk geeft inzicht in de waarde en onderhoudsopgave van het gemeentelijk groen. Door het groenareaal in kaart te brengen en de bijbehorende kosten te berekenen, ontstaat een helder beeld van de structurele middelen die nodig zijn om het op peil te houden. Deze financiële onderbouwing maakt het mogelijk om weloverwogen keuzes te maken voor een duurzaam en toekomstbestendig groenbeheer.

Foto: bankje op een koele plek in de Koetshuistuin in Best.

Beheergroep	Areaal	Eenh.	Levensduur		Vervangingskosten	Theoretische vervangingswaarde	Jaarkosten
Bomen - stedelijk in verharding	1839	stuks	B	40	€1650,00	€3.034.400	€75.900
Bomen - stedelijk in groen	12457	stuks	B	50	€770,00	€9.592.000	€191.900
Laanbomen - buitengebied	11484	stuks	B	50	€ 770,00	€ 8.842.700	€ 176.900
Subtotaal						€ 21.469.100	€444.700
Bosplantsoen	154.573	m²	B	40	€ 9,20	€ 1.422.400	€ 35.600
Heesters / botanische rozen (incl. bodembedekkers)	243.044	m²	B	30	€ 36,00	€ 8.749.600	€291.700
Heesterrozen	3.299	m²	B	25	€ 31,50	€ 104.000	€ 4.200
Vaste planten	6.663	m²	B	25	€ 52,00	€ 346.500	€ 13.900
Hagen	52.017	m²	B	30	€ 74,50	€ 3.875.300	€ 129.200
Klim- en leiplanten	275	m¹	B	25	€ 81,00	€ 22.300	€ 900
Mos - sedum	9.100	m²	B	30	€120,00	€1.092.000	€36.400
Subtotaal						€ 22.167.400	€ 730.500
Gazon	367.710	m²	B	40	€ 2,90	€ 1.066.400	€ 26.700
Gazon met bloembollen	10.942	m²	B	25	€ 42,50	€ 465.100	€ 18.700
Gras 6x maaien	80.434	m³	B	40	€ 2,90	€ 233.300	€ 5.900
Gras 1 en 2x maaien	57.537	m²	B	50	€ 2,66	€ 153.100	€ 3.100
Gras 1 en 2x maaien (gefaseerd)	429.730	m²	B	50	€ 2,66	€ 1.143.100	€22.900
Wadi (gras extensief - 6x maaien)	2.559	m²	B	40	€2,90	€ 7.500	€200
Subtotaal						€ 3.068.500	€77.500
Totaal						€ 46.705.000	€ 1.252.700

Tabel 6: overzicht van beheergroepen, levensduur en kosten.

De tabel geeft inzicht in de omvang en waarde van het gemeentelijk groenareaal en maakt zichtbaar welke structurele middelen nodig zijn om dit op peil te houden. Door de levensduur, vervangingskosten en theoretische vervangingswaarde per beheergroep te berekenen, ontstaat een realistisch beeld van de financiële opgave voor de komende jaren. Deze informatie vormt een belangrijk fundament voor het maken van strategische keuzes in het groenbeheer en draagt bij aan een duurzame, toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte. Zo wordt niet alleen het behoud van de huidige kwaliteit geborgd, maar ook de mogelijkheid gecreëerd om het groenareaal verder te ontwikkelen als drager van biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefkwaliteit.

Toelichting per beheergroep

Bomen: met ruim € 21 miljoen aan vervangingswaarde vormen bomen de grootste kapitaalpost binnen het groenareaal. Bomen in verharding vragen relatief hoge vervangingskosten en jaarkosten. Investeren in gezonde groeiplaatsen en toekomstbestendige soorten is daarom cruciaal. Daarmee kunnen bomen gezond oud worden en ook daadwerkelijk hun ecosysteemdiensten leveren.

Bosplantsoen, heesters, vaste planten en hagen: deze categorie vertegenwoordigt samen circa € 22 miljoen aan vervangingswaarde. Heesters, hagen en bodembedekkers hebben substantiële jaarlijkse vervangingskosten, maar dragen sterk bij aan biodiversiteit en de beleving van de openbare ruimte. Ook leveren ze hogere maatschappelijke baten op. Beplanting neemt bijvoorbeeld overtollig regenwater beter op en zorgt voor meer verkoeling dan gazons. Vervangen van de dakbeplanting van de spoortunnel vraagt meer dan alleen het vervangen van de beplanting, daarom is de vervangingswaarde hoog.

Gras en gazon: hoewel de vervangingswaarde lager ligt (ongeveer € 3 miljoen), hebben gazons en gras een belangrijke functie voor recreatie en verkoeling. Bij een klimaatadaptieve inrichting kan hier worden gestuurd op variatie in maaifrequentie en bloembollenbeheer.

Actiepunten

Als actiepunt vanuit dit beleidsplan wordt voor het stedelijk, openbaargroen (bomen, plantsoenen et cetera) een beheerplan voor een periode van vijf jaar opgesteld met een concrete, financiële uitwerking van vervangingen van stedelijk groen in Best. Bij vervangingen van openbaar groen wordt ook gekeken naar ‘werk-met-werk’-mogelijkheden bij civieltechnische projecten.

Een tweede actiepunt vanuit dit beleidsplan is het opstellen van een uitvoeringsprogramma biodiversiteit, waarin concrete maatregelen met kostenraming ter bevordering van de biodiversiteit worden beschreven.

Het onderhoud van openbaar groen en daarmee samenhangende onderhoudskosten staan beschreven in het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte en vallen buiten de scope van dit beleidsplan (zie [paragraaf 1.3 Afbakening](#)).

Afbeelding 27: medewerkers groenvoorziening aan het werk bij de renovatie van het Heilig Hartplein.

Bijlage 1: Begrippenlijst

In deze bijlage is een begrippenlijst opgenomen die hoort bij dit beleidsplan. De lijst verduidelijkt belangrijke vaktermen en moeilijke woorden die in het plan en de onderliggende rapporten worden gebruikt. Hiermee willen we het document beter leesbaar en toegankelijk maken voor een breed publiek. De begrippenlijst kan daarnaast dienen als naslagwerk bij de verdere uitvoering van het beleid.

Adviesrapport	Een document waarin deskundigen of een organisatie hun bevindingen, conclusies en aanbevelingen geven over een bepaald onderwerp. Het rapport helpt bij het nemen van beslissingen of het bepalen van beleid
Afwegingskader	Een hulpmiddel waarmee de gemeente keuzes maakt tussen verschillende belangen of mogelijkheden. Het beschrijft welke criteria en uitgangspunten worden gebruikt om beslissingen te nemen, bijvoorbeeld bij het bepalen waar nieuw groen wordt aangelegd of welke bomen behouden blijven.
Agrarisch gebied	Land dat vooral wordt gebruikt voor landbouw, zoals akkers, weilanden en boomgaarden. In deze gebieden werken boeren aan het telen van gewassen en het houden van vee.
Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	Een verzameling lokale regels die door de gemeente zijn vastgesteld. In de APV staan voorschriften over het gebruik van de openbare ruimte, zoals veiligheid, overlast, evenementen en beheer van groen. Het is dus de ‘huishoudelijke wetgeving’ van de gemeente.
Ambassadeursoorten	Planten en dieren die als ecologische doelsoorten gelden voor een bepaald gebied.
Ambitie	Een streven om iets tot stand te brengen of te verbeteren.
Ambitiekaart	Een kaart waarop de gemeente laat zien welke doelen en wensen zij heeft voor de toekomst van een gebied.
Amfibie	Een amfibie is een dier dat zowel in het water als op het land leeft. Voorbeelden zijn kikkers, padden en salamanders. Ze hebben een vochtige huid en leggen hun eitjes meestal in het water.

Areaal	Gebied. Het verspreidingsgebied van een soort, een levensgemeenschap of een biotooptype. De grenzen van het verspreidingsgebied worden bepaald door de habitateisen van een soort, het klimaat en door natuurlijke barrières.
Barrière	Hindernis/iets dat in de weg zit.
Basiskwaliteit Natuur	Een landelijk ontwikkelde systematiek die aangeeft welke minimale omgevingscondities nodig zijn om natuur gezond te laten functioneren, met name buiten de beschermde natuurgebieden.
Bebouwde kom	Een plek met aaneengesloten bebouwing met voornamelijk een woon- en verblijfsfunctie. Er leven vaak veel personen per oppervlakte-eenheid.
Beekdal	Een landschapstype bestaande uit een beek en het dal waardoor die beek loopt (het stroomdal).
Begeleidingsgroen	Beplanting die langs wegen, fietspaden of waterlopen staat.
Beheerbeleid	Beschrijft hoe de gemeente omgaat met het onderhoud en de verzorging van het openbaar groen. Het geeft aan welke kwaliteit wordt nagestreefd, hoeveel onderhoud nodig is en hoe keuzes worden gemaakt tussen kosten, duurzaamheid en leefbaarheid.
Belanghebbende(n)	Een persoon of een groep personen die belangen heeft bij een bepaald onderwerp.
Beleidsakkoord	Een afspraak tussen politieke partijen of bestuurders over de belangrijkste doelen en plannen voor de komende jaren.
Beleidsplan	Een plan waarin doelstellingen staan beschreven en de manier waarop die doelstellingen behaald moeten worden.
Berm	Een strook gras langs een (spoor)weg.

Biodiversiteit	Soortenrijkdom, de variatie van het leven op aarde.
Biotoop	Ruimtelijk min of meer hetzelfde gebied. Dit gebied wordt gekenmerkt door eigenschappen die verschillen van de omgeving en wordt daarom bewoond door een bepaalde levensgemeenschap met planten en dieren.
Bloemrijk grasland	Een onbemest hooiland met grassoorten en meerjarige planten die bloeien.
Bodembedekkers	Laagblijvende planten die breed uitgroeien en de bodem bedekken, waardoor onkruid weinig kans krijgt.
Bodemleven	Alle organismen in de bodem.
Bodemstructuur	De manier waarop de bodem is opgebouwd. Een goede bodemstructuur zorgt ervoor dat water goed kan worden opgenomen, wortels kunnen groeien en planten gezond blijven.
Bomenbestand	Het totaal aan verschillende soorten bomen en hun kenmerken binnen een bepaald gebied. Vaak opgeslagen in een (gemeentelijk) databaseersysteem.
Bomenlaan	Een rij bomen aan weerskanten van een weg.
Boom 1e grootte	Boom die een volwassen hoogte heeft of krijgt hoger dan twaalf meter.
Boom 2e grootte	Boom die een volwassen hoogte heeft of krijgt tussen de zes en twaalf meter.
Boom 3e grootte	Boom die een volwassen hoogte heeft of krijgt lager dan zes meter.
Boomkroon	Het deel van de boom dat takken (en bladeren) heeft, dus de boom zonder de takvrije stam.
Boomkroonbedekking	Het percentage van de oppervlakte van een boomkroon gedeeld door de oppervlakte van een bepaald gebied.

Boomkroonvolume	Het volume dat een boomkroon inneemt, benoemd in kubieke meter.
Boomspiegel	Het stukje grond rondom de stam van een boom. Deze ruimte zorgt ervoor dat water en lucht bij de wortels kunnen komen.
Broekontginnings-landschap	Een oud landbouwgebied dat vroeger is ontgonnen uit moerassig of nat terrein, ook wel ‘broekgrond’ genoemd. Het landschap bestaat vaak uit smalle kavels, sloten en houtwallen
Bufferzone	Een zone die twee verschillende gebieden van elkaar scheidt.
Buurtschappen	Kleine bewoonde plaats die vaak geen middelpunt zoals een kerk en/of marktplein hebben.
CO₂	Koolstofdioxide. Een verbinding van koolstof en zuurstof, dat in lage concentraties aanwezig is in de lucht die we inademen. Het is na waterdamp het belangrijkste broeikasgas.
Composieten	Planten uit de familie van de samengestelde bloemen, waarbij wat lijkt op één bloem eigenlijk bestaat uit veel kleine bloemetjes. Voorbeelden zijn zonnebloemen, margrietten en paardenbloemen.
Corridors	Groene zones die verschillende natuurgebieden met elkaar verbinden. Ze maken het mogelijk dat dieren zich kunnen verplaatsen en planten zich kunnen verspreiden.
Cultivars	Door mensen gekweekte rassen van planten die zijn geselecteerd op bepaalde eigenschappen, zoals bloemkleur, groeivorm of weerstand tegen ziektes.
Cultuurgewas	Een plantensoort die voor menselijk gebruik wordt geteeld en uit wilde planten is veredeld.
Cultuurhistorisch	De geschiedenis van de beschaving, dat wil zeggen alles wat door mensen is gedaan en gemaakt.

Cultuurlandschap	Een landschap dat onder invloed van de mens is gevormd
Dekzandvlakte	Een vlak gebied dat in de ijstijd is gevormd door wind die zand heeft verplaatst en afgezet. Deze zandlagen liggen vaak aan de basis van het huidige landschap in Brabant en vormen de ondergrond van veel bossen en landbouwgronden.
Doelsoort	Een dier of plant die hoort bij een bepaald leefgebied en waarvan het behoud, het herstel of de terugkeer een doelstelling van natuurbehoud is.
Doorwortelbare ruimte	De hoeveelheid bruikbare bodem die een boom tot zijn beschikking heeft om in te wortelen.
Draagvlak	De mate waarin mensen iets ondersteunen of nastreven.
Duurzaam	Iets is duurzaam wanneer het geen problemen veroorzaakt voor de toekomst. Vaak wordt duurzaam gezien op drie gebieden, te weten economie, milieu en sociaal.
Ecologie	Een wetenschap die onderzoekt hoe planten en dieren in verhouding staan tot hun omgeving en tot elkaar.
Ecologisch beheer	Het onderhouden van groen, waarbij rekening wordt gehouden met de ecologie. Bijvoorbeeld door minder vaak te maaien, geen gif te gebruiken en het onderhoud te richten op het creëren van goede leefomstandigheden voor plant en dier.
Ecologische waarde	Het niveau van voordelen dat een natuurlijk ecosysteem biedt om inheemse levensvormen te ondersteunen.
Ecologische verbindingszone	Een verbinding tussen natuurgebieden die wordt aangelegd om het verplaatsen van planten en dieren tussen natuurgebieden mogelijk te maken en een samenhangend ecologisch netwerk te creëren.

Ecosysteem	Een natuurlijk systeem van alle organismen in een bepaald gebied samen met elementen zoals water en lucht, die constant in wisselwerking zijn en elkaar nodig hebben om te overleven.
Ecosysteemdiensten	Diensten die een natuurlijk systeem van alle planten en dieren in een bepaald gebied aan de mens levert, zoals productie van voedsel en medicijnen, drinkwater en zuivere lucht, maar ook natuurbeleving.
Enkeerdgronden	Oude landbouwgronden die door mensen zijn opgehoogd met plaggen en mest. Hierdoor is een vruchtbare, donkere bovenlaag ontstaan. Deze gronden liggen vaak rond oude dorpen en boerderijen en vormen een kenmerkend onderdeel van het traditionele zandlandschap.
Erfgoed	Betreft de zorg voor wat ons als samenleving rest uit het verleden. Het omvat archeologisch erfgoed, natuurlijk erfgoed en 'immaterieel' erfgoed, zoals gebruiken, kennis etc. Het is het geheel van verhalen, plekken, gebouwen en objecten die binnen een groep van generatie op generatie wordt overgedragen.
Extensief beheer	Beheer met weinig ingrepen, zodat planten en dieren meer ruimte krijgen om zich te ontwikkelen.
Fauna	Alle dieren samen in een gebied of tijdperk.
Faunavoorziening	Een voorziening die dieren helpt om zich veilig te verplaatsen in een gebied. Voorbeelden zijn faunatunnels onder wegen, ecoducten over snelwegen of takkenrillen langs water. Ze voorkomen dat dieren verkeersslachtoffers worden en zorgen dat natuurgebieden beter met elkaar verbonden blijven.
Flora	Alle planten samen in een gebied of tijdperk.
Gazon	Een veld met kort gemaaid gras.
Gebiedseigen	Van nature en van oudsher in een gebied thuishorend.

Gefaseerd maaien	Een grasveld of berm niet in één keer, maar in delen en op verschillende momenten maaien. Zo blijven altijd stukken lang gras staan waar insecten, kleine dieren en planten kunnen overleven.
Groenareaal	Het totaal oppervlakte aan groen.
Groenbeheer	Het groen onderhouden en verzorgen. Verantwoordelijk zijn voor het groen.
Groene elementen	Elementen die bestaan uit beplanting (groen), bijvoorbeeld een bomenlaan, park, tuin, vogelbosje, groene gevel of voedselbos.
Groennorm	Een richtlijn voor de hoeveelheid en kwaliteit van groen in een woonwijk of gebied.
Groenstructuur	Een samenhangend geheel van alle groene elementen in een gemeente of dorpskern.
Habitat	Het specifieke leefgebied van een soort.
Hagen	Een strak geschoren, lijnvormige aanplant van bomen en/of struiken die dient als afscheiding, windkering of structuur in een landschap of tuin.
Heesters	Sierlijke (grotere) struiken, vaak met mooie bloemen en vruchten, zoals een hortensia (Hydrangea), sneeuwbal (Viburnum) of vlinderstruik (Buddleja).
Heideontginnings-landschap	Een gebied dat vroeger bestond uit heidevelden en later door mensen is ontgonnen voor landbouw. Het landschap heeft vaak rechte kavels, sloten en wegen en ligt meestal op de zandgronden van Zuid- en Oost-Nederland.
Hemelwater	Neerslag: regen, sneeuw en hagel.

Hitte-eiland effect	Het verschijnsel dat het in een bebouwde omgeving warmer is dan in het buitengebied. Steen, asfalt en gebouwen nemen overdag warmte op en geven die 's nachts langzaam weer af. Daardoor blijft het in dorpen en steden langer warm, vooral tijdens zomernachten.
Hittestress	Ongemakken door (aanhoudende) hitte, zoals niet goed kunnen slapen of je niet lekker voelen omdat je het (te) warm hebt.
Houtsingel	Een aaneengesloten rij inheemse bomen en struiken, van 4 tot 20 meter breed en minimaal 25 meter lang. De bomen en struiken worden als hakhout beheerd.
Houtwal	Een aaneengesloten rij inheemse bomen en struiken, van 4 tot 20 meter breed en minimaal 25 meter lang, liggend op een verhoogde aarden wal. De bomen en struiken worden als hakhout beheerd.
Inheems	Planten en dieren die vanaf de laatste ijstijd (10.000 jaar geleden) voorkomen in een bepaald gebied.
Invasieve exoten/soorten	Exoten zijn dieren of planten die niet van nature in Nederland voorkomen, ze zijn door menselijk handelen in onze natuur terechtgekomen. Invasieve exoten kunnen zich snel vermeerderen door het ontbreken van natuurlijke vijanden. Daardoor verdringen ze inheemse soorten en vormen een gevaar voor het ecosysteem en de biodiversiteit.
Kampenlandschap	Een oud cultuurlandschap dat bestaat uit kleine, onregelmatige akkers (kampen), omgeven door houtwallen, heggen of zandpaden. Het ligt meestal op hogere zandgronden en is ontstaan door eeuwenlange landbouw.
Kleinschalig landschap	Een gevarieerd landschap met kleine landschapselementen.
Klimaatadaptatie	Het aanpassen van onze omgeving met als doel de negatieve gevolgen van klimaatverandering te verminderen.

Klimaatrobuuste soorten	Soorten die opgewassen zijn tegen de klimaatverandering.
Klimaatverandering	De algehele afkoeling of opwarming van het klimaat op aarde gedurende een lange periode.
Koolstofdioxide	CO2. Een verbinding van koolstof en zuurstof, dat in lage concentraties aanwezig is in de lucht die we inademen. Het is na waterdamp het belangrijkste broeikasgas.
Kroonprojectie	De horizontale oppervlakte op de grond die wordt bedekt door de kroon van een boom.
Kruidenrijk gras	Een veld met hoger gras met daartussen bloeiende kruiden. Het veld wordt één of twee keer per jaar gemaaid.
Kwalitatief groen	Groen met een hoge ecologische en klimaatadaptieve waarde.
Laarpodzolgronden	Zandgronden die zijn ontstaan door uitspoeling van mineralen en humus in natte bos- of heidegebieden. Ze hebben vaak een donkere bovenlaag en een lichtere onderlaag. Deze gronden komen veel voor in Brabant en zijn matig vruchtbaar, maar geschikt voor bossen en natuur.
Landelijk gebied	Al het gebied buiten de bebouwde kom.
Landgoed	Een groot stuk grond buiten de bebouwde kom met een gebouw, zoals een landhuis, kasteel of grote boerderij. Vaak zijn er mooie tuinen of parken aangelegd.
Landschapselement	Bouwsteen van het landschap, meerdere landschapselementen vormen de structuur van het landschap. Denk hierbij aan een houtwal, vrijstaande boom, poel en boomgaard, maar ook een kerktoren, weg, sloot of dijk.
Leefomgeving	De omgeving waarin een plant, dier of mens leeft.

Maaibeheer	Het proces waarbij vegetatie, zoals graslanden, bermen en ruigtes, wordt gemaaid om het te onderhouden. Het doel kan variëren, maar veelvoorkomende doelen zijn het bevorderen van biodiversiteit door het creëren van bloemrijke en gevarieerde begroeiingen, het voorkomen van verruiging, of simpelweg het netjes houden van een gazon.
Mantel	Een bosrand. Een zone met struikgewas tussen de bomen en de kruiden of het grasland.
Microklimaat	Klimaat vlak boven het aardoppervlak in een relatief klein gebied met een eigen karakter door lokale omstandigheden. Bijvoorbeeld het microklimaat in bossen of op de zuidhelling van een berg.
Monitoring	Het systematisch volgen en controleren van een proces, systeem of activiteit om de voortgang, effectiviteit en prestaties te beoordelen
Monumentale lanen	Bomenlanen van een bijzondere/zeldzame soort of bomenlanen die ouder zijn dan tachtig jaar oud.
Mozaïeklandschap	Een landschap dat bestaat uit een mozaïek van open en gesloten delen.
Nacht-actief	Betekent dat een dier vooral 's nachts actief is. Overdag rust het dier en in de nacht gaat het op zoek naar voedsel of is het bezig met voortplanten. Voorbeelden van nachtdieren zijn vleermuizen, uilen en egels.
Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)	Een online kenniscentrum van een publiek-private samenwerking, die betrouwbare natuurinformatie verzamelt en opslaat, inclusief miljoenen waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Deze data wordt gebruikt door onder andere gemeenten, omgevingsdiensten en onderzoekers voor het beheren van de natuur, het opstellen van plannen en het doen van kennisontwikkeling.

Natura 2000	Een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden.
Natuurinclusief	Natuurinclusief wil zeggen dat er binnen projecten, producten of diensten bewust ruimte wordt gecreëerd voor de biodiversiteit en dat de natuur zo min mogelijk wordt belast.
Natuurinclusief bouwen	Bij het ontwerpen en bouwen van huizen, bedrijven en andere gebouwen wordt rekening gehouden met de natuur. Er wordt bewust ruimte gemaakt voor planten en dieren, bijvoorbeeld door groene daken, nestkasten voor vogels of vleermuizen, en tuinen met inheemse beplanting aan te leggen.
Natuurnetwerk Nederland	Het Nederlandse netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.
Natuurontwikkeling	Alle maatregelen die voorwaarden scheppen voor het herstel van de natuur in een gebied of voor de ontwikkeling van nieuwe natuur.
Natuurwaarde	De waarde die aan een bepaald gebied wordt toegekend, gezien vanuit natuurbescherming en landschap.
Omgevingsvisie	Een strategische, langetermijnvisie van een overheid (rijk, provincie of gemeente) voor de gehele fysieke leefomgeving, waarin de hoofdzaken van het beleid voor bijvoorbeeld ruimte, water, natuur en verkeer worden vastgelegd.
Openbare ruimte	De ruimte die openbaar is voor iedereen. Dat kan buiten (bijvoorbeeld een plein, park of straat) of binnen (bijvoorbeeld een deel van het gemeentehuis, een bibliotheek of een parkeergarage) zijn.
Oppervlaktewater	Water dat zich aan de oppervlakte bevindt en dus zichtbaar is.
Organismen	Levende wezens.

Paraplusoort	Een soort waarvan de bescherming leidt tot bescherming van veel andere soorten in hetzelfde ecosysteem of gebied.
Participatie	Actief meewerken of bijdragen.
Plantsoen	Kleinschalige groenvoorziening, soms met wandel- en speelmogelijkheden, tussen de bebouwing,
Plantvak	Een perk of een strook beplant met meerjarige vaste planten, bodembedekkers en/of struiken.
Poel	Een ondiep, stilstaand waterlichaam dat natuurlijk kan ontstaan of door de mens kan worden gegraven.
Populierenlandschap	Een landschap met veel populieren in bijvoorbeeld bossen en wegbeplantingen.
Provincie	Een deel van een land. Het bestuur van een provincie. In Nederland worden provincies bestuurd door de Provinciale Staten met Gedeputeerde Staten met de Commissaris van de Koningin aan het hoofd. Dit bestuur wordt ook wel afgekort provincie genoemd.
Recreatie	Alle activiteiten die iemand voor zijn plezier doet.
Renovatie	Het verbeteren van iets bestaands, om weer te voldoen aan de geldende maatstaven en normen.
Reptiel	Een koudbloedig dier met schubben dat eieren legt en op het land leeft. Voorbeelden zijn slangen, hagedissen en schildpadden. Reptielen warmen zich op in de zon en zijn actief bij hogere temperaturen.
Rode Lijst	Een lijst waarop per land of deel daarvan verdwenen, (ernstig) bedreigde, kwetsbare en gevoelige dieren-, planten- en schimmelsoorten staan. Ook staan op deze lijst beschermingsmaatregelen om deze soorten in aantal te laten toenemen.

Ruilverkaveling	Het proces waarbij landbouwkavels binnen een bepaald gebied worden samengevoegd en opnieuw worden verdeeld onder de eigenaren om aaneengesloten, regelmatige en beter toegankelijke percelen te creëren die dicht bij de boerderij liggen.
Ruimtelijke ontwikkelingen	Het beleid, advies, ontwerp en aanleg van de leefomgeving.
Schrale bermen	Bermen met voedselarme grond waar weinig meststoffen in zitten. In zulke bermen groeien veel verschillende bloemen en kruiden.
Sedum	Ook wel vetkruid genoemd - is een plantengeslacht uit de vetplantenfamilie. Deze familie bestaat uit vier- tot vijfhonderd soorten en duizenden variëteiten. Vetplanten of succulenten zijn planten die water opslaan in een deel van de plant. Ze zijn geschikt om op moeilijke plaatsen te groeien, zoals bijvoorbeeld platte daken.
Solitair	Alleen levend of alleenstaand (boom).
Soortenrijkdom	De variatie aan planten, dieren en andere organismen binnen een bepaald gebied (ook biodiversiteit).
Soortenmanagementplan	Met een soortenmanagementplan (SMP) maakt een gemeente op basis van uitgebreid ecologisch onderzoek een biodiversiteitsplan voor de gehele gemeente. Zo'n plan voorziet niet alleen in de wettelijke bescherming van kwetsbare dieren, maar ook in een "plus" voor duurzame bescherming van populaties.
Sortiment	De verzameling aan rassen en soorten. Sortiment gaat over levende organismen in tegenstelling tot assortiment (de verzameling aan niet levende artikelen).

Spontane opslag	Het vanzelf groeien van planten of bomen zonder dat ze bewust zijn geplant. De zaden komen bijvoorbeeld via de wind, dieren of regen op een plek terecht en kiemen daar. Dit natuurlijke proces draagt bij aan verjonging van het groen en de ontwikkeling van nieuwe natuur.
Stakeholder	Een persoon of groep personen die belang heeft bij een bepaald onderwerp.
Stedelijk gebied	Een gebied met een hoge adressendichtheid en veel bebouwing, bewoning en bedrijvigheid.
Strategie	De manier waarop je vooraf gestelde doelen bereikt.
Strategisch	Volgens een bepaald vooropgezet plan.
Stroomdal	Dal waardoor een beek, rivier of ander water stroomt.
Struweel	Een begroeiing van voornamelijk struiken, niet hoger dan 5 meter. Een struikgewas.
Subsidie	Vergoeding van een overheid of andere instantie voor het nemen van bepaalde maatregelen of activiteiten, zonder dat er goederen of diensten worden verstrekt.
Takkenril	Een stapel van snoeihout of takken tussen twee rijen palen. Het vormt een natuurlijke afscheiding en biedt schuil- en nestgelegenheid voor kleine dieren, vogels en insecten.
Toekomstbestendig	Op de toekomst voorbereid.
Vaste plant	Een plant die niet-houtige stengels heeft en langer dan twee jaar leeft.
Vegetatie	Het geheel van planten die in een bepaalde omgeving voorkomen.
Vergunning	Toestemming van een overheid om een activiteit uit te voeren.

Vergunningsplicht	De plicht om voor een activiteit eerst een vergunning aan te vragen bij het bevoegd gezag.
Verkaveling	De manier waarop land in stukken (kavels) is ingedeeld.
Verontreiniging	Vervuiling van bodem, water en/of lucht met schadelijke stoffen. De aanwezigheid van schadelijke stoffen in het milieu.
Verordening	Een voor burgers algemeen bindende regeling.
Verstedelijking	Een proces waarbij steeds meer mensen op een bepaald oppervlak komen te wonen. Een negatief effect daarvan is toenemende verstedelijking.
Verstening	Het verdwijnen van natuur en landschap door bebouwing en infrastructuur.
Verwoestijning	Het verschrallen en verdrogen van de bodem.
Visie	Het beeld dat of de verwachting die je hebt van de toekomst.
Vlakvaaggronden	Jonge bodems die nog maar weinig ontwikkeling hebben doorgemaakt. Ze bestaan vooral uit zand en hebben geen duidelijke lagen. Deze gronden komen vaak voor op plekken waar het landschap regelmatig is verstoord, bijvoorbeeld door wind, water of menselijk gebruik.
Voedselbos	Een door mensen ontworpen en aangelegd bos, met bomen, struiken en planten die voedsel produceren.
Volksgezondheid	Enerzijds de gezondheidstoestand van de bevolking, anderzijds het geheel aan activiteiten ter bevordering van de gezondheid van de bevolking.
Volkstuin	Een gehuurd stukje grond die niet bij een woning ligt, bedoeld om groenten, fruit en andere planten te kweken.
Volwassen boom	Een boom die zijn maximale afmetingen heeft bereikt.

Vruchtzetting	Het verschijnen van vruchten na de bloei.
Waardplant	Een plant waarop een insect of ander dier leeft, eitjes legt of voedsel vindt.
Wadi	Een ondiepe greppel waarin het regenwater wordt opgevangen bij heftige regenbuien, waarna het langzaam in de bodem kan zakken. Afkorting voor Water Afvoer Drainage en Infiltratie.
Waterbuffer	Een opslagplaats voor water, zodat het niet meteen afstroomt en in een gebied kan infiltreren.
Waterbuffering	Het vasthouden van regenwater in een gebied door sponswerking van de bodem of door opslag in waterbuffers.
Waterpartij	Een element met oppervlaktewater, zoals een vijver.
Wijkniveau	Het schaalniveau van een wijk.
Woningcorporatie	Sociale woningbouworganisatie die zich richt op het bouwen, beheren en verhuren van betaalbare woningen.
Zandgronden	Bodems die voor minimaal 50% uit zand bestaan.
Zandlandschap	Een landschap met een bodem van minimaal 50 % zand, dat bestaat uit hogere en lagere delen (stuwwallen, dekzandruggen, beekdalen en dekzandlaagten).
Zandverstuivingen	Open plek zonder begroeiing waar het zand door wind en water verplaatst wordt.
Zandwinning	Het wegzuigen van zand uit de bodem.
Zon-PV	Benaming voor zonnepanelen. PV staat voor Photo Voltaic.
Zoogdieren	Dieren die hun jongen voeden met moedermelk.
Zoom	De overgang van mantel naar grasland. De mantel bestaat uit struiken, de zoom uit ruigtekruiden.

Bijlage 2: Resultaten enquête inwonerspanel

Deze bijlage bevat het rapport van de peiling onder inwoners van Best over het nieuwe Groenbeleids- en Biodiversiteitsplan. Het rapport geeft inzicht in hoe inwoners denken over thema's als klimaatadaptatie, biodiversiteit en de waarde van openbaar groen. De resultaten hebben de gemeente geholpen om keuzes te maken die aansluiten bij de wensen en zorgen van bewoners. Daarmee vormt dit rapport een belangrijke onderbouwing van het groenbeleidsplan en de verdere uitwerking ervan.

Peiling: Groen- en Biodiversiteitsplan

Rapport – Burgerpanel Best
Juni 2025

www.ipsos-publiek.nl

1. Inleiding

2. Huidige situatie

3. Vertrekpunt

4. Groenbeleidsplan

5. Biodiversiteitsplan

6. Participatie

7. Financiën

Bijlagen

COLOFON

Uitgave
Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 308 48 00
www.ipsos-publiek.nl

Projectnummer
25-040075

Datum
Juni 2025

Opdrachtgever
Gemeente Best

Introductie

Aanleiding

Het groenbeleid van de gemeente Best is opgesteld in 2012 en moet vernieuwd worden. Daarom maakt de gemeente dit jaar een nieuw plan. Dit plan gaat over de planten en bomen in de gemeente, en ook over hoe we zorgen dat er veel verschillende soorten planten en dieren voorkomen (biodiversiteit). Met dit Groen- en Biodiversiteitsplan wil de gemeente Best ervoor zorgen dat het groen in de gemeente klaar is voor de toekomst en dat er veel verschillende planten en dieren in de gemeente zijn.

Methode

Voor het onderzoek is het Inwonerspanel Best geraadpleegd. Dit zijn inwoners van de gemeente Best die zich hebben aangemeld voor deelname aan online onderzoeken van de gemeente. De panelleden ontvingen via e-mail een uitnodiging om deel te nemen aan het onderzoek. Ook konden inwoners deelnemen door middel van een open link die de gemeente verspreidde. De vragenlijst kon worden ingevuld van 22 mei tot en met 15 juni 2025.

Analyse

Op de data is een weging toegepast naar leeftijd en geslacht. Dit betekent dat de verhoudingen naar leeftijd en geslacht zijn teruggebracht naar de werkelijke verhoudingen in de bevolking van Best. Groepen die ondervertegenwoordigd zijn, krijgen een groter gewicht, terwijl oververtegenwoordigde groepen een kleiner gewicht krijgen. Op deze manier zijn de resultaten representatief voor de gehele gemeente Best, wat betreft deze achtergrondkenmerken. Indien de percentages niet optellen tot 100 procent, is dit het gevolg van afrondingsverschillen.

Respons

Voor dit onderzoek zijn alle 1.470 panelleden uitgenodigd. In totaal hebben 739 leden de vragenlijst ingevuld. Dat is een respons van 50 procent. Daarnaast hebben 91 inwoners de vragenlijst ingevuld via de open link die de gemeente verspreidde. In totaal hebben 830 Bestenaren de vragenlijst ingevuld. In de onderstaande tabellen staat de ongewogen respons uitgesplitst naar wijk, leeftijd en geslacht.

Tabel 1: ongewogen respons naar wijk

Wijk	Aantal	Wijk	Aantal
Batadorp	19	Hoge Akker	41
Bedrijventerrein Breeven	1	Kantonnier	36
Bedrijventerrein 't Zand	2	Naastenbest	106
Buitengebied	28	Salderes	109
Centrum	43	Speelheide	44
De Leeuwerik	49	Steegsche Velden	16
Dijkstraten	27	Villawijk	10
Heivelden	106	Wilhelminadorp	64
Heuveleind	98	Onbekend	31

Tabel 2: ongewogen respons naar leeftijd

Leeftijd	Aantal	%
18 t/m 34 jaar	70	8%
35 t/m 49 jaar	158	19%
50 t/m 64 jaar	313	38%
65+	275	33%
Onbekend	14	2%

Tabel 3: ongewogen respons naar geslacht

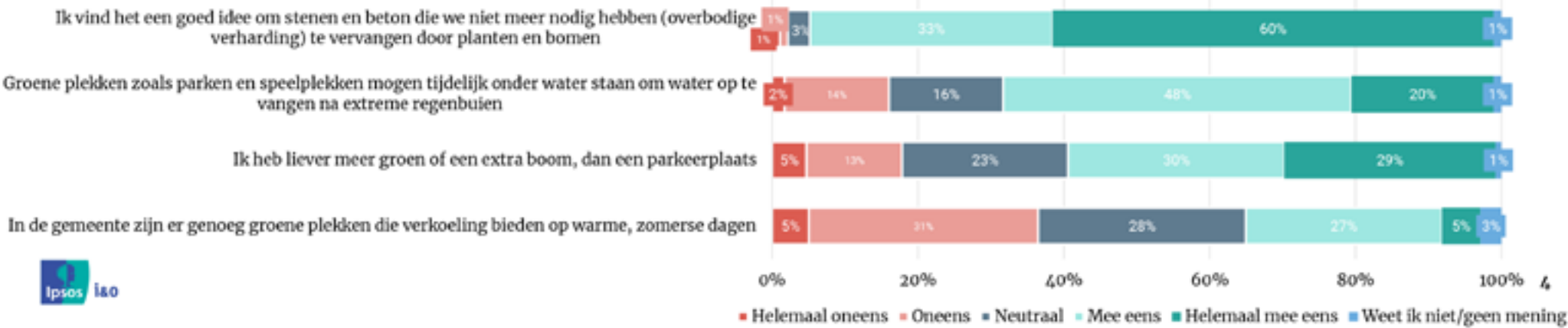
Geslacht	Aantal	%
Man	524	63%
Vrouw	304	37%
Onbekend	2	0,2%

Stellingen over klimaatadaptatie

- We legden inwoners vier stellingen voor over hoe de gemeente klimaatadaptatie kan toepassen.
- Een ruime meerderheid van de inwoners van Best is positief over het vervangen van onnodige verharding (zoals stenen en beton) door groen en bomen. Maar liefst 93 procent is het hier (helemaal) mee eens. Een kleine minderheid (2%) is het hier (helemaal) mee oneens. De overige inwoners zijn neutraal (3%) of hebben geen mening (1%).
- Een groot deel van de inwoners staat daarnaast positief tegenover het tijdelijk onder water laten staan van groene plekken, zoals parken en speelplekken, om water op te vangen na hevige regenval. Zeven op de tien (68%) is het hier (helemaal) mee eens. Een op de acht (16%) is neutraal en ook een op de acht (16%) is het hier (helemaal) mee oneens.

- Zes op de tien inwoners (59%) geven de voorkeur aan meer groen of een extra boom dan extra parkeerplaats. Een vijfde (18%) is het hier (helemaal) mee oneens. De overige inwoners zijn neutraal (23%) of hebben geen mening (1%).
- De meningen over de beschikbaarheid van voldoende groene plekken die verkoeling bieden op warme dagen zijn verdeeld. Een derde (32%) is het (helemaal) eens dat er genoeg plekken zijn, terwijl een iets groter deel (36%) het hier (helemaal) mee oneens is. Ook een groot deel van de inwoners (28%) is hierover neutraal.

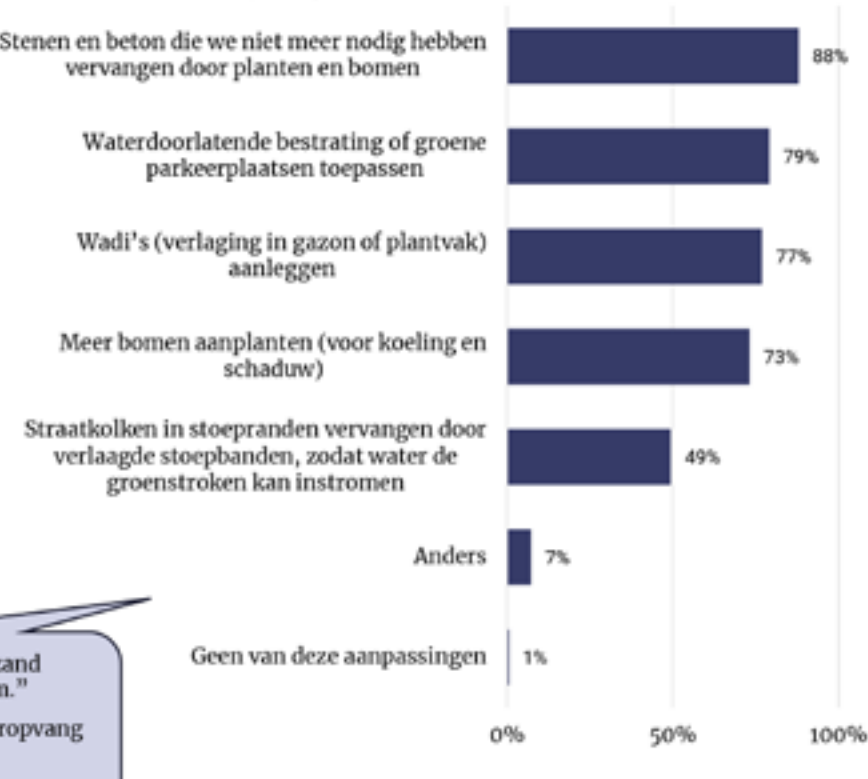
Figuur 1: Kunt u bij de volgende stellingen aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent? Basis: allen (n=830).

Klimaatadaptatie (1)

- Op de vraag welke oplossingen de gemeente vaker zou moeten gebruiken, geven bijna negen op de tien inwoners (88%) aan dat het vervangen van onnodige stenen en beton door planten en bomen een goede oplossing is.
- Acht op de tien inwoners (79%) vinden dat de gemeente vaker waterdoorlatende bestrating of groene parkeerplaatsen zou moeten toepassen.
- Iets meer dan driekwart van de inwoners (77%) is van mening dat het aanleggen van wadi's (verlagingen in gazon of plantvak) een goede manier is om wateroverlast tegen te gaan.
- Verder vindt bijna driekwart (73%) dat de gemeente meer bomen zou moeten aanplanten voor koeling en schaduw.
- De helft van de inwoners (49%) ziet het vervangen van straatkolken door verlaagde stoepbanden als een methode die de gemeente vaker zou moeten gebruiken.
- Slecht één procent van de inwoners geeft aan dat geen van deze aanpassingen nodig is.

Figuur 2: Welke van deze oplossingen vindt u dat de gemeente vaker zou moeten gebruiken? Basis: allen (n=830).

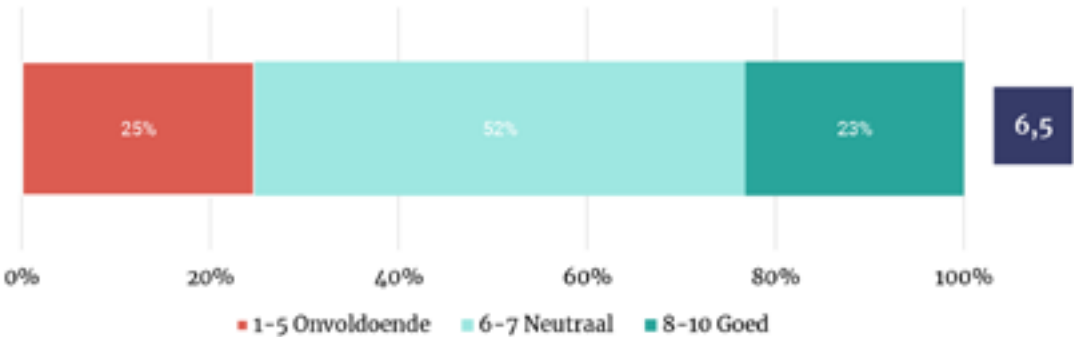
“Water doorlatende wegen en meer zand wandelpaden binnen bebouwde kom.”
“Stimuleren van o.a. groene daken, wateropvang bij bewoners, tiny forests.”
“Meer perken aanleggen.”

Klimaatadaptatie (2)

- Gemiddeld geven inwoners de aanpak van de gemeente wat betreft klimaatadaptatie in hun wijk een 6,5.
- Driekwart van de inwoners geeft een voldoende. Iets meer dan de helft (52%) geeft een rapportcijfer 6 of 7 voor hoe de gemeente klimaatadaptatie aanpakt in hun wijk.
- Een kwart (23%) geeft zelfs een 8 of hoger. Inwoners van de wijk Naastenbest geven het vaakst een 8 of hoger (36%).
- Een kwart van de respondenten (25%) geeft daarentegen een onvoldoende (1 t/m 5). Inwoners van het centrum geven het vaakst een onvoldoende (52%).

Figuur 3: Kunt u een rapportcijfer geven voor hoe de gemeente klimaatadaptatie aanpakt in uw wijk? Basis: allen (n=830).

Stellingen over biodiversiteit

- Veel verschillende soorten planten zijn goed voor de biodiversiteit. In de laatste jaren zijn er veel planten en dieren verdwenen. Dit zorgt voor problemen in de natuur en daarmee ook voor mensen. We legden de inwoners vier stellingen voor over biodiversiteit.
- Een ruime meerderheid van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat natuurlijke bermen, zoals bij de Ringweg, een aanwinst zijn voor Best. Bijna negen op de tien inwoners (87%) is het hier (helemaal) mee eens. Een kleine minderheid (4%) is het oneens of helemaal oneens met deze stelling.
- Ook is een grote meerderheid (86%) het (helemaal) eens dat het belangrijk is dat natuur meer plek krijgt in de openbare ruimte. Slechts twee procent is het oneens met deze stelling.
- Over de stelling dat een bomenlaan niet uit één soort zou moeten bestaan, maar uit meerdere soorten, is een meerderheid (60%) het (helemaal) eens. Een op de negen inwoners (11%) is het (helemaal) oneens, terwijl een kwart (25%) neutraal is.
- Ten slotte zijn zes op de tien inwoners (60%) het (helemaal) eens dat veel afwisseling in soorten planten in het openbaar groen belangrijker is dan dat het er netjes uitziet. Een op de vijf inwoners (20%) is het (helemaal) oneens met deze stelling en een ongeveer even groot aandeel is neutraal (19%).

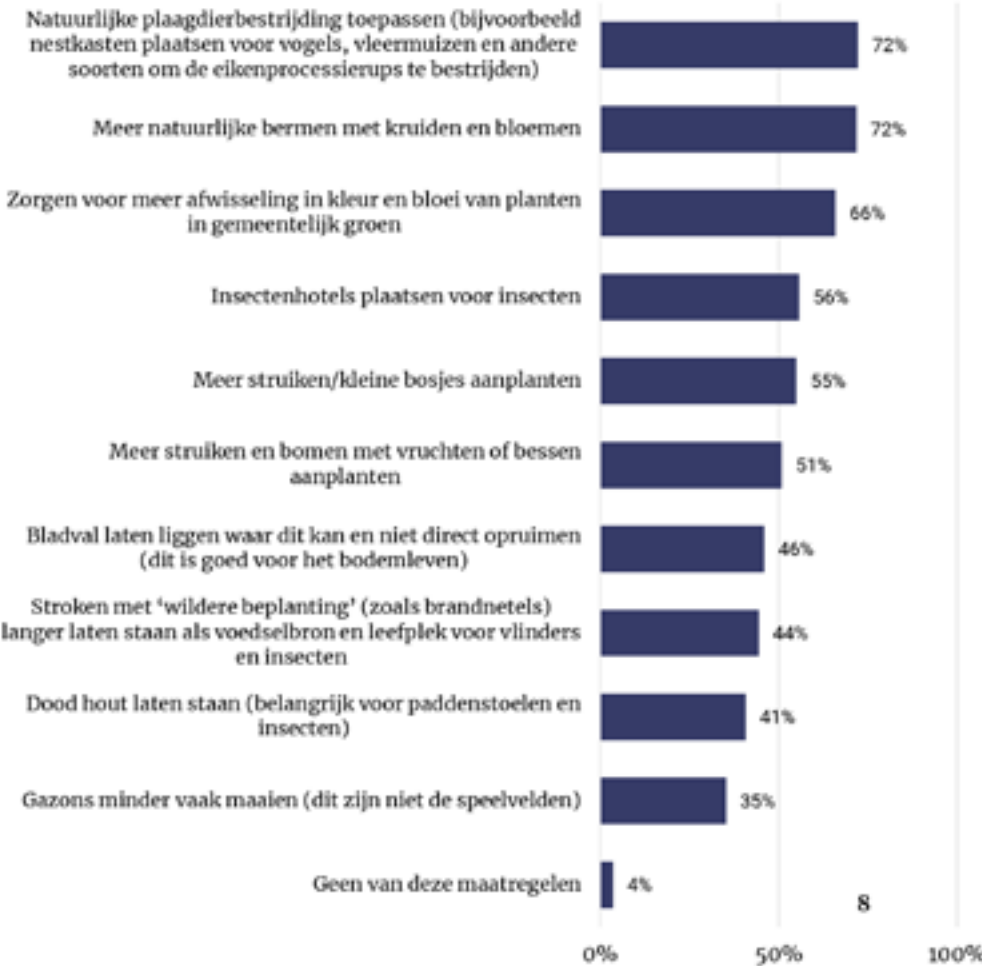
Figuur 4: Kunt u bij de volgende stellingen aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent? Basis: allen (n=830).

Biodiversiteit (1)

- Een aanzienlijk deel van de inwoners is van mening dat de gemeente verschillende maatregelen zou kunnen nemen om de biodiversiteit in hun wijk/omgeving te vergroten. De meest genoemde maatregelen zijn het toepassen van natuurlijke plaagdierbestrijding (72%) en het aanleggen van meer natuurlijke bermen met kruiden en bloemen (72%).
- Daarnaast vindt twee derde (66%) dat de gemeente zou moeten zorgen voor meer afwisseling in kleur en bloei van planten in gemeentelijk groen.
- Iets meer dan de helft van de inwoners is voorstander van het plaatsen van insectenhotels (56%) en het aanplanten van meer struiken en kleine bosjes (55%). Ook het aanplanten van meer struiken en bomen met vruchten of bessen wordt door de helft (51%) als een goede maatregel gezien.
- Een iets kleinere groep (46%) vindt dat de gemeente bladval zou moeten laten liggen waar dit kan, omdat dit goed is voor het bodemleven. Verder is iets minder dan de helft (44%) voorstander van het langer laten staan van stroken met 'wildere beplanting' (zoals brandnetels) en het laten staan van dood hout (41%).
- Het minder vaak maaien van gazons wordt door een derde (35%) als een goede maatregel gezien.
- Slechts een kleine minderheid (4%) is van mening dat geen van deze maatregelen nodig is.

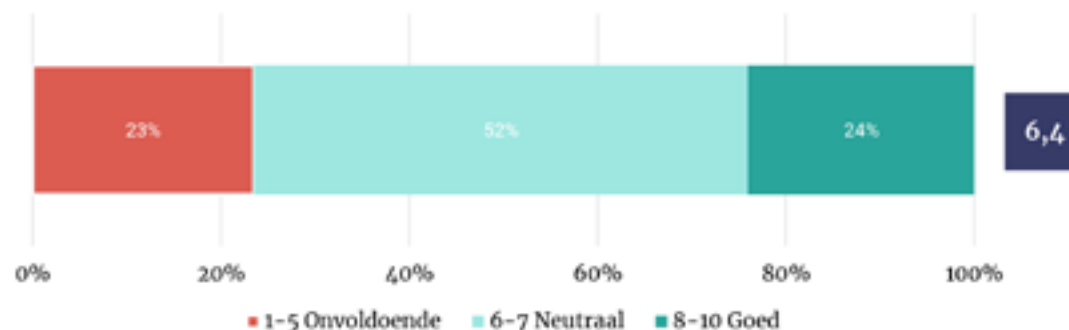
Figuur 5: Welke maatregelen zou de gemeente in uw wijk/omgeving kunnen nemen om de biodiversiteit/het aantal verschillende soorten te vergroten? Basis: allen (n=830).

Biodiversiteit (2)

- Gemiddeld geven inwoners de aanpak van de gemeente in hun wijk een 6,4.
- Driekwart van de inwoners geeft een voldoende. Iets meer dan de helft (52%) geeft een rapportcijfer 6 of 7 voor hoe de gemeente de natuur in het openbaar groen bevordert.
- Een kwart (24%) geeft zelfs een 8 of hoger. Inwoners van de wijk Naastenbest geven het vaakst een 8 of hoger (35%).
- Een kwart van de inwoners (25%) geeft daarentegen een onvoldoende (1 t/m 5). Inwoners van het centrum geven het vaakst een onvoldoende (47%).

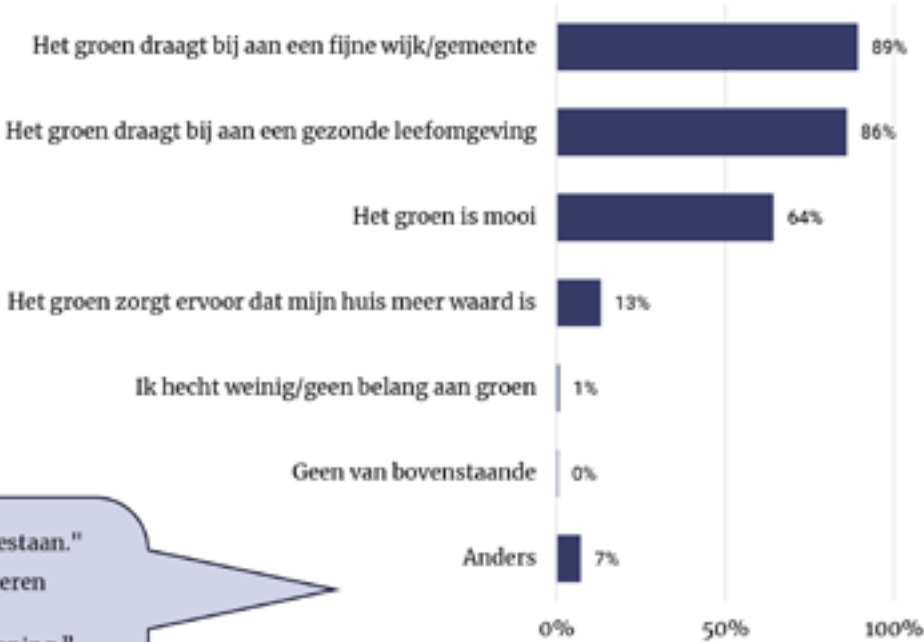
Figuur 6: Kunt u een rapportcijfer geven voor hoe de gemeente de natuur in het openbaar groen bevordert in uw wijk? Basis: allen (n=830).

Openbaar groen

- Een ruime meerderheid van de inwoners is van mening dat het openbaar groen in Best bijdraagt aan een fijne wijk en gemeente (89%) en aan een gezonde leefomgeving (86%).
- Twee derde van de inwoners (64%) vindt het groen ook mooi.
- Een op de acht (13%) is van mening dat het groen ervoor zorgt dat hun huis meer waard is.
- Slechts een zeer kleine minderheid hecht weinig/geen belang aan groen (1%).

Figuur 7: Wat betekent het openbaar groen in Best voor u? Basis: allen (n=830).

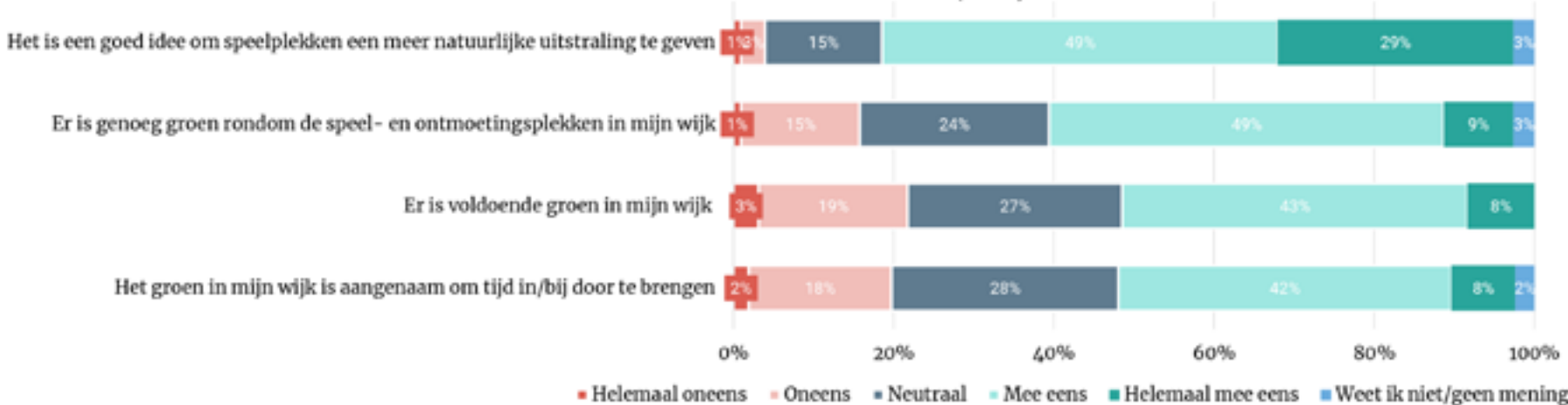
"Ecosysteemdiensten zijn essentieel voor ons bestaan."
"Een wilde plek om te spelen voor mijn kinderen (bomenklimmen, hutten bouwen)."
"Groen draagt bij aan het welbevinden/ontspanning."
"Het verrijkt de speelomgeving van mijn kinderen"
"Het groen nodigt (volwassenen) uit om naar buiten te gaan"
"Groen/begroeiing geeft koelte en zorgt voor CO2 opslag."

Stellingen over openbaar groen (1)

- We legden de inwoners acht stellingen voor over groen binnen de gemeente.
- Acht op de tien inwoners (78%) is het (helemaal) eens met de stelling dat het een goed idee is om speelplekken een meer natuurlijke uitstraling te geven. Een kleine minderheid (4%) is het (helemaal) oneens. De overige inwoners zijn neutraal (15%) of hebben geen mening (3%).
- Over de stelling dat er genoeg groen is rondom de speel- en ontmoetingsplekken in de wijk, zijn zes op de tien inwoners (58%) het (helemaal) eens. Een op de zes inwoners (16%) is het daarentegen (helemaal) oneens met deze stelling. De overige inwoners zijn neutraal (24%) of hebben geen mening (3%).
- Met betrekking tot de stelling dat er voldoende groen in de wijk is, is de helft van de inwoners (51%) het (helemaal) eens. Een vijfde (22%) is het (helemaal) oneens met deze stelling. De overige inwoners zijn neutraal (27%).
- De helft van de inwoners (50%) is het (helemaal) eens met de stelling dat het groen in de wijk aangenaam is om tijd in of bij door te brengen. Een op de vijf inwoners (20%) is het (helemaal) oneens met deze stelling. De overige inwoners zijn neutraal (28%) of hebben geen mening (2%).

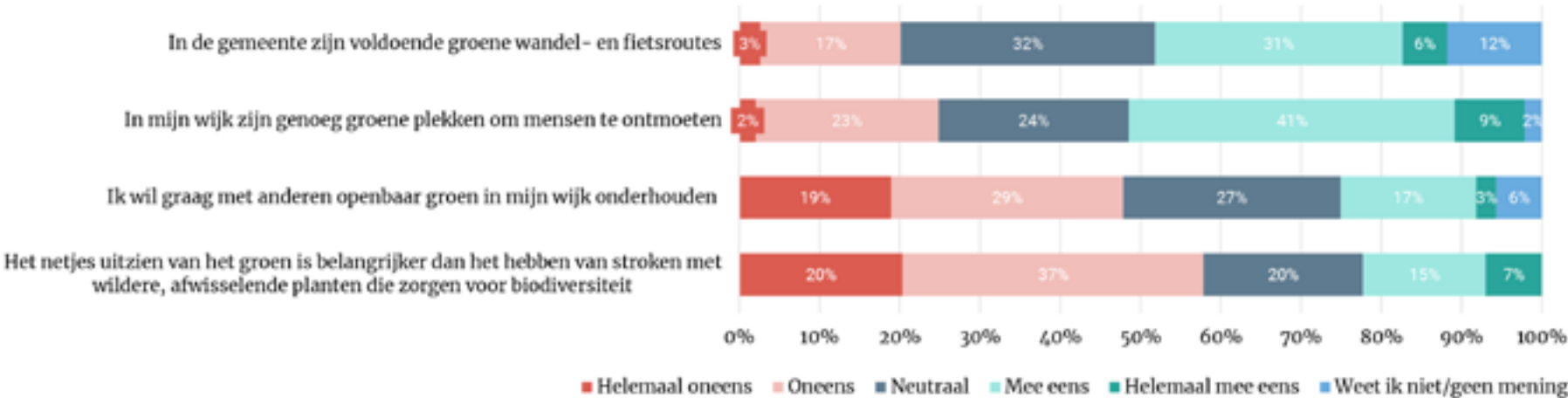
Figuur 8: Kunt u bij de volgende stellingen aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent? Basis: allen (n=830).

Stellingen over openbaar groen (2)

- Over de stelling dat er in de gemeente voldoende groene wandel- en fietsroutes zijn, is ruim een derde (37%) het (helemaal) eens. Een op de vijf respondenten (20%) is het (helemaal) oneens. De overige inwoners zijn neutraal (32%) of hebben geen mening (12%).
- Met betrekking tot de stelling dat er in de wijk genoeg groene plekken zijn om mensen te ontmoeten, is de helft van de inwoners (50%) het (helemaal) eens. Een kwart van de inwoners (25%) is het (helemaal) oneens met deze stelling. De overige inwoners zijn neutraal (24%) of hebben geen mening (2%).
- Een vijfde van de inwoners (20%) is het (helemaal) eens met de stelling dat zij graag met anderen openbaar groen in hun wijk willen onderhouden. Bijna de helft van de inwoners (48%) is het (helemaal) oneens met deze stelling. De overige inwoners zijn neutraal (27%) of hebben geen mening (6%).
- Een meerderheid van de inwoners (57%) is het (helemaal) oneens met de stelling dat het netjes uitzien van het groen belangrijker is dan het hebben van stroken met wildere, afwisselende planten die zorgen voor biodiversiteit. Een vijfde (22%) is het (helemaal) eens met deze stelling. De overige inwoners zijn neutraal (20%).

Figuur 9: Kunt u bij de volgende stellingen aangeven in hoeverre u het hiermee eens of oneens bent? Basis: allen (n=830).

Opmerkingen en suggesties

We vroegen inwoners aan het einde van de vragenlijst of zij nog zaken wat betreft groen of biodiversiteit willen delen met de gemeente. Hieronder een selectie van de gegeven antwoorden:

- *"Er wordt te vaak gemaaid. Liever zie ik een verwilderde berm met rijke biodiversiteit."*
- *"Langs fietspaden mooie bloemenbermen voor vlinder/insecten (klaprozen, korenbloemen, etc.). Bv fietspad langs de ringweg."*
- *"Meer ruimte voor groen maakt Best een aantrekkelijke gemeente."*
- *"Als bomen worden aangeplant dient er gezorgd te worden voor goede doorwortelbare grond. Dat is in onze wijk niet gedaan waardoor jonge bomen niet aanslaan en vroegtijdig afsterven."*
- *"Belangrijk is het om burgers te betrekken bij vergroening omdat het grootste gedeelte van de onbebouwde ruimte in particulier bezit is zoals tuinen. Hier is nog veel te winnen."*
- *"Bermen allen inrichten zodat biodiversiteit toeneemt. Dus weinig maaien, bloemrijk inzaaien, hagen planten en rillen aanleggen."*
- *"Het groen in de gemeente wordt keurig netjes bijgehouden. Misschien wel te netjes. Het mag allemaal een beetje natuurlijker, rommeliger. Of creëer plekken op enkele plaatsen, waar de natuur zijn gang mag gaan."*
- *"Beter onderhoud aan alle soorten van groenvoorziening. Nu wordt er te weinig onderhoud en snoeiwerkzaamheden uitgevoerd. Dode bomen worden niet geruimd maar leveren wel een gevaar op voor auto's die er geparkeerd staan en huizen."*
- *"De bermen laten verwilderen is prachtig, maar zorg bij kruispunten dat de begroeiing laag blijft i.v.m. de verkeersveiligheid."*
- *"De gemeente doet erg zijn best om de nieuwe wijken te vergroenen. De oudere wijken lopen achter. Laat er ook plekken zijn waar kinderen zichzelf kunnen vermaken in het groen op een natuurlijke manier."*

Peiling: Groen- en Biodiversiteitsplan

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E nl-info-publiek@ipsos.com
KvK-nummer 08198802

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E nl-info-publiek@ipsos.com

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam

Bijlage 3: Verwerking van de participatie

In bijlage 3 is opgenomen hoe de resultaten uit de participatie zijn verwerkt in het plan. Daarbij maken we inzichtelijk welke wensen en signalen naar voren zijn gekomen en op welke manier deze zijn meegenomen in de keuzes die gemaakt zijn. Zo zorgen we dat het beleid niet alleen aansluit bij gemeentelijke doelstellingen, maar ook bij de behoeften van de mensen die dagelijks gebruikmaken van het groen.

Inbreng over klimaatadaptatie

Stakeholder	Opmerking	Verwerking
Inwonerspanel	De gemeente doet erg zijn best om de nieuwe wijken te vergroenen. De oudere wijken lopen achter.	Opgenomen in hoofdstuk 4 - Groenbeleidsplan, 4.1.1 Klimaatadaptief groen.
Klankbordgroep Groen	95 hectare gazon in de gemeente is erg veel. Dit zorgt ook voor hoge CO2-uitstoot door frequent maaien. Graag meer ecologisch beheren en daarmee de CO2-uitstoot naar beneden brengen.	Opgenomen in hoofdstuk 5 - Biodiversiteitsplan paragraaf 5.4
Klankbordgroep Groen	Graag prioriteit geven aan de aanplant van bomen in het centrum om hittestress aan te pakken (zie ook uitkomsten enquête).	Opgenomen op de ambitiekaart in hoofdstuk 5 - Biodiversiteitsplan paragraaf 5.7
Ambtelijk/interdisciplinair	Met betrekking tot klimaatadaptatie zijn bomen het belangrijkste. En hitte het grootste probleem. Het adviesrapport Omdenken - voor een klimaatbestendig en klimaatadaptief bomenareaal in Best bevat pijlers en handvatten die belangrijk zijn voor het groenbeleidsplan.	Opgenomen in hoofdstuk 4 - Groenbeleidsplan, paragraaf 4.1.1 Klimaatadaptief groen en paragraaf 4.3.3. Bomen. Een samenvatting uit het rapport is als bijlage 4 opgenomen.

Inbreng over groen en gezondheid

Stakeholder	Opmerking	Verwerking
Inwonerspanel	Mijn wens voor het openbaar groen in Best is een wilde plek voor mijn kinderen om te spelen (bomenklimmen, hutten bouwen).	Opgenomen in: Hoofdstuk 4 – Groenbeleidsplan, Paragraaf 4.2.2.

Klankbordgroep Groen	3-30-300 regel toevoegen	Niet verwerkt: De 3-30-300 regel is een norm voor groenontwikkeling. Deze norm stellen we níet vast in beheerbeleid. Wel kunnen we vanuit beheerbeleid hier een fysieke bijdrage aan leveren in Best door het vergroenen van de openbare ruimte.
----------------------	--------------------------	--

Inbreng over regelgeving en beheer

Stakeholder	Opmerking	Verwerking
Inwonerspanel	Als bomen worden aangeplant dient er gezorgd te worden voor goede doorwortelbare grond. Dat is in onze wijk niet gedaan waardoor jonge bomen niet aanslaan en vroegtijdig afsterven.	Opgenomen in hoofdstuk 4 - Groenbeleidsplan, paragraaf 4.3.3, alinea Principes van het Norminstituut Bomen.
Inwonerspanel	Het groen in de gemeente wordt keurig netjes bijgehouden. Misschien wel te netjes. Het mag allemaal een beetje natuurlijker, rommeliger. Of creëer plekken op enkele plaatsen, waar de natuur zijn gang mag gaan.	Opgenomen in hoofdstuk 5 - Biodiversiteitsplan, paragraaf 5.4 Ecologisch beheer.
Klankbordgroep Groen	Voorpootrecht: Heemkunde vindt dat we aan immaterieel erfgoed niet mogen tornen. Dit is een kans, geen verplichting. Graag opnemen hoe de gemeente om wil gaan met beheer voorpootrecht bomen.	Opgenomen in: Hoofdstuk 4 – Groenbeleidsplan, Paragraaf 4.3.4.

Inbreng over biodiversiteit

Stakeholder	Opmerking	Verwerking
Inwonerspanel	Bermen allemaal inrichten zodat biodiversiteit toeneemt. Dus weinig maaien, bloemrijk inzaaien , hagen planten en rillen aanleggen.	Opgenomen in hoofdstuk 5 - Biodiversiteitsplan, paragraaf 5.4 Ecologisch beheer.
Klankbordgroep Groen	De bermen worden te intensief gemaaid door aanwonenden en boeren/tuinders om bij te dragen aan de ecologische doelen van natuurherstelwet	Verwerkt in: Hoofdstuk 6 - Participatiebeleid alinea voorlichting
Klankbordgroep Groen	Meer onderbegroeiing tussen bomenrijen, zowel in als buiten de kom (met hazelaar, mispel, vlierbes). Zowel vanuit beleefbaar groen als biodiversiteitsbevordering.	Verwerkt in: Hoofdstuk 4 – Groenbeleidsplan, Paragraaf 4.2.3
Klankbordgroep Groen	Pas de lijst met ambassadeurssoorten en paraplu-soorten aan naar minder soorten en kansrijker gekozen.	Verwerkt door ecooloog naar een nieuwe lijst.

Stakeholder	Opmerking	Verwerking
Ambtelijk/ interdisciplinair	Vaste planten kunnen ook werken om verloedering van wijken tegen te gaan. Uiteraard moet dit niet overal maar kan wel iets betekenen voor een wijk. Kijk bijvoorbeeld omgeving Trompstraat.	Niet opgenomen: Vaste planten zijn relatief duur in aanleg en onderhoud ten opzichte van heesterachtigen. Vaste planten willen we daarom meer op zichtlocaties. Bovendien kunnen we met heesters ook kleur en variatie toepassen in de wijken. Daarnaast hebben heesters veel te bieden aan insecten én vogels en egels, terwijl vaste planten vrijwel alleen maar iets te bieden hebben aan insecten.

Overige inbreng

Bijlage 4: Adviesrapport voor een klimaatbestendig en klimaatadaptief boomareaal voor Best.

Deze bijlage bevat de samenvatting van het adviesrapport over een klimaatbestendig en klimaatadaptief bomenareaal voor de gemeente Best. Het rapport zelf beschrijft de huidige knelpunten, zoals de kwetsbaarheid van het bomenbestand door eenzijdige soorten-samenstelling en beperkte groeiruimte, én het biedt strategieën om bomen toekomstbestendig te maken. Met de zogeheten BEST-methode worden concrete handvatten aangereikt voor inrichting, beheer en participatie. Het rapport vormt daarmee een belangrijke bouwsteen voor de verdere uitwerking van het gemeentelijke groenbeleid richting 2050.

OMDENKEN

Voor een klimaatbestendig en klimaatadaptief bomenareaal in Best

Rik van Leeuwen

juni 2025

Samenvatting

Klimaatverandering bedreigt het huidige bomenbestand in Best door toenemende hitte, droogte, hevige neerslag en hogere plaagdruk. Tegelijkertijd zijn bomen cruciaal voor verkoeling, waterberging en biodiversiteit. Er is daarom een noodzaak om het bomenareaal nu al toekomstbestendig te maken.

De belangrijkste problemen van het huidige bomenareaal in Best zijn o.a. de dominantie van de zomereik, wat het areaal kwetsbaar maakt voor ziekten. Ook de disbalans in leeftijd leidt tot hogere kosten en minder meerwaarde van bomen op de leefomgeving van Best (ecosysteemdiensten). De groeiplaatsen zijn vaak slecht; kleine boomspiegels en onvoldoende groeiruimte voor wortelruimte verkorten vaak de levensduur van het huidige bomenareaal. Er staan bomen op de verkeerde plek, waardoor bij hogere temperaturen en meer neerslag door klimaatverandering, bomen uitvallen door stress. En de ruimtelijke druk wordt groter, door uitbreiding van ASML, terwijl bomen juist meer ruimte nodig hebben om gezond oud te kunnen worden en meerwaarde geven aan de leefomgeving van Best.

Het doel van dit adviesrapport is om voor Best instrumenten te maken waarmee projectleiders, beheerders en stedenbouwkundige een toekomstbestendige leefomgeving en bomenareaal in de openbare ruimte kunnen realiseren, op peil houden en verbeteren. Hierdoor heeft Best in 2050 een gezond, veerkrachtig, klimaatbestendig en klimaatadaptief bomenareaal.

Beide instrumenten bestaan uit een verzameling van bewezen wetenschappelijke onderzoeken, concepten en ideeën uit het vakgebied. Het eerste instrument is een methode, bestaande uit een concreet stappenplan waarmee de openbare ruimte in Best klimaatbestendig kan worden ingericht en heeft beheermaatregelen voor klimaatadaptieve gezonde groeiplaatsen en bomen.

De methode heet:

De BEST-methode'

- Bodem als basis
- Ecosysteemdiensten verbeteren
- Soortenlijst en Santamour regel gebruiken
- Toekomstbestendige klimaatadaptief beheermaatregelen voor de openbare ruimte

Met de bodem als basis, worden ecosysteemdiensten verbeterd door het verlengen van de levensduur van bomen en meer schaduw door een grotere kroonvolume bij het gebruik van grotere bomen.

De bomen worden op de juiste plek gezet, door gebruik te maken van verschillende adaptieve boomsoorten, als klimaatbomen in verharding en inheems in open groeiplaatsen. Het bomenareaal wordt veerkrachtiger door de 10-20-30 regel van F. Santamour toe te passen.

Het tweede instrument is een verbeterconcept voor borging en constante verbetering m.b.t. klimaatbestendig en klimaatadaptief bomenareaal.

'Het BEST-ZEIST concept'

- Zonering door ruimtelijke verschillen
- Evaluatie + Verbeteren
- Investeren in Kennis + Integreren stappenplan
- Samenwerken via participatie en communicatie voor meer draagvlak
- Totaalconcept voor borging en constante verbetering m.b.t. een klimaatbestendig en klimaatadaptief bomenareaal.

Door zonering worden per zone verschillende richtlijnen mogelijk. Het is een differentiatie van het gebied en geeft ontwerpers handvatten. Het investeren in kennis van klimaat en het integreren van het stappenplan geeft ook extra handvatten voor beheerders en projectleiders van Best. Door samenwerking met bewoners via participatie en communicatie wordt er draagvlak gecreëerd voor het nut van een klimaatbestendig bomenareaal. Het evalueren en verbeteren geeft constante nieuwe inzichten in bomen en klimaatverandering. Hierdoor kunnen stedenbouwkundige betere plannen maken.

Uiteindelijk geeft dit adviesrapport input voor een klimaatbeleidsplan en een boomstructuurplan per wijk. Ook geeft het Best meer instrumenten en kennis van de openbare ruimte en klimaatverandering. Ook de internationaal erkende 3-30-300 Norm voor de openbare ruimte kan door het toepassen van de methode en concept behaald worden. Bij het bereiken van deze norm, heb je een groene openbare ruimte die voor verkoeling, gezondheid en sociale cohesie in Best zorgt.

Bijlage 5: Ambassadeurs- en paraplusoorten

Om het biodiversiteitsbeleid in de gemeente Best concreet te maken en gebiedsgericht uit te voeren, zijn per deelgebied ambassadeursoorten en paraplusoorten geselecteerd. Deze soorten worden in bijlage 5 beschreven met kenmerken, voedsel, habitat en benodigd beheer.

Bebouwde kom - bermen

Bermen: ambassadeursoort

De citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*) is een dagvlinder met citroengele vleugels die vroeg in het voorjaar vliegt en als volwassen vlinder overwintert.

Voedsel: de rupsen zijn afhankelijk van sporek hout (Frangula) en wegedoorn (Rhamnus), terwijl de volwassen vlinders nectar halen uit onder andere pinksterbloem en look-zonder-look.

Habitat: struweelrijke bermen, bosranden en halfopen landschappen waar veel overgangen tussen open en gesloten vegetatie aanwezig zijn.

Beheer: structureel rijk bermbeheer met aandacht voor bloeiende en waardplanten is van groot belang voor het voortbestaan van deze soort.

Bermen: paraplussoorten

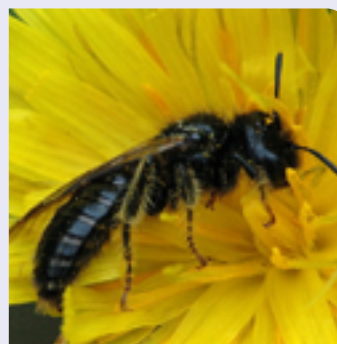
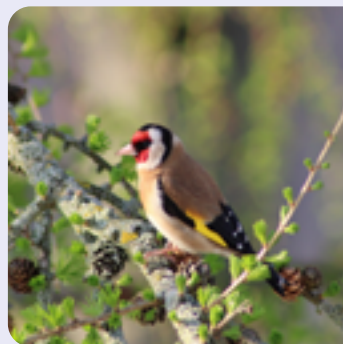
De putter (*Carduelis carduelis*) is een kleurrijke zangvogel met een rood gezichtsmasker en gele vleugelstrepen, die vaak in kleine groepjes foeragerend in bermen en tuinen wordt gezien.

Voedsel: vooral zaden van distel, teunisbloem, zonnebloem, paardenbloem, els en lariks; in het voorjaar en de zomer ook kleine insecten, de jongen krijgen vaak enkel insecten.

Habitat: compacte nesten in bomen of struiken (lager dan 10 meter van de grond), goed verborgen tussen de takken.

Beheer: bloemrijke bermen en graslanden met veel zaaddragende planten, gecombineerd met extensief en gefaseerd maaibeheer, bieden de beste omstandigheden voor deze soort.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de putter zijn ook gunstig voor akkervogels (vink en kneu), insecten (wilde bijen en dagvlinders) en kleine zoogdieren (dwergmuis).

De grote roetbij (*Panurgus banksianus*) is een compacte bij met zwartbruine beharing. De bijen 'rollen' zich vaak in het stuifmeel van gele composieten, waardoor het gehele lichaam bedekt is met stuifmeelpollen. De bij leeft vaak in groepen.

Voedsel: nectar en stuifmeel van composieten, met in Nederland een voorkeur voor grotere Havikskruiden.

Habitat: maakt nesten op onbegroeide plekken op vooral droge zandgronden, langs heidevelden en bosranden.

Beheer: korte, grazige schraallanden, heideterreinen en bermen op zand- en lössgronden met aanwezigheid van composieten bieden de beste omstandigheden voor deze

soort, gecombineerd met gefaseerd of extensief maaibeheer.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de grote roetbij zijn ook gunstig voor vlinders (kleine parelmoervlinder, icarusblauwtje), andere solitaire en grondnestelende bijen, zandloopkevers, sprinkhanen en zeldzame planten (muizenootje).

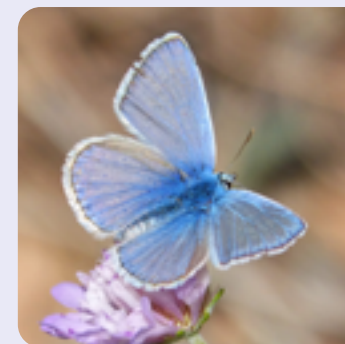
Het icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*) is een algemene vlinder, mannetjes en vrouwtjes zijn beide blauw van kleur. De rupsen zijn helder groen.

Voedsel: de rupsen eten bladeren van waardplanten, dit zijn voornamelijk rolklaver, rupsklaver, hopklaver en kroonkruid. De vlinders drinken nectar uit allerlei bloemen. Ze zijn niet kieskeurig, maar geven de voorkeur aan bloemen die rijk zijn aan nectar én goed bereikbaar zijn met hun roltong, zoals gewone margriet, knooppkruid, duizendblad, akkerdistel, Jacobskruid, klaversoorten en paardenbloem.

Habitat: komt voor op kruidenrijke vegetatie zoals akkerranden, dijken, graslanden, in parken en wegbermen. Belangrijk is de aanwezigheid van de waardplanten.

Beheer: het is belangrijk dat waardplanten aanwezig zijn, hiervoor dient niet te intensief en gefaseerd gemaaid te worden. Daarnaast is het belangrijk dat er voldoende nectar aanwezig is.

Paraplussoort: het icarusblauwtje is een goede paraplussoort, omdat een breed scala aan soorten ook afhankelijk is van dezelfde bloemrijke, extensief beheerde graslanden. Zoals andere dagvlinders (bruin blauwtje, hooibeestje, oranjetipje), bijensoorten (gewone sachembij, rosse metselbij), sprinkhanen en kevers.

Bebouwde kom - parken

Parken: ambassadeursoort

De staartmees (*Aegithalos caudatus*) is een klein, rond vogeltje met een kenmerkende lange staart, dat buiten het broedgebied altijd in groepjes leeft en zich vaak laat horen met hoge roepjes.

Voedsel: voornamelijk insecten die worden gezocht in struikgewas en boomkruinen. In de wintermaanden ook zaden van verschillende bomen.

Habitat: bosranden, parken en tuinen waar voldoende dicht struikgewas aanwezig is; ze bouwen hun opvallende, bolvormige nesten van mos en korstmoss.

Beheer: behoud van structuurrijke beplanting en verbindingen tussen groenstroken helpt deze sociale soort in stand te houden.

Parken: paraplussoorten

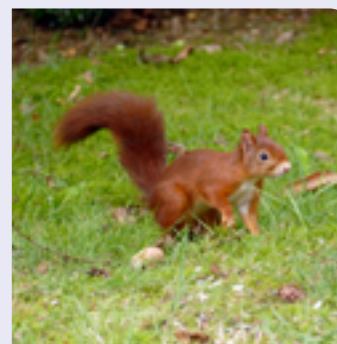
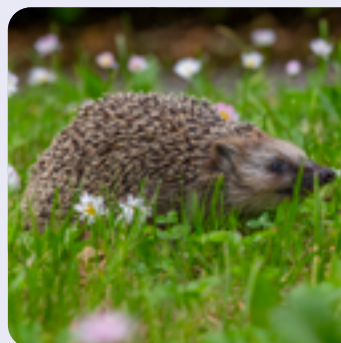
De egel (*Erinaceus europaeus*) is een zoogdier met stekels dat voorkomt in tuinen, parken en groene woonwijken, waar hij vooral 's nachts op zoek gaat naar voedsel.

Voedsel: vooral slakken, wormen, insecten en ander klein ongewerveld voedsel.

Habitat: gevarieerde gebieden met voldoende dekking, zoals heggen, rommelhoekjes, takkenrillen en bladstrooisel. De egel overwintert in bladhopen, compost of dichte begroeiing.

Beheer: behoud van schuilplekken, het verbinden van groenstructuren en het vermijden van barrières zoals muren en schuttingen.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de egel zijn ook gunstig voor kleine zoogdieren (dwergmuis en bosmuis), amfibieën (gewone pad en bruine kikker), insecten (loopkevers en nachtvinders) en tuinvogels (roodborst en winterkoning).

De eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) is een lenig knaagdier met een lange pluimstaart dat in parken en bossen in bomen voorkomt. Voedsel: noten, zaden, bessen en boomvruchten zoals eikels en dennenkegels.

Habitat: boomrijke omgevingen; ze bouwen hun nesten hoog in de bomen, waarbij ze afhankelijk zijn van een goed verbonden groenstructuur. Open, onbegroeide terreinen worden zelden overgestoken.

Beheer: het versterken van boomstructuren en het behouden van groene verbindingen draagt bij aan een leefgebied waarin eekhoorns zich kunnen handhaven.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de eekhoorn zijn ook gunstig voor boomlevende zoogdieren (boomarter en rosse woelmuis), vogels (grote bonte specht en boomklever), insecten (boktorren en vliegende herten) en vleermuizen (rosse vleermuis en watervleermuis).

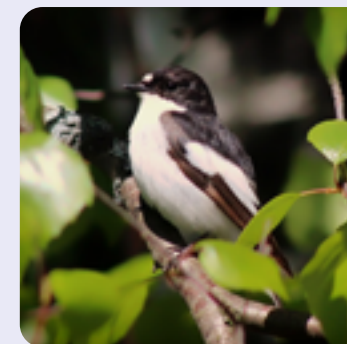
De bonte vliegenvanger (*Ficedula hypoleuca*) is een kleine bruingrijs en zwart met witte zangvogel. Het is een trekvogel die in de lente in Nederland aanwezig is en in de herfst naar Zuid-Europa of Afrika vertrekt.

Voedsel: vooral vliegende insecten zoals vliegen, motten, muggen en libellen. De bonte vliegenvanger eet ook spinnen en andere kleine ongewervelden.

Habitat: heeft een voorkeur voor bosranden, maar komt ook voor in halfopen en gemengde bossen, parken en tuinen. Een structuurrijke vegetatie is van belang. Nesten worden gemaakt in holtes in bomen.

Beheer: het behouden en versterken van boom- en bosstructuren. Ook het behouden en versterken van bloemrijke bermen en graslanden is van belang, zodat er voldoende voedsel is.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de bonte vliegenvanger zijn ook gunstig voor andere vogels (spechten, boomklever, zwarte mees en glanskop), kleine zoogdieren (bosmuis), reptielen, amfibieën en vleermuizen.

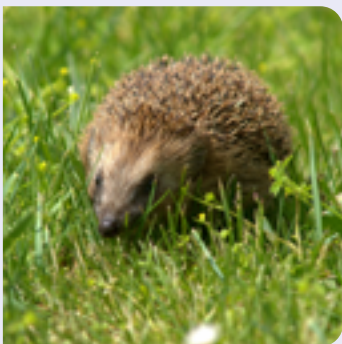

Bebouwde kom - woonwijken

Woonwijken – gebouwgebonden en tuingerelateerde stadssoorten

Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de variatie in ecologische omstandigheden die in woonwijken voorkomen, zijn de paraplussoorten gebouwgebonden of tuingerelateerde stadssoorten. Deze benadering maakt het mogelijk om maatregelen aan de gebouwde omgeving met maatregelen in het particuliere en openbare groen effectief te combineren.

Woonwijken: ambassadeursoort

De egel (*Erinaceus europaeus*) is zoogdier met stekels dat voorkomt in tuinen, parken en groene woonwijken, waar hij vooral 's nachts op zoek gaat naar voedsel.

Voedsel: vooral slakken, wormen, insecten en andere kleine ongewervelde dieren.

Habitat: gevarieerde gebieden met voldoende dekking, zoals heggen, rommelhoekjes, takkenrillen en bladstrooisel. De egel overwintert in bladhopen, compost of dichte begroeiing.

Beheer: behoud van schuilplekken, het verbinden van groenstructuren en het vermijden van barrières zoals muren en schuttingen.

Woonwijken: paraplussoorten

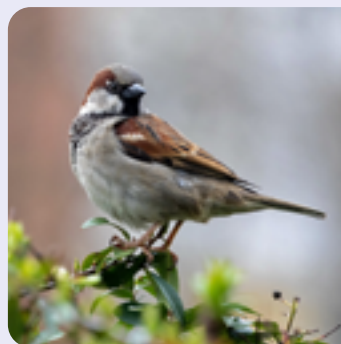
De huismus (*Passer domesticus*) is een bruinigrijze vogel die in groepjes leeft en veel voorkomt in oudere woonwijken van vóór 1950 en gevarieerde begroeiing.

Voedsel: zaden en granen, maar in de broedtijd ook insecten voor de jongen.

Habitat: broeden in groepen onder dakpannen, dakranden en in nissen van gebouwen; zijn voor de voedselvoorziening sterk afhankelijk van dichte struiken, hagen en bloemrijke tuinen binnen ongeveer honderd meter van de nestplaats.

Beheer: behoud van nestgelegenheid in gebouwen en het stimuleren van bloemrijke tuinen en struikengroepen.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de huismus zijn ook gunstig voor gebouwbewonende vogels (gierzwaluw en spreeuw), insecten (bladluizen en kevers), struikvogels (heggenmus en zwartkop) en vleermuizen (gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis).

De atalanta (*Vanessa atalanta*) is een opvallende dagvlinder, herkenbaar aan haar zwarte vleugels met rode banden en witte vlekken, die in tuinen, parken en bermen veel wordt gezien; het is een mobiele soort die meerdere generaties per jaar kent en in warme jaren zelfs overwintert.

Voedsel: de vlinders gebruiken onder andere vlinderstruik, distels en klimop als nectarbron, terwijl de rupsen afhankelijk zijn van brandnetels als waardplant. In het najaar worden ook rottend fruit en sapstromen van planten benut als voedselbron.

Habitat: tuinen en groenstroken met ruige vegetatie.

Beheer: behoud van brandnetelplekken en bloeiende planten, aangevuld met ecologisch maaibeheer.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de atalanta zijn ook gunstig voor andere dagvlinders (distelvlinder, klein koolwitje en grote vos), zweefvliegen, bijen en andere insecten.

De kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) is een slanke amfibie die in het voorjaar een oranje buik met donkere vlekken heeft.

Voedsel: kleine waterdierpjes zoals watervlooien, insectenlarven en wormpjes.

Habitat: in het voorjaar in visvrije vijvers, poelen en sloten met vegetatierijke oevers; de rest van het jaar op het land, vaak onder stenen of hout.

Beheer: aanleg en behoud van visvrije, natuurlijke poelen met ecologische oevers. Ook aanleg van ondiepe, seizoensgebonden poelen, bijvoorbeeld als retentievoorziening.

Paraplussoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de kleine watersalamander zijn ook gunstig voor andere amfibieën (zoals de gewone pad, bruine kikker en grote watersalamander), insecten (waterkevers, libellen en muggenlarven) en watervogels (bijv. eenden, meerkoet en waterral).

Bebouwde kom - bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen: ambassadeursoort

De paardenbloem (*Taraxacum officinale*) is een bekende, veel voorkomende, gele bloem uit de composietenfamilie.

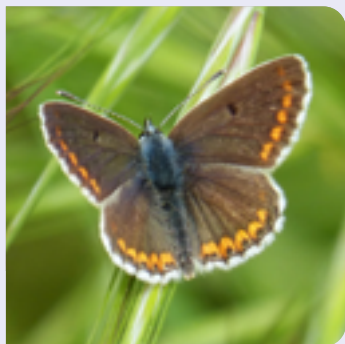
Waardplant: de paardenbloem is een van de eerste en meest langdurige planten in het voorjaar. Het stuifmeel en de nectar zijn belangrijke voedselbronnen voor bijen (zandbij, maskerbij), vlinders (oranjetipje, dagpauwoog), nachtvlinders (gamma-uil, bonte brandnetelmot, sommige spanners). De zaden zijn voedsel voor vogels (putter, vink) en het blad voor kleine zoogdieren (konijn, haas).

Habitat: in vochtig-natte voedselrijke graslanden, bermen en gazons; soms ook op drogere zandige bodems.

Beheer: extensief maaien en open plekken toelaten in de bermen.

Bedrijventerreinen: paraplusoorten

Het bruin blauwtje (*Aricia agestis*) is een kleine dagvlinder die vaak laag boven de grond rondfladdert in bloemrijke vegetaties. De soort is te herkennen aan bruine vleugels en oranje vlekjes langs de rand en een fijn blauwe zweem bij jonge exemplaren.

Voedsel: knoopkruid en biggenkruid als nectarbronnen; de rupsen zijn afhankelijk van waardplanten zoals reigersbek en ooievaarsbek.

Habitat: stelt relatief hoge eisen aan de kwaliteit van het leefgebied, zoals een open structuur, voldoende voedselplanten en beperkte verstoring; komt voor in schrale,

zonnige graslanden, bermen en heideterreinen met een lage, gevarieerde vegetatie.

Beheer: kleinschalig en gefaseerd maaien met behoud van bloeirijke delen en waardplanten voor rupsen.

Parapluosoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor het bruin blauwtje zijn gunstig voor dagvlinders (icarusblauwtje en oranje zandoogje), bijen (wilde bijen en hommels), sprinkhanen (krasser en veldkrekkel) en planten van schrale graslanden (knoopkruid en reigersbek).

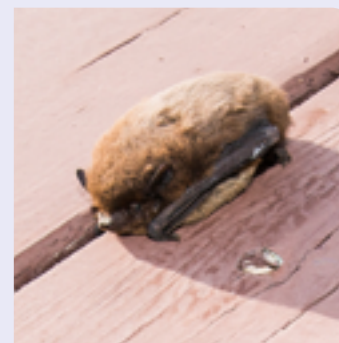
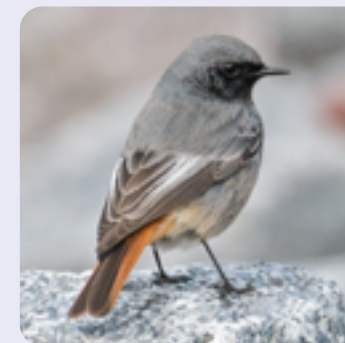
De zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochrurus*) is een zangvogel met een roestrode staart en donkere bovenzijde, die goed gedijt in stenige, open omgevingen.

Voedsel: voornamelijk insecten en hun larven, die de vogel op de grond zoekt.

Habitat: open structuren met weinige vegetatie; broedt in gaten en spleten van gebouwen en gebruikt schuttingen, palen of gevelranden als zangpost.

Beheer: behoud van open plekken met insectenaanbod en mogelijk maken van nestgelegenheid in gebouwen.

Parapluosoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de zwarte roodstaart zijn gunstig voor andere stadsvogels (gierzwaluw) en gebouwbewonende vleermuizen.

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een van de kleinste vleermuizen van Europa. Hij jaagt in de schemering op insecten in snelle vluchten.

Voedsel: vliegende insecten zoals muggen.

Habitat: zeer kleine openingen in gebouwen, zoals kieren achter gevelbetimmering, dakranden of dilatatievoegen. Groene structuren zoals hagen, bomenrijen en watergangen worden gebruikt als vliegroutes.

Beheer: behoud van donkere, groene corridors en het vermijden van fel kunstlicht.

Parapluosoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de gewone dwergvleermuis zijn gunstig voor andere gebouw bewonende vleermuizen (ruige dwergvleermuis), vogels (gierzwaluw en huismus), amfibieën en egels.

Buitengebied - broekontginningslandschap

Broekontginningslandschap: ambassadeursoort

De echte koekoeksbloem (*Silene flos-cuculi*) is een roze-paars bloeiende plant met diep ingesneden kroonbladen, die van mei tot augustus in vochtige graslanden, moerassige en venige vegetaties, en langs sloten bloeit.

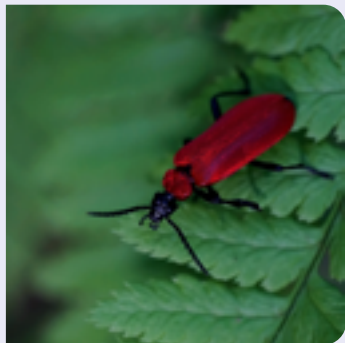
Voedselplant: de plant bloeit van mei tot en met augustus en soms nog september; de nectar trekt allerlei insecten, waaronder bijen en vlinders.

Habitat: groeit in moerassige vegetaties en natte graslanden met een hoge grondwaterstand.

Beheer: extensief maaibeheer en behoud van natte milieus zijn essentieel voor het behoud van deze karakteristieke plant.

Broekontginningslandschap: paraplu-soorten

De vermiljoenkever (*Cucujus cinnaberinus*) is een felrode kever die onder schors van afgestorven bomen leeft en daardoor vaak verborgen blijft.

Voedsel: de larven ontwikkelen zich in dood hout en leven van de larven van andere kleine houtbewonende diertjes. De volwassen kevers nemen nauwelijks voedsel op, hooguit wat van de sappen uit het rottende hout.

Habitat: de soort is sterk gebonden aan vochtige bossen met recent afgestorven bomen, ze hebben een sterke voorkeur voor populieren.

Beheer: een 'nulbeheer' of minimaal ingrijpen in delen van het

bos draagt bij aan het ontstaan van dood hout, wat niet alleen de vermiljoenkever helpt, maar ook spechten aantrekt. Spechtenholen vormen op hun beurt weer schuilplaatsen voor tal van andere soorten, zoals vleermuizen, hollenbroeders, vlinders en wilde bijen.

Paraplu-soort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de vermiljoenkever zijn gunstig voor hollenbroedende vogels (spechten en boomkruiper), vleermuizen (gewone dwergvleermuis en laatvlieger), insecten (zweefvliegen en wilde bijen) en andere houtafhankelijke kevers en vliegen (boktorren en vliegende herten).

De kamsalamander (*Triturus cristatus*) is de grootste watersalamander van Nederland. De soort heeft een oranje buik met zwarte vlekken en in het voorjaar hebben de mannetjes een herkenbare rugkam. In het najaar verdwijnt deze kam en zijn de salamanders heel donker van kleur met lichte, witte spikkels.

Voedsel: insecten zoals muggen- en libellenlarven, watervlooien, regenwormen, naaktslakken, spinnen en loopkevers.

Habitat: bosrijke gebieden; belangrijke elementen zijn houtwallen en struweel in de buurt van het voortplantingswater. Het water dient visvrij te zijn.

Beheer: aanleg en behoud van visvrije poelen en structuurrijke struwelen.

Paraplu-soort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de kamsalamander zijn ook gunstig voor andere amfibieën (gewone pad, bruine kikker en boomkikker), watervogels, insecten en waterplanten (watermunt en gele lis).

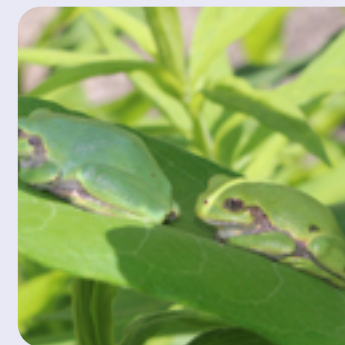
De boomkikker (*Hyla arborea*) is een beschermde soort, een kleine, felgroene kikker met hechtschijfjes aan zijn tenen.

Voedsel: insecten zoals vliegen, muggen en kevers die hij actief vangt.

Habitat: planten zich voort in zonbeschenen, visvrije poelen met vegetatierijke oevers; ze brengen de rest van het jaar door in struweel en ruige vegetaties.

Beheer: aanleg en behoud van visvrije poelen, zonnige oevers en structuurrijke struwelen.

Paraplu-soort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de boomkikker zijn ook gunstig voor andere amfibieën (gewone pad, bruine kikker en kamsalamander), water- en andere vogels (mezen en mussen) en insecten (muggen, libellen en nachtvlinders).

Buitengebied - kampenlandschap

Kampenlandschap: ambassadeursoort

De akkerhommel (*Bombus pascuorum*) is een sterk afgenomen, middelgrote hommelse soort met een roestbruine borststukbehang en een gelig tot bruingrijs achterlijf. De soort is vaak te zien in bloemrijke graslanden en akkerranden. Voedsel: een breed scala aan nectar- en stuifmeelrijke planten, zoals dovenetel, rolklaver en smeerwortel. Habitat: afwisselende landschappen met een langdurig aanbod van nectar- en stuifmeelrijke planten; maken hun nesten in grasvegetaties of onder laag struikgewas. Beheer: het behoud van bloemrijke vegetaties en het vermijden van intensief maaien.

Kampenlandschap: paraplusoorten

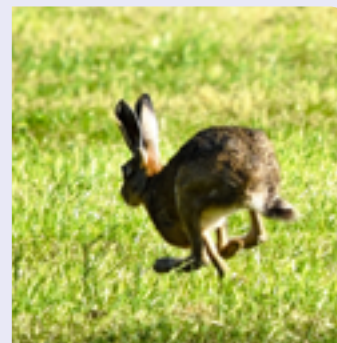
De steenuil (*Athene noctua*) is een kleine uil met gele ogen en witte vlekken die vooral in de schemering actief is en dan laag in het landschap foerageert of op een paaltje zit. Zijn aanwezigheid wijst op een goed functionerend ecosysteem.

Voedsel: muizen, insecten en regenwormen, afhankelijk van het seizoen en de beschikbaarheid.

Habitat: mozaïeklandschappen met voldoende prooidieren, open graslanden, oude bomen en erven die nest- en schuilgelegenheid bieden.

Beheer: het behoud van kleinschalige landschapselementen zoals knotbomen, houtwallen en erven, gecombineerd met extensief beheer van graslanden; het ophangen van nestkasten.

Parapluosoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de steenuil zijn gunstig voor kleine zoogdieren (veldmuis en bosmuis), insecten (sprinkhanen, kevers en vlinders), amfibieën (gewone pad en bruine kikker) en vogels (boerenzwaluw, geelgors en torenvalk).

De haas (*Lepus europaeus*) is een zoogdier met lange oren en krachtige achterpoten dat vaak in de schemering actief is en zich razendsnel voortbeweegt over open akkers en velden.

Voedsel: grassen, kruiden en jonge scheuten van akker- en weidegewassen.

Habitat: bij voorkeur in open landschappen met een afwisseling van akkers, ruigtes en bosranden die dekking bieden.

Beheer: extensief agrarisch gebruik en het behoud van structuurrijke zones zoals heggen en ruige randen.

Parapluosoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de haas zijn gunstig voor grondbroedende vogels (patrijzen, veldleeuwerik en fazant), insecten zoals bijen, vlinders en kevers, hagedissen en kleine zoogdieren (egels, konijnen en muizen).

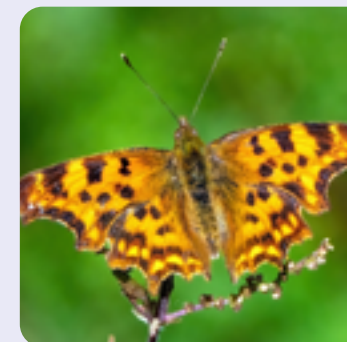
De gehakkelde aurelia (*Polygonia c-album*) is een oranje dagvlinder met donkere vlekken en een diep ingesneden vleugelrand. De soort rust vaak met gesloten vleugels op struiken en is dan goed gecamoufleerd.

Voedsel: de volwassen vlinders voeden zich met nectar van onder andere koninginnenkruid, distels en braam; de rupsen zijn afhankelijk van waardplanten zoals brandnetel, hop en wilg.

Habitat: kleinschalige landschappen met ruige vegetaties, struweel en bosranden.

Beheer: behoud van bloemrijke vegetaties met waardplanten; behoud van structuurrijke overgangen tussen open en gesloten vegetatie.

Parapluosoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de gehakkelde aurelia zijn gunstig voor andere dagvlinders (kleine vos, citroenvlinder en dagpauwoog), bijen en kevers, vogels (graspieper en heggenmus) en kleine zoogdieren (muizen).

Buitengebied - heideontginningslandschap

Heideontginningslandschap: ambassadeursoort

Het konijn (*Oryctolagus cuniculus*) is een compact gebouwde zoogdier met een grijsbruine vacht en lange achterpoten.

Voedsel: eiwitrijke plantendelen, zoals wortels van grassen en kruiden en delen van jonge struiken en bomen.

Habitat: halfopen landschappen in gebieden met zandige bodems (waarin ze kunnen graven), zoals tuinen, bosranden, dijken en wegbermen.

Beheer: behoud van graslanden en kruidenrijke gebieden met voldoende struiken/hoekjes om in te schuilen.

Heideontginningslandschap: paraplusoorten

De geelgors (*Emberiza citrinella*) is een zangvogel met een felgele kop en borst en bruine strepen op de rug; hij laat zijn kenmerkende zang vaak vanaf een heg of struik horen.

Voedsel: vooral zaden en granen, maar voedt de jongen in het voorjaar met insecten.

Habitat: open, kleinschalige landschappen met struikrijke randen, hagen en akkerranden en ruige graslanden. Geelgorzen broeden op de grond, vaak in dichte vegetatie, en zoeken hun voedsel op akkers en in bermen.

Beheer: gefaseerd maaien, het laten staan van zaaddragende planten en het behoud van struweelranden en hagen.

Parapluusoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de geelgors zijn ook gunstig voor akkervogels (veldleeuwerik, patrijs en ringmus), kleine zoogdieren (haas en bosmuis), insecten (bijen, vlinders en sprinkhanen) en amfibieën en reptielen (gewone pad en levendbarende hagedis).

Het oranje zandoogje (*Pyronia tithonus*) is een oranjebruine dagvlinder met zwarte vlekken en een 'oogvlek' op de vleugels, die vaak laag rondvliegt in kruidenrijke graslanden in de schaduw van bomen en struwelen.

Voedsel: de volwassen vlinders halen nectar uit onder andere distels, koninginnenkruid en bramen, terwijl de rupsen grassen eten.

Habitat: halfopen landschappen met bloemrijke graslanden en goed ontwikkelde struweelranden.

Beheer: kleinschalig en gefaseerd maaibeheer, gecombineerd met het behouden van bloemrijke plekken en goed ontwikkelde struwelen.

Parapluusoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor het oranje zandoogje zijn ook gunstig voor andere dagvlinder (landkaart en groot dikkopje) en bijen, vogels (gele kwikstaart) en roofvogels (kiekendief of sperwer).

De levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) is een kleine, fijngebouwde hagedis met een smalle kop. De soort is meestal bruin met een groenige of rossig-bronsachtige glans. De mannetjes hebben een oranje buik met zwarte stippen, vrouwtjes hebben een gele buik zonder stippen.

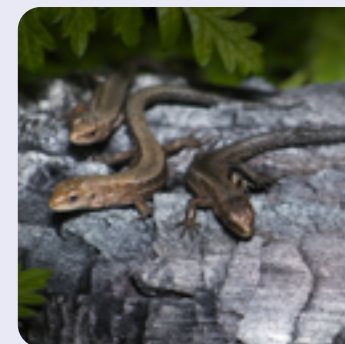
Voedsel: vooral insecten zoals muggen, vliegen, kevers, sprinkhanen, vlinders en spinnen.

Habitat: het voorkeurs habitat is heide en hoogveen. Maar komt ook voor in open bossen, ruige graslanden en bermen van (spoor)wegen.

Beheer: behoud van natuurlijke graslanden en heideterreinen.

Daarnaast is het belangrijk om versnippering van het landschap tegen te gaan.

Parapluusoort: het leefgebied en de beheermaatregelen voor de levendbarende hagedis zijn ook gunstig voor vogels (grasmus), planten (heide en grassen), insecten (sprinkhanen, vliegen en kevers), amfibieën (gewone pad en bruine kikker) en andere reptielen (zandhagedis).

Bijlage 6: Stappenplan vervanging speeltoestellen.

De gemeente Best wil speelplekken samen met bewoners vormgeven en toekomstbestendig houden. Daarom is een duidelijke werkwijze opgesteld voor het vervangen of plaatsen van speeltoestellen. Bewoners worden actief betrokken bij de keuze voor een nieuw toestel, zodat dit aansluit bij de wensen van de buurt en past binnen de kaders van de gemeente. In deze bijlage leest u hoe dit proces stap voor stap verloopt en welke afspraken daarbij gelden.

Werkwijze vervanging speeltoestellen

Is een speeltoestel aan vervanging toe of wordt er een nieuw speeltoestel geplaatst? In overleg met buurtbewoners bekijken we of en zo ja, welk nieuw speeltoestel in de speeltuin kan worden geplaatst. U vindt hieronder onze werkwijze.

- Een speeltoestel blijkt aan vervanging toe te zijn. De gemeente bekijkt welk type speeltoestel dit is, de leeftijdscategorie, de vervangingswaarde, bouwjaar, valondergrond en eventueel de leverancier.
- Bij een afgekeurd speeltoestel plaatst de Buitendienst een tijdelijk vooraankondigingsbordje. Hierop staat een verwijzing naar het stappenplan.
- Na verwijdering van het oude speeltoestel hebben bewoners nog één jaar de gelegenheid om een nieuw speeltoestel aan te vragen. Indien dit niet gebeurt, wordt het toestel uit de gemeentelijke systemen verwijderd en komt er geen vervangend speeltoestel.
- U kunt via de [contactgegevens onderaan deze pagina](#) aangeven of u een nieuw speeltoestel wilt in uw buurt. De gemeente neemt dan contact met u op.

Kaders en voorwaarden bij het plaatsen van een speeltoestel

- Afhankelijk van de situatie treedt/treden namens de buurt/straat één of twee bewoners en/of een actief Bewonersoverleg en/of Jeugdraad als contactpersoon op.
- De contactpersoon en de gemeente gaan samen in overleg over hoe te komen tot de keuze voor een nieuw speeltoestel.
- De vervangingswaarde omvat het leveren, plaatsen en monteren van een toestel.
- Is het nodig de aanwezige valondergrond uit te breiden of te vervangen? Ook deze kosten moeten uit de vervangingswaarde bekostigd worden. Deze kosten kunnen oplopen tot 30% van de vervangingswaarde van een speeltoestel.
- De gemeente heeft een aantal vaste leveranciers van speeltoestellen. Bewoners mogen enkel uit hun assortiment een toestel kiezen.
- Voor het te plaatsen speeltoestel zoekt de contactpersoon draagvlak in de buurt.

Tabel 7: stappenplan bij vervanging speeltoestellen.

Stappenplan bij vervanging van speeltoestellen		Actie door:
1.	Een speeltoestel is aan vervanging toe. (Het is bijvoorbeeld afgekeurd tijdens een inspectieronde.)	Gemeente Best
2.	Gemeente plaatst een vooraankondigingsbordje. Daarna wordt gewacht op reactie vanuit de buurt/bewoners/ Jeugdraad.	Gemeente Best
3.	Er is een initiatiefnemer vanuit de buurt gevonden. Met deze contactpersoon starten we een vervangingsproject.	Gezamenlijk
4.	Bewoners zoeken speeltoestellen uit. Hiervan werken ze 2 à 3 plannen uit.	Bewoners
5.	Gemeente Best beoordeelt deze plannen op haalbaarheid. Er wordt bekeken of de plannen binnen het budget en beleid passen.	Gemeente Best
6.	Bewoner gaat de buurt in om draagvlak te creëren. Buurtbewoners kunnen dan één van de plannen kiezen en daar eventueel een opmerking bij plaatsen.	Bewoners
7.	Uit de enquête komt een voorkeur vanuit de buurt. Dit wordt nog een laatste keer gecheckt door de gemeente.	Gezamenlijk
8.	Bestellen, levering en plaatsing speeltoestel. De oude toestellen worden voorafgaand aan de plaatsing door de gemeente verwijderd.	Gemeente Best

GEMEENTE
Best